ΜΥΡΙΑ ΟΣΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

Ἀριθ. 12. Δεκέμβριος, 1868. Α' Ἔτος.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΠΟΜΠΗΙΑΣ.

Ἐν ἔτει 73 πρὸ Χριστοῦ, ϛῖφός τι μονομάχων (gladiateurs) καὶ δούλων προσφύγων ἦλθεν ἐκ τῆς Καμπανίας νὰ ζητήσῃ ἄσυλον ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους τινὸς, κειμένου ὑπεράνω τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως. Ἡ κορυφὴ αὕτη ἦτο κοίλη· καίτοι δὲ περικυκλουμένη ὑπὸ ἀγρῶν εὐφορωτάτων καὶ κατωφερειῶν ὅλων ἀμπελοφύτων, παρίστατο πάντη ξηρὰ καὶ ἄγονος, καὶ ἐστρωμένη ὡς ὑπὸ πυκνοτάτης τέφρας· βράχοι δὲ ἠγείροντο τῇδε κἀκεῖσε μέλανες, ὡς ὑπὸ πυρὸς κατακαέντες, καὶ χαράδραι ἐφαίνοντο βαθύταται ὡς χάσματα· ὥστε εἰκάζετο ὅτι ὁ τόπος οὗτος ὑπῆρξέ ποτε τὸ θέατρον ὑποχθονίου τινὸς πυρκαϊᾶς, πρὸ πολλοῦ χρόνου

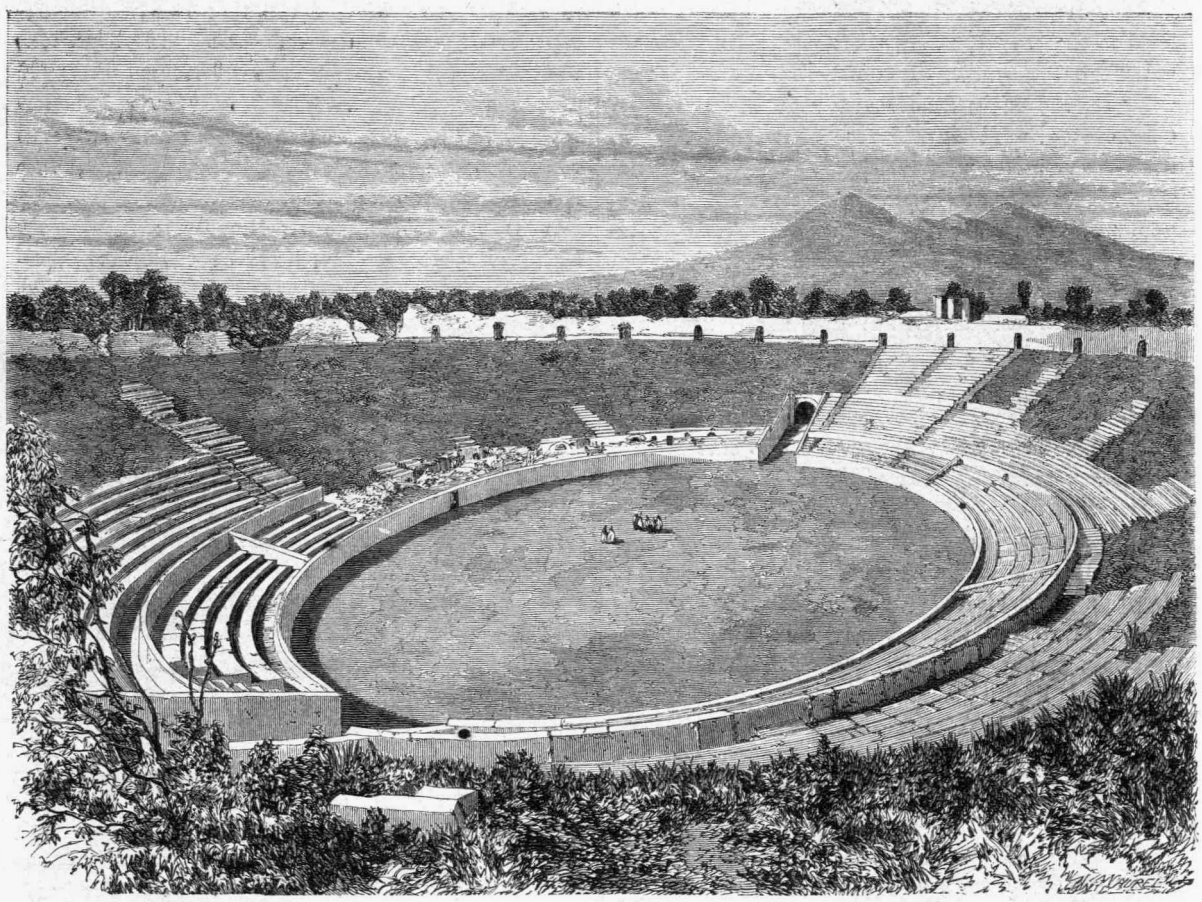

Τὸ ἀνασκαφὲν ἀμφιθέατρον τῆς Πομπηΐας.

ἀποσβεσθείσης δι' ἔλλειψιν τροφῆς. Περιζωσθέντες ὑπὸ τοῦ πραίτορος τῆς ἐπαρχίας εἰς τὸ καταφύγιον τοῦτο οἱ πρόσφυγες, εὗρον τὴν σωτηρίαν των ἔν τινι τῶν χαραδρῶν ἐκείνων. Ὀγδοήκοντα ἐξ αὐτῶν εἰσχωρήσαντες εἰς τοὺς ζοφεροὺς αὐτῆς περιδρόμους, εἶδον ἔξοδόν τινα εὐτυχῶς, καὶ εὑρέθησαν οὕτω πέραν τοῦ στρατοπέδου τοῦ πραίτορος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐφορμήσαντες αἰφνιδίως, καὶ τρέψαντες τοὺς στρατιώτας του εἰς φυγὴν, ἀπήλλαξαν τοὺς λοιποὺς συντρόφους καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Σπάρτακον, ὅϛτις ἔκτοτε κατέστη περιβόητος.

Ταῦτα διηγοῦνται οἱ συγγραφεῖς τοῦ αἰῶνος τοῦ Αὐγούστου, ὁ Στράβων, ὁ Διόδωρος, ὁ Πατέρκουλος, καὶ ταῦτα ἀπαρτίζουσι τὰς πρώτας γνώσεις ἡμῶν περὶ τοῦ πυριπνόου Βεσουβίου ὄρους.

152 ἔτη μετὰ τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς τοῦτο, ἤτοι ἐν ἔτει 79 μετὰ Χριϛὸν, ἀκριβῶς δὲ τὴν 23 νοεμβρίου, ἡμέραν ἑορτῆς, τὸ ἡφαίϛειον ἐκεῖνο, ἀνανῆψαν αἰφνιδίως ἀπὸ τοῦ ὕπνου του, ὕπνου τίς οἶδε πόσων χιλιάδων ἐτῶν, ἀνεγράφη ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατέϛη διὰ παντὸς ἀνεπίληϛον, τρεῖς καταβροχθίσαν τότε ὡραίας πόλεις· τὴν Σταβίαν, τὴν Πομπηΐαν καὶ τὴν Ἡράκλειαν (Herculanum).

Αἱ μαρτυρίαι τῶν ἀρχαίων, τὰ κατὰ τὸν τελευταῖον αἰῶνα ἀνασκαφέντα ἐρείπια τῆς Πομπηΐας, τὰ διάφορα στρώματα τέφρας καὶ πέτρας κισσήρεως ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐτύγχανον κεκαλυμμένα, οἱ ἀνθρώπινοι σκελετοὶ οἵτινες εὑρέθησαν εἰς παντοῖα σχήματα δηλοῦντα τὴν ἀγωνίαν τοῦ θανάτου, πάντα ταῦτα διηγοῦνται ἡμῖν τὴν φοβερὰν καταστροφὴν ἐκείνην· οὐδὲν ἔχει νὰ προσθέσῃ ἡ φαντασία· ἡ εἰκὼν παρίσταται πραγματικὴ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἡμῶν, ὡς ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ ἠπειλούμεθα ὑπὸ τοῦ κινδύνου. Εἰς τὸ ἀμφιθέατρον καθήμενοι, ἀναχωροῦμεν ἅμα ἰδόντες τὸ ἐπτοημένον πλῆθος νὰ φεύγῃ εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἀτραπῶν, αἵτινες προαναγγέλλουσι τὴν πυρκαϊὰν καὶ τὸν ὄλεθρον. Ἡ γῆ ἐσείσθη πολλάκις, καί τι πρᾶγμα ὡς σίφων κονιορτοῦ, ἀείποτε πυκνότερου, περιεδινεῖτο εἰς τὸν οὐρανόν. Ἠκούετο ἀπό τινων ἡμερῶν ὅτι εἶχον φανῆ ἀεροβατοῦντες γίγαντες, ὁτὲ μὲν καταβαίνοντες ἐπὶ τοῦ ὄρους, ὁτὲ δὲ ἐν τῇ πεδιάδι. Ἰδοὺ λοιπὸν οὗτοι ἀνίστανται καὶ συμπεριστρέφονται μετὰ τοῦ καπνοῦ, ἐξ οὗ ἀκούεται βρυχηθμός τις ἀλλόκοτος, βοὴ βαθεῖα, καὶ ἀλλεπάλληλοι ἔπειτα βρονταὶ, καὶ ἡ νὺξ προσεγγίζει, φρικαλέα νύξ. Τὰ σκότη διαφλέγονται ὑπὸ πλατυτάτων ἀστραπῶν· εἰς τὰς ὁδοὺς ἀναδίδονται κραυγαί· « Ἤναψεν ὁ Βεσούβιος! » Τὸ ἀμφιθέατρον μένει ἔρημον. Ἤδη, μετὰ τὴν τὰ πάντα κατακαλύψασαν τέφραν, πίπτει καὶ πῦρ· πέτραι πύριναι ἐλαφραὶ, φερόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, κατέρχονται ὡς νιφάδες φλογεραὶ χιόνος, ἀδιάκοποι νιφάδες, βραδεῖαι, ἀλλὰ πυκνόταται, πληροῦσαι τοὺς δρόμους ὅλους, στοιβαζόμεναι ἐπὶ τῶν στεγῶν, καταῤῥέουσαι ἀπ' αὐτῶν, καὶ μετ' αὐτῶν κρημνιζόμεναι ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, συγκρημνιζομένων τῶν κεράμων καὶ ἀναφλεγομένων τῶν δοκῶν. Καὶ αἱ νιφάδες αὗται ἀδιαλείπτως ἐξακολουθοῦν νὰ πίπτωσι, νὰ πληρῶσι καὶ τὴν μόνην καταφυγὴν τῶν οἰκογενειῶν, τὰς αὐλὰς, μεταβάλλουσαι αὐτὰς εἰς λάκκους παμφάγου πυρός.

Οἱ κάτοικοι ἀποδιδράσκουσι κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν· ὅσοι ἔμεινον ὑπὸ τὰς καμάρας τοῦ ἀμφιθεάτρου πνίγονται, φραχθέντες ἐκεῖ ὑπὸ τῆς τέφρας. Ὅλοι ζητοῦντες καταφύγιον, οἱ μὲν ἐξέρχονται ἐκ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἀγροὺς, οἱ δὲ τῶν ἀγρῶν καταβαίνουσιν εἰς τὴν πόλιν. Κυρίαι πολλαὶ, ἀναβαλοῦσαι τὴν φυγὴν ὅπως σώσωσι τὰ πολύτιμα κοσμήματά των μεθ' ἑαυτῶν, πίπτουσιν ὑπὸ ἀσφυξίας, καὶ ἐκεῖ μένουσι μετὰ τῶν θησαυρῶν των ἀναχεῖρας.

Ὁποία τρομερὰ νύξ! ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπαύριον; Ἡ ἡμέρα ἀνέτειλεν, ἀλλὰ τὸ σκότος παρετείνετο, ὄχι σκότος νυκτὸς ἀσελήνου, ἀλλὰ σκότος θαλάμου κατακλείσου καὶ ἄνευ λύχνου. Εἰς Μισηνὸν, ἀκρωτήριον καὶ πόλιν καὶ τοῦτο τῆς Καμπανίας, ἔνθα διέτριβε Πλίνιος ὁ Νεώτερος, περιγράψας τὴν καταστροφὴν, ἄλλο δὲν ἤκουέ τις ἢ φωνὰς παιδίων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καλούντων, ζητούντων ἀλλήλους, μόνον ἐκ τῆς φωνῆς ἀναγνωριζομένων, θρηνούντων καὶ ὀλοφυρομένων, πιστευόντων ὅτι ἦλθεν ἡ αἰωνία νὺξ ἐν ᾗ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι ἔμελλον νὰ ἐξαφανισθῶσι διὰ παντός. Ἔπεσε δ' ἔπειτα τόση τέφρα, ὥστε εἰς ἀπόστασιν λευγῶν ἑπτὰ ἀπὸ τοῦ ἡφαιστείου ἠναγκάζοντο οἱ ἄνθρωποι νὰ τινάσσωνται ἀδιακόπως ἵνα μὴ καταπνιγῶσι. Λέγεται ὅτι ἡ τέφρα ἐκείνη προέβη μέχρι τῆς Ἀφρικῆς· εἰς τὴν Ῥώμην τοὐλάχιστον, βλέποντες αὐτὴν οἱ κάτοικοι πληροῦσαν τὸν ἀέρα, ἔλεγον ὅτι ὁ κόσμος ἀνετρέπετο· ὅτι ἢ ὁ ἥλιος ἤρχετο νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ σβεσθῇ, ἢ ἡ γῆ ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανὸν ἵνα καταφλεχθῇ. — Ἂς ἀκούσωμεν δὲ καὶ αὐτόπτην τινὰ διηγούμενον.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΛΙΝΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΩΤΕΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΑΚΙΤΟΝ.

« Μοὶ ζητεῖς πληροφορίας περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ θείου μου, ὅπως μεταδώσῃς πιστότερον εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὰ κατ' αὐτήν· σ' εὐχαριστῶ, διότι δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι μέλλει νὰ περιποιηθῇ ἄφθαρτος δόξα εἰς τὰς ἐσχάτας αὐτοῦ στιγμὰς, ἐὰν σὺ τὰς περιγράψῃς. Καίτοι ἀπωλέσθη ἐκ συμφορᾶς ἥτις ἠφάνισε τὴν εὐδαιμονεστάτην τῶν χωρῶν τῆς ὑφηλίου, καίτοι ἔπεσε μετὰ λαῶν καὶ πόλεων ὁλοκλήρων, γενόμενος θῦμα ἀξιομνημονεύτου καταστροφῆς, μελλούσης νὰ διαιωνίσῃ τὴν μνήμην του· καίτοι καὶ αὐτὸς ἤγειρε τοσαῦτα μόνιμα τῆς μεγαλοψυΐας αὐτοῦ μνημεῖα, ἀλλὰ τῶν συγγραφῶν σου ἡ ἀθανασία πολὺ μέλλει νὰ προσθέσῃ εἰς τὴν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Μακαρίζω δ' ἐγὼ τοὺς ἄνδρας εἰς οὓς ἐδόθη νὰ πράττωσιν ἔργα ἄξια περιγραφῆς, ἢ νὰ περιγράφωσι τοιαῦτα ἄξια ἀναγνώσεως· ἔτι δὲ μᾶλλον ἐκείνους, πρὸς οὓς οἱ θεοὶ ἐχάρισαν τὸ διπλοῦν τοῦτο προτέρημα! Ὁ θεῖός μου θὰ ταχθῇ μεταξὺ τῶν τελευταίων διά τε τῶν συγγραμμάτων σου καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ. Ἄσμενος λοιπὸν ἐπιχειρῶ τὸ ἔργον ὃ μοὶ ἐπιβάλλεις, ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ αὐτὸς ἐκζητῶ παρὰ σοῦ.

» Ὁ θεῖος εὑρίσκετο εἰς Μισηνὸν, κυβερνῶν τὸν ἐκεῖ διατελοῦντα στόλον. Κατὰ δὲ τὴν ἐννάτην ἡμέραν πρὸ τῶν καλανδῶν τοῦ σεπτεμβρίου, περὶ ὥραν ἑβδόμην, ἡ μήτηρ μου τὸν εἰδοποίησεν ὅτι νεφέλη τις ἐφαίνετο παράδοξος κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα. Αὐτὸς, μετὰ τὴν δέησίν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ μετὰ τὸ ψυχρὸν λουτρόν του, εἶχε κατακλινθῆ, καὶ ἀριστήσας κατὰ τὸ σύνηθες ἐδόθη εἰς τὴν σπουδήν. Ἐγείρεται λοιπὸν ἀμέσως, καὶ ἀναβαίνει εἰς τόπον ἐξ οὗ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ θεωρήσῃ τὸ παράδοξον φαινόμενον. Ἡ νεφέλη ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ἀλλ' ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀποστάσεως δὲν διεκρίνετο ἐκ τίνος ὄρους προήρχετο· ἀκολούθως ἐγνώσθη ὅτι ἐφέρετο ἀπὸ τοῦ Βεσουβίου. Εἶχε δὲ σχῆμα ὡς δένδρου, καὶ ἰδίως ἐλάτης, ἐπειδὴ ἀνυψοῦτο πρῶτον πρὸς τὸν οὐρανὸν ὡς παμμέγεθες στέλεχος, καὶ ἔπειτα ἡ κεφαλή του ἐξηπλοῦτο εἰς κλῶνας. Εἰκάζω ὅτι ὑπόγειος ἀὴρ ἐφύσα τὸν ἀτμὸν ἐκεῖνον μετὰ σφοδρότητος μέχρις ὕψος τινὸς, ὅπου, διὰ τὴν ἐλάττωσιν αὐτῆς, τὸ νέφος, κατακαθήμενον ὑπὸ τὸ ἴδιόν του βάρος, διεχύνετο εἰς ἐπιφάνειαν. Καὶ ὁτὲ μὲν ἐφαίνετο λευκὸν, ὁτὲ δὲ ὑπόμελαν, ὁτὲ δὲ ποικιλόχρουν, κατὰ τὸ πλῆθος τῆς τέφρας ἢ τῆς γῆς τὴν ὁποίαν περιεῖχε.

» Τὸ τέρας τοῦτο ἐξέπληξε τὸν θεῖόν μου, ὅστις, ζήλῳ φερόμενος πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἐθέλησε νὰ τὸ ἐξετάσῃ πλησιέστερον. Ἑτοιμάζει λοιπὸν ἐν πλοῖον ἐλαφρὸν, καὶ μοὶ δίδει τὴν ἐλευθερίαν νὰ τὸν ἀκολουθήσω. Τὸν ἀπεκρίθην ὅτι ἐπροτίμων νὰ μείνω σπουδάζων· διότι αὐτὸς μ' εἶχε δώσει τι, καὶ ἔγραφον. Ἐνῷ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας, λαμβάνει ἐπιστολὴν τῆς Ῥεκτίνης, συζύγου τοῦ Κοισίου Βασσίου, ἥτις, περίφοβος διὰ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον (ἐπειδὴ ἡ οἰκία της ἔκειτο παρὰ πόδας τοῦ Βεσουβίου, ὥστε μόνον διὰ θαλάσσης ἠδύνατο νὰ σωθῇ), τὸν παρεκάλει νὰ σπεύσῃ εἰς βοήθειάν της. Μεταβαλὼν λοιπὸν σκοπὸν, προέβη ἐκ προθυμίας εἰς ὅ,τι κατ' ἀρχὰς ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐκ πόθου μαθήσεως. Διατάττει νὰ παρασκευασθῶσι τετρήρεις, καὶ ἐπιβὰς εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν ἀπέρχεται εἰς βοήθειαν τῆς τε Ῥεκτίνης καὶ πολλῶν ἄλλων κατοικούντων εἰς τὴν τερπνὴν ἐκείνην ἐξοχήν. Κατευθύνεται σπεύδων πρὸς τόπους ἐξ ὧν ὅλοι ἔφευγον, καὶ πορευόμενος κατὰ τοῦ κινδύνου αὐτοῦ, οὕτως ἀπηλλαγμένον φόβου εἶχε τὸ πνεῦμα, ὥςε ὑπηγόρευε τὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων φάσεων καὶ μεταβολῶν τοῦ τέρατος τὸ ὁποῖον παρίστατο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

Καθόσον ἐπλησίαζον τὰ πλοῖα, ἡ τέφρα ἵπτατο πυκνοτέρα καὶ θερμοτέρα· ἤδη δ' ἔπιπτον περὶ αὐτὰ πέτραι διαπεπυρωμέναι καὶ χαλίκια παμμέλανα καὶ τεθραυσμένα ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ πυρός. Ἡ δὲ θάλασσα ἀποσυρομένη καθίστατο ἀβαθεστέρα πρὸς τὴν ξηρὰν, ὥστε ἡ παραλία ὑπῆρχεν ἀπρόσιτος διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀποκαλυπτομένων πετρῶν. Πρὸς στιγμὴν, ὁ θεῖος ἐφάνη διστάζων ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ· ἀλλ' εἶπεν ἔπειτα εἰς τὸν ναύκληρόν του, ὅστις τὸν παρεκίνει πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν, «Τόλμα, καὶ ἕξεις τὴν τύχην ὑπὲρ σοῦ· εἰς τοῦ Πομπονιανοῦ τὴν οἰκίαν φέρε μας.» Ὁ Πομπονιανὸς εὑρίσκετο εἰς τὴν Σταβίαν, ἐκεῖθεν μικροῦ τινος κόλπου, σχηματιζομένου ὑπὸ καμπῆς τινος ἀνεπαισθήτου τῆς παραλίας. Ἐκεῖ ὁ Πομπονιανὸς, βλέπων τὸν ἀπέχοντα μὲν εἰσέτι, ἀλλ' ἀδιακόπως προσεγγίζοντα κίνδυνον, εἶχε μετακομίσει ἐπὶ τῶν πλοίων του ὅλα τὰ ἔπιπλά του, καὶ μόνον περιέμενε νὰ μεταβληθῇ ὁ ἐναντίος ἄνεμος, ὅπως ἀπομακρυνθῇ. Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τούτου ἀνέμου βοηθούμενος ὁ θεῖός μου ἀποβαίνει εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνου, καὶ ἀσπαζόμενος τὸν καθησυχάζει, τὸν ἐγκαρδιοῖ, καὶ ἵνα διασκεδάσῃ τὸν φόβον τοῦ φίλου διὰ τῆς ἰδίας του ἀταραξίας, ζητεῖ νὰ μεταβῇ εἰς τὸ λουτρόν. Λουσθεὶς δ' ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ἔφαγεν εὐθύμως, ἢ (τοῦθ' ὅπερ οὐχ ἧττον ὑποθέτει καρτερίαν ψυχῆς), φαινόμενος κατὰ πάντα εὔθυμος.

» Ἐν τούτοις ἐφαίνοντο πολλαχοῦ τοῦ ὄρους Βεσουβίου φλόγες πλατεῖαι καὶ ἐμπρησμός τις εὐρὺς, τοῦ ὁποίου τὴν λάμψιν ἐπηύξανε τῆς νυκτὸς τὸ σκότος. Ὁ θεῖος, θέλων ἵνα καθησυχάσῃ τοὺς μετ' αὐτοῦ, τοῖς ἔλεγεν ὅτι ταῦτα ἦσαν ἀγροτικαὶ οἰκίαι ἐγκαταλειφθεῖσαι εἰς τὸ πῦρ τῶν πεφοβισμένων χωρικῶν. Ἔπειτα δὲ κατεκλίνθη καὶ ἐκοιμήθη πραγματικῶς βαθὺν ὕπνον, ἐπειδὴ ἠκούετο ἐκ τῆς θύρας ὁ τῆς ἀναπνοῆς του θόρυβος, βαρὺς καὶ ἠχηρὸς, διὰ τὸ πολύσαρκον τοῦ σώματός του. Καὶ ἐν τούτοις ἡ αὐλὴ τῆς εἰσόδου εἰς τὰ δώματά του ἤρχισε νὰ πληροῦται τέφρας καὶ χαλίκων, καὶ ὀλίγον ἔτι ἂν διέμενεν ἐντὸς αὐτῶν, πλέον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ. Τρέχουσι καὶ τὸν ἐξυπνοῦν· ἐξέρχεται, καὶ μεταβαίνει πλησίον τοῦ Πομπονιανοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἵτινες ἠγρύπνουν· ἐκεῖ δὲ συνεσκέφθησαν ἂν ἔπρεπε νὰ κλεισθῶσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἢ νὰ τραπῶσι πρὸς τοὺς ἀγρούς· διότι τόσον ἐκλονίζοντο αἱ οἰκίαι ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων σφοδρῶν σεισμῶν, ὥςε ἐφαίνοντο ὡς ἀπεσπασμέναι ἀπὸ τῶν θεμελίων των, ἐκτοπιζόμεναι τῇ δε κἀκεῖσε, καὶ πάλιν μεταφερόμεναι εἰς τὴν θέσιν των. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου, ἔξω τῆς πόλεως ὑπῆρχε φόβος ἐκ τῆς πτώσεως τῶν πετρῶν, καίτοι ἦσαν ἐλαφραὶ καὶ ἀπεξηραμμέναι ὑπὸ τοῦ πυρός. Ἀλλὰ προεκρίθη ὁ τελευταῖος οὗτος κίνδυνος. Καὶ εἰς μὲν τὴν ἰδέαν τοῦ θείου, ὁ ἰσχυρότερος λόγος ὑπερίσχυσεν οὕτω τοῦ ἀσθενεστέρου, εἰς δὲ τὴν τῶν περὶ αὐτὸν, φόβος ἐνίκησεν ἕτερον.»

» Ἔδεσαν δὲ τότε περὶ τὴν κεφαλὴν των προσκεφάλαια, ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ἀσπίδες κατὰ τῶν πιπτουσῶν πετρῶν.

» Ἀλλαχοῦ μὲν ὑπέφωσκεν ἤδη ἡ ἡμέρα, ἀλλὰ περὶ τούτους ἐπεκρατει ἀείποτε σκοτεινοτάτη νὺξ, ἣν ὅμως διεφώτιζεν ὁ ἐμπρησμὸς καὶ λάμψεις παντοῖαι. Κατέβησαν πρὸς τὴν παραλίαν ἵνα ἴδωσιν ἂν ἡ θάλασσα ἐπέτρεπεν ἀπόπειράν τινα φυγῆς, ἀλλὰ τὴν εὗρον πάντοτε τρικυμιώδη καὶ ἐναντίαν. Ἐκεῖ ὁ θεῖός μου, κατακλινθεὶς ἐπὶ σινδόνης, ἐζήτησεν ὕδωρ ψυχρὸν καὶ δὶς ἔπιε. Πάραυτα φλόγες, καὶ ὀσμῆτις θείου προμηνύουσα τὴν προσέγγισιν αὐτῶν, ἔτρεψαν εἰς φυγὴν τοὺς πάντας, καὶ ἠνάγκασαν τὸν θεῖόν μου ν' ἀνεγερθῇ. Ἐγείρεται στηριζόμενος ὑπὸ δύο νέων δούλων, καὶ συγχρόνως πίπτει νεκρός. Εἰκάζω ὅτι ὁ πυκνὸς ἐκεῖνος καπνὸς διέκοψε τὴν ἀναπνοήν του, καὶ τὸν ἔπνιξεν· εἶχε τὸ ςῆθος φύσει ἀσθενὲς, στενὸν καὶ συνεχῶς ἀσθμαῖνον. Ὅτε δὲ ἀνεφάνη τὸ φῶς (τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐσχάτην τοῦ θείου μου), τὸ σῶμά του ἀνευρέθη ἀκέραιον καὶ ἄνευ τραυμάτων· οὐδεμία ἐφάνη ἐπὶ τῶν φορεμάτων του ἀλλοίωσις, καὶ μᾶλλον ἐφαίνετο ὡς κοιμώμενος ἢ ὡς νεκρός.

» Ἐν τούτοις, ἡ μήτηρ μου κ' ἐγὼ εὑρισκόμεθα ἐν Μισηνῷ... Ἀλλὰ ταῦτα πλέον δὲν ἐνδιαφέρουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν· ἠθέλησες δὲ μόνον νὰ μάθῃς τὰ περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ θείου μου.»

Ἡ γῆ εἶχε σκεπάσει ἔκτοτε τὰς καταστραφείσας πόλεις, καὶ οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν αὐτῶν. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, ἀρχιτέκτων τις, Φοντάνας καλούμενος, ἤνοιξεν ὑπόγειον ὀχετὸν ὅπως φέρῃ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Σάρνου εἴς τινα κωμόπολιν (Torre Annunziata)· ὁ ὀχετὸς διῆλθε τὴν Πομπηΐαν ἀπὸ ἄκρας εἰς ἄκραν, διατρυπήσας τοίχους, συνακολουθήσας ὁδοὺς, ἀπαντήσας ὑποικοδομὰς καὶ ἐπιγραφὰς, καὶ οὐδεὶς ἐφαντάσθη ὅτι ἡ καταδεδυμένη πόλις θ' ἀνευρίσκετο ἐκεῖ. Ἐν τούτοις δὲ οἱ χωρικοὶ, σοφώτεροι τῶν διδακτόρων, ἀπεκάλουν ἐξ ἀμυδρᾶς παραδόσεως civita (ἄστυ) τοὺς ἀγροὺς οἵτινες ἔκειντο ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Πομπηΐας. Πάλιν δὲ χωρικοὶ ἐν ἔτει 1748, ἀφοῦ πρότερον ἀνεκαλύφθη ἡ Ἡράκλεια καὶ εἵλκυσε τοῦ κόσμου τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ἐν Καμπανίᾳ τεθαμμένων ἀρχαιοτήτων, ἀμπελουργοὶ ἀνασκάψαντες ἀγάλματά τινα διὰ τῆς δικέλλης των, ὑπέδειξαν τὴν Πομπηΐαν. Τότε συνταγματάρχης τις τοῦ μηχανικοῦ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Καρόλου Γ' τὴν ἄδειαν νὰ ἐπιχειρήσῃ πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀνασκαφάς τινας· ὁ δὲ βασιλεὺς συναινέσας ἔδωκεν εἰς αὐτὸν δώδεκα καταδίκους, ἵνα μεταχειρισθῇ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐργασίαν. Καὶ ὅμως ἐδέησε νὰ παρέλθωσιν ἕτερα ὀκτὼ ἔτη, ὅπως μάθωσιν ὅτι τὴν Πομπηΐαν ἐξέθαπτον· οἱ σοφοὶ ἐφρόνουν ὅτι ἡ ἀνασκαπτομένη πόλις ἦτο ἡ Σταβία.

Ὁ κλεινὸς γερμανὸς ἀρχαιολόγος Οὐϊγκελμάννος, ὅστις μετ' ὀλίγα ἔτη προσῆλθεν εἰς τὰς ἀνασκαφὰς ταύτας, κατεμέμφθη τὴν βραδύτητα τῶν καταδίκων εἰς τοὺς ὁποίους ἀνετέθη αὕτη ἡ ἐργασία. « Ἂν οὕτως ἐξακολουθήσῃ προβαίνουσα, ἔγραφε κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καὶ οἱ μέχρι τετάρτης γενεᾶς ἀπόγονοι ἡμῶν θὰ ἔχουν ν' ἀνασκάπτωσι. » Καὶ ἀληθῶς ἐπροφήτευσεν· ἡ τετάρτη γενεὰ εἶναι σύγχρονος ἡμῶν, καὶ εἰσέτι δὲν ἀνεσκάφη οὔτε τὸ τρίτον τῆς Πομπηΐας.

Αἱ ἀνασκαφαὶ διευθύνονται σήμερον ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολόγου Φιορέλλη· ἀνεκαλύφθησαν δὲ μέχρι τοῦδε

ἀνθρώπινοι σκελετοὶ ὑπὲρ τοὺς ἑξακοσίους, ὧν ἕκαστος διηγεῖται ἡμῖν καὶ ὀδυνηρὸν τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης ἐπεισόδιον· καθεκάστην δὲ ἀνακαλύπτονται, ὄχι μόνον οἰκοδομαὶ κάλλισται, δημόσιαί τε καὶ ἰδιωτικαί, ἀλλὰ καὶ ἀγάλματα, καὶ ζωγραφίαι καλῶς διατηρούμεναι, καὶ σκεύη χαρίεντα, καὶ ἔπιπλα μεγαλοπρεπῆ, καὶ παντοίων εἰδῶν κοσμήματα πολύτιμα, ἅπαντα μεταφερόμενα εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Νεαπόλεως.

Αἱ ζωγραφίαι διετηρήθησαν εἰς τοὺς τοίχους καὶ εἰς τὰ ἐδάφη ψηφωταί· εἶναι δὲ αὗται πολύτιμοι, διότι ἐπ' αὐτῶν μανθάνει τις, οὐ μόνον τὴν τέχνην τῶν καιρῶν ἐκείνων, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ἄλλα τῆς ἀρχαιότητος, ὡς τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὰς τελετάς, τὰ ἔπιπλα, τὰ

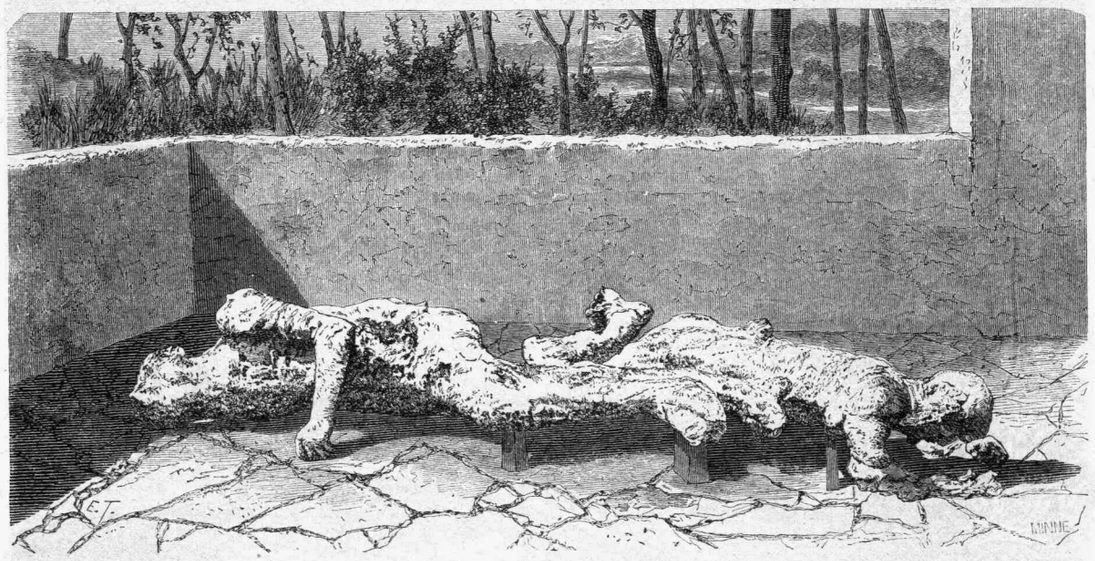

Ἀποτεφρωμένα σώματα Πομπηϊανῶν.

τὰς χεῖρας. » Ἀληθῶς, αἱ κάλλισαι τῶν τραπεζῶν εἰς τὰ μέγαρα τῆς Νεαπόλεως ἐκόπησαν ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς Πομπηΐας.

ΠΛΗΣΙΟΣΑΥΡΟΣ Ο ΔΟΛΙΧΟΔΕΙΡΟΣ.

(Μελέτη παλαιοντολογική.)

Καὶ πρῶτον, ἵνα καλῶς ἐννοηθῶμεν παρὰ πάντων, χρεία νὰ εἴπωμεν τί ἐστι παλαιοντολογία. Οἱ γεωλόγοι ὠνόμασαν οὕτω τὴν ἐπιστήμην τὴν ἐξετάζουσαν τὰ ζῶα ὅσα ἔζων πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τῶν ὁποίων ἀνευρίσκουσι τὰ λείψανα καὶ τὰ ὀστᾶ ἀπολιθωμένα ἐντὸς τῶν διαφόρων τῆς γῆς στρωμάτων, τῶν σχηματιζόντων τὸν φλοιὸν τῆς ἡμετέρας σφαίρας.

— Πολὺ καλά· ἀλλ' αὐτὸς ὁ φλοιὸς τῆς ἡμετέρας σφαίρας τί πρᾶγμα εἶναι; ἴσως τις ἐρωτήσῃ.

— Τοῦτο ἐρχόμεθα νὰ εἴπωμεν. Οἱ καταβαίνοντες εἰς τὰ μεταλλεῖα, εἰς τὰ λατομεῖα ἢ εἰς τὰ φρέατα· οἱ ἐξετάζοντες τὰς ἀποτόμους χαράδρας τῶν βουνῶν καὶ τὰς φάραγγας, τῶν ποταμῶν τὰς κρημνώδεις ὄχθας, κτλ., παρατηροῦσιν ὅτι ἡ γῆ, εἰς οἱονδήποτε βάθος αὐτῆς, σύγκειται πάντοτε ἐκ στρωμάτων χώματος ἢ πετρῶν, στρωμάτων ἅτινα κάθηνται τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, παραλλήλως κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον, καὶ συνήθως ἔχουσι θέσιν ὁριζόντειον ἢ ὀλίγον τι κεκλιμένην. Ἐὰν δὲ προβῶσι σκάπτοντες ἔτι καὶ ἔτι βαθύτερον, διατρυπῶσιν ἐπὶ τέλους ὅλα τὰ στρώματα ταῦτα, καὶ φθάνουσιν εἰς τὸν συηνίτην (γρανίτην) λίθον· ὁ δὲ συηνίτης λίθος οὗτος εὑρίσκεται, ὄχι πλέον εἰς στρώματα, ἀλλ' εἰς ὄγκον· οὐδαμοῦ ἀπαντᾶται εἰς στρώματα μᾶλλον ἢ ἧττον κανονικὰ, ἐστοιβασμένα ὡς τὰ χώματα καὶ αἱ ἄλλαι πέτραι· καὶ διὰ τοῦτο πιστεύεται ὅτι ὑπ' αὐτὸν δὲν ὑπάρχουσι πλέον στρώματα ὁριζόντεια ἢ κανονικά· συμπεραίνεται δ' ἑπομένως (ἂν καὶ εἶναι τολμηρὸν τοῦτο), ὅτι ὁ συηνίτης λίθος σχηματίζει τὸν πυρῆνα τῆς γῆς, καὶ ὅτι τ' ἄλλα στρώματα ἀποτελοῦσιν ὡσανεὶ τὸν φλοιὸν τῆς ἡμετέρας σφαίρας.

— Ἔστω· ἀλλὰ τί κοινὸν ἔχει μετὰ τῆς παλαιοντολογίας ὁ φλοιὸς οὗτος;

— Παρετηρήθη πρὸς τούτοις, ὅτι καθ' ὅλην τὴν γῆν, Εὐρώπην, Ἀσίαν, Ἀμερικὴν, κλπ., ταῦτα τὰ στρώματα, οὔτε κατὰ τὴν φύσιν των διαφέρουσιν, οὔτε κατὰ τὴν τάξιν. Παραδείγματος χάριν, ἐπὶ τοῦ πυρῆνος ὃν ἀποτελεῖ ὁ συηνίτης λίθος κεῖνται πάντοτε στρώματα σχιστολίθων, τῶν μὲν ἐξ ἐκείνων δι' ὧν κατασκευάζονται αἱ γραφικαὶ πλάκες, τῶν δὲ ἀργιλλωδῶν, κλπ., ἢ ὀστρακούχων τιτανείων λεγομένων, κλπ. Μετὰ τὰ στρώματα ταῦτα, ἢ μᾶλλον ἐπ' αὐτῶν, κάθηνται τὰ τοῦ παλαιοῦ κοκκίνου ψαμμολίθου, τοῦ τιτανείου ἀνθρακούχου, τῶν ἀρκοσίων, — μίγματος πτυχίτου (feldspath) καὶ πυρίτου (quartz), — τῶν συγκριμάτων (poudingues) καὶ τῶν γαιανθράκων. Ἐπέρχονται ἔπειτα στρώματα, τὰ τοῦ κοκκίνου ψαμμολίθου, τοῦ ζεχστενίου (zechstein), τοῦ βοσγιανοῦ ψαμμολίθου, τοῦ ποικίλου ψαμμολίθου. Ἀκολούθως ἄλλα στρώματα· τὰ τοῦ κογχυλοφόρου τιτανίτου, τῆς ἰριώδους ἀργιλλοτιτάνου, τοῦ ὠολιθικοῦ τιτανίτου. Καὶ ἄλλα δ' ἔπειτα στρώματα ποικίλων ὡσαύτως ὀνομάτων, ὡς τιτανίτου πουρβεκείου (de purbek), ἄμμου ἀστιγγείας, ἀργίλλου οὐαλδιανοῦ (waaldienne), ψαμμολιθου πρασίνου, κιμωλίας, ἀργίλλου, τιτανίτου ἀδροῦ, γύψου, ἀργιλλασβέσου (marne), χαλικώδους τιτανίτου, ὑπαπεννίνων ἀργιλλασβέστων, κτλ. Καὶ τέλος ὅλα τὰ νεώτερα στρώματα, σχηματισθέντα ἐξ ὑποστάσεων μετατοπισμένων.

Ὅπου ἂν σκάψῃ τις, εὑρίσκει τὰ στρώματα ταῦτα κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν, καὶ ἂν ἐνίοτε λείπωσί τινα ἐξ αὐτῶν, ποτὲ ὅμως δὲν εὑρίσκεται τὸ κατώτερον τεθειμένον ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου ἢ τἀνάπαλιν. Τὸ δὲ παράδοξον εἶναι, ὅτι ἕκαστον τῶν στρωμάτων τούτων περιέχει λείψανα ζώων καὶ φυτῶν, μὴ ὑπαρχόντων εἰς ἄλλο ἀνώτερον ἢ κατώτερον στρῶμα· ζώων τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς ὄντα μὴ ἔχοντα ἀνάλογα αὐτῶν ἐντὸς τῆς ζώσης φύσεως, καὶ ἀπαντώμενα ἀπαράλλακτα ἐντὸς τῶν αὐτῶν στρωμάτων εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἢ τοὐλάχιστον εἰς μεγάλας αὐτῆς ἀποστάσεις, καὶ εἰς κλίματα πάντη διάφορα σήμερον. Δὲν ἀρκεῖ δὲ τοῦτο, ἀλλὰ τὰ στρώματα ταῦτα τριῶν μόνον εἰδῶν ὑποστάσεις παριστῶσι· τὰς μὲν προφανῶς θαλασσίους, ἐπειδὴ μόνον ἐναλίων φυτῶν καὶ ζώων λείψανα εὑρίσκονται ἐντὸς αὐτῶν, ὡς φύκη, ζωοφυτόστρακα, κοράλια, ἰχθύες θαλάσσιοι καὶ φάλαιναι· τὰς δὲ προφανῶς λιμναίας, ἢ τοῦ γλυκέος ὕδατος, ἐπειδὴ ἐν αὐταῖς μόνον λιμναίων ἰχθύων καὶ ἑρπετῶν καὶ ἄλλων ζώων ὀστᾶ εὑρίσκονται· ἄλλας δὲ τέλος σχηματισθείσας ἐκ καταῤῥύσεων ἢ προσχώσεων, δηλαδὴ ἐκ χωμάτων, ἄμμων καὶ χαλίκων προφανῶς παρασυρομένων ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν βουνῶν εἰς τὰς πεδιάδας ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ ἐκ τῶν περιολισθήσεων, καὶ ἔπειτα περισαρουμένων ἢ κυλιομένων ὑπὸ τῶν χειμάῤῥων καὶ τῶν ποταμῶν. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας ὑποστάσεις δὲν εὑρίσκονται πλέον λείψανα θαλασσίων ζώων, ἀλλ' οὔτε λιμναίων, — ἢ τοὐλάχιστον σπανιώτατα, — ἀλλὰ μόνον ζώων χερσαίων καὶ φυτῶν.

Οὕτως, ἀριθμῶν τις τὰ στρώματα καὶ σπουδάζων τὴν φύσιν ἑκάστου αὐτῶν, βλέπει ἀδιατάκτως ὅτι ὅλη σχεδὸν ἡ γῆ κατεκλύσθη πολλάκις ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

— Ἀλλὰ λέγεται ὅτι μεταξὺ τῶν ὀρυκτῶν αὐτῶν λειψάνων, οὐδέποτε εὑρέθη καὶ ἄνθρωπος ἀπολιθωμένος· πόθεν τοῦτο;

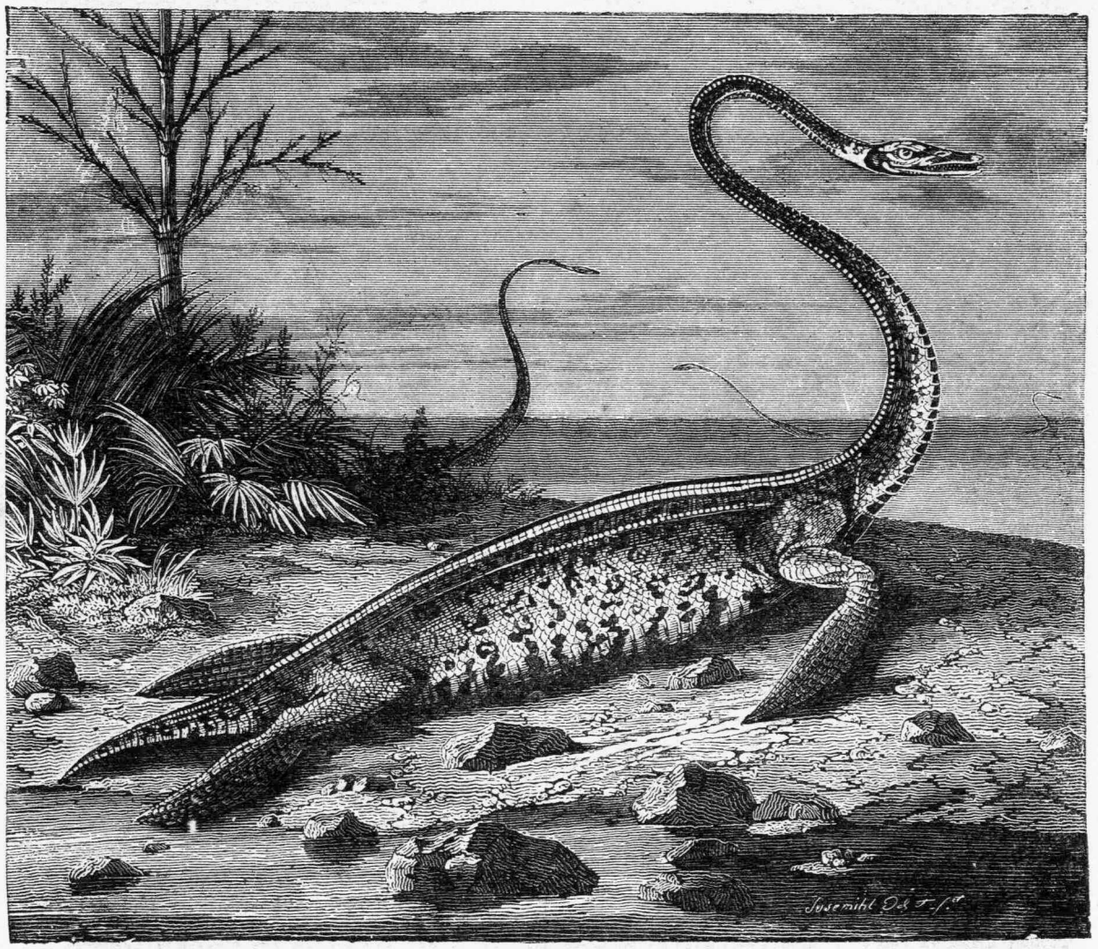

Πλησιόσαυρος ὁ δολιχόδειρος.

— Θὰ τὸ ἐξετάσωμεν ἄλλοτε. Πρῶτον θέλω νὰ ἐπιχειρήσωμεν παλαιοντολογικόν τινα περίπατον, ὅπως καλῶς ἐμβαθύνῃς εἰς τὸ ζήτημα, καὶ τότε σὺ μόνος θὰ λύσῃς πᾶσαν ἀπορίαν. Ἵνα δὲ καταστήσω διασκεδαστικώτερον τὸν περίπατον τοῦτον, θὰ σὲ δείξω πῶς κατῳκήθη ἡ γῆ· πῶς ἀπὸ ὀργανικῶν σχηματισμῶν εἰς ὀργανικοὺς σχηματισμοὺς κατώρθωσε, βαθμητικῶς πάντοτε μεταβαίνουσα ἀπὸ τῶν ἁπλῶν σωμάτων εἰς τὰ σύνθετα, νὰ σκεπασθῇ ὑπὸ φυτῶν καὶ ζώων, ὡς τὴν βλέπομεν σήμερον. Πρέπει ὅμως νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν ὕλην εἰς ὅλας τὰς μεταμορφώσεις της, ἀπὸ τοῦ ἁπλουστάτου μέχρι τοῦ μᾶλλον πολυσυνθέτου ὀργανισμοῦ.

Φοβεῖσαι; ἡ ἐπιστήμη σὲ ποτεῖ!... Μή σε μέλῃ· ἡσύχει· ὁ σκοπός μου εἶναι νὰ καταστήσω τοὺς περιπάτους ἡμῶν εὐαρέστους· καὶ ὅμως τὸ θέμα τὸ ὁποῖον θὰ διαπραγματευθῶμεν εἶναι ὑψηλόν, ἐπειδὴ θὰ παρακολουθήσωμεν τὴν φύσιν εἰς τὴν ὁδὸν ἣν ἔλαβεν ὅτε κατὰ πρῶτον ἐσκίρτησεν, ἤ, ὡς κοινῶς λέγομεν, ὅτε πρώτην φορὰν ἐσάλευσεν ἐν τῷ χρόνῳ καὶ ἐν τῷ διαστήματι, εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνου ὅστις «Εἶπε καὶ ἐγένετο!»

Λάβε ὅμως ἀπὸ σήμερον — ἐπειδὴ θέλω νὰ σὲ δελεάσω, — τὴν εἰκόνα τοῦ πλησιοσαύρου, ζώου καὶ τούτου ἐκ τῶν προκατακλυσμαίων, καὶ θαύμασε.

— Ὦ! ἀλλ' αὐτὸ τί ζῶον εἶναι; αὐτὸ εἶναι χιμαιρικόν. Αὐτὸ μᾶλλον ἐξῆλθεν ἐκ τῆς φλεγμαινούσης φαντασίας φρενητιῶντος τινὸς ποιητοῦ, ἢ ἐκ τῶν χειρῶν τῆς φύσεως.

— Χιμαιρικὸν σὲ φαίνεται· καὶ εἰς ἐμὲ θὰ ἐφαίνετο τοιοῦτο, ἐὰν δὲν ἐγίνωσκον ὅτι ὁ σκελετός του εὑρέθη σχεδὸν ἀκέραιος εἰς πολλὰς τῆς Εὐρώπης χώρας, ὡς καὶ εἰς τὰ περιξ τῶν Παρισίων. Ὁ πλησιόσαυρος εἶναι ἐκ τῶν κοινοτέρων προκατακλυσμαίων ζώων. Ἀληθῶς, ἐντὸς τῆς πρώτης παλαιοντολογικῆς ἐποχῆς μόνον ἓν εἶδος αὐτοῦ ἀνεκαλύφθη μέχρι τοῦδε (ὁ τοῦ Ζευκέρου πλησιόσαυρος ὁ βαθὺς), ἀλλ' ἐντὸς τῆς δευτέρας εὑρέθησαν πολλοί, καὶ ἤδη ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τοὺς δέκα, καλῶς χαρακτηρισμένοι· ὁ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶναι ὁ δολιχόδειρος, δηλαδὴ μακρόλαιμος, εἷς τῶν μικροτέρων παρ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Εἶναι ἐκ τῶν μικροτέρων, καὶ ὅμως εἶχε μῆκος εἰκοσιπέντε ἕως τριάκοντα ποδῶν τοὐλάχιστον. Μετεῖχε δὲ καὶ τῆς σαύρας κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ τοῦ κήτους κατὰ τοὺς πόδας, ὄντας παρεμφερεῖς πρὸς τοὺς τοῦ δελφῖνος, καὶ τοῦ ὄφεως κατὰ τὸν μακρὸν λαιμὸν, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα πέντε σπονδύλων, πρᾶγμα ἀπαραδειγμάτιστον!

Τὸ τέρας τοῦτο κατῴκει ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐνήχετο, ὄχι μόνον ἐπιτηδειότατα, ἀλλὰ καὶ μετὰ χάριτος. Συμπεραίνεται ὅτι σπανίως ἐξήρχετο ἀπὸ τῶν ὑδάτων, διότι θὰ εἶπε βαρέως ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἀέρος θὰ τὸ ἠνάγκαζε ποτὲ νὰ μὴ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῶν παραλιῶν. Διὰ τοῦ τερατώδους ἐκείνου λαιμοῦ του ἠδύνατο, καὶ μὴ ἐξερχόμενον τοῦ ὕδατος, νὰ θηρεύῃ τὰ ζῶα ἢ μαλάκια δι' ὧν ἐτρέφετο μέχρι τῶν δένδρων, τῶν ὁποίων οἱ κλάδοι ἔκυπτον πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὡσαύτως δὲ ἠδύνατο, βυθίζον τὴν κεφαλὴν εἰς ἀρκετὸν βάθος τοῦ ὕδατος, νὰ συλλαμβάνῃ τοὺς διαβαίνοντας ἰχθύας.

Ὑποτίθεται πρὸς τούτοις ὅτι τὸ σῶμά του, ὡς τὸ τῶν σαυρῶν ὅλων ἐν γένει, ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ λεπιδωτοῦ τινος θώρακος· τὸ δ' οὐχ ἧττον περίεργον εἶναι ὅτι, κατὰ τὸν Κυβιέρον, ἠδύνατο καὶ ν' ἀλλάσσῃ χρῶμα, ὡς ὁ χαμαιλέων.

Τὸ ἀλλόκοτον σχῆμα τοῦ δολιχοδείρου πλησιοσαύρου καθίστα αὐτὸν βεβαίως πρὸς τοὺς ἐχθρούς του τρομερώτατον· διὰ τοῦ λαιμοῦ του περιετύλισσεν αὐτοὺς ὡς διὰ καμίλου, καὶ ἀφοῦ οὕτω πως συνέσφιγγεν αὐτοὺς, καὶ τοῖς ἀφῄρει πᾶσαν κίνησιν, καὶ ἑπομένως πᾶσαν ἄμυναν, ἠδύνατο νὰ κατασπαράττῃ τὰ ἐντόσθιά των ἀνενοχλήτως διὰ τῶν ὀδόντων του, ἢ νὰ τοὺς πνίγῃ κρατῶν αὐτοὺς ὑπὸ τὰ ὕδατα. Ἀλλ' οὔτε τὸ πτηνὸν τὸ ὁποῖον διήρχετο πλησίοθέν του θὰ τὸν διέφευγεν, ἐξακοντίζοντα τὴν φοβερὰν κεφαλήν του πρὸς αὐτὸ, ὡς ἁρπάγην εἰς τὴν ἄκραν σχοινίου. Τέλος, ἐὰν κρίνωμεν τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεώς του ταύτης ἐκ τῆς ταχύτητος τῆς ἐχίδνης (τοῦ βραδυτάτου τῶν ἑρπετῶν ἡμῶν), χυνομένης κατὰ τοῦ θηράματός της, δυνάμεθα νὰ τὴν παραβάλωμεν πρὸς τὴν ὁρμὴν βέλους φεύγοντος ἀπὸ τόξου καμφθέντος ὑπὸ στιβαροῦ βραχίονος.

Ἀλλ' ὁ πλησιόσαυρος μ' ἐξέτρεψεν ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ λόγου· ἄλλοτε, ἂν εὐαρεστῆσαι, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην, ἵνα διεξέλθωμεν αὐτὴν μεθοδικώτερον.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ «ΠΙΣΤΕΥΩ»

ΕΝ ΙΣΠΑΝΙΑ.

Εἰς ὀλιγίστους εἶναι γνωστὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὅτι κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ὅτε ἡ Ῥώμη τῶν παπῶν ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλῃ τὸ «Πιστεύω» της εἰς ἅπαντας τοὺς λαοὺς τῆς δύσεως, εἶχεν ἀπαντήσει ὄχι μικρὰς ἀντιστάσεις, τὰς ὁποίας ἐξενίκησεν ἐπὶ τέλους, μεταχειρισθεῖσα μυρίας πανουργίας, ὡς καὶ τὴν βίαν.

Ἡ Ἱσπανία αὐτὴ, ἥτις σήμερον ἀποκαλεῖται ὑπὸ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἕδρας ἡ καθολικωτάτη, καὶ ἀληθῶς εἶναι παπικωτέρα τῆς Ἰταλίας καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης, ἀντηγωνίσθη πολὺ κατὰ τῶν παπικῶν καινοτομιῶν, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν ἐκ μαρτυριῶν ἀναμφισβητήτων, τὰς ὁποίας παρέχει εἰς ἡμᾶς σοφός τις γάλλος ἱερεὺς, διαμαρτυρόμενος (Athanase Coquerel fils), δημοσιεύσας κατ' αὐτὰς ἐν Παρισίοις σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον «Histoire du CREDO» [1].

«Διηγούμενος, λέγει, τὴν ἱστορίαν τῆς τοῦ Πιστεύω εἰσαγωγῆς ἐν Ἱσπανίᾳ, μάρτυρας ἔχω τῆς τῶν λόγων μου ἀληθείας δύο σπουδαίους ἱστορικοὺς ἱσπανούς· ἕνα ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Τολέδου, ζήσαντα ἑκατὸν πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὸ συμβὰν (τὸν don Rodrigue), καί τινα περίφημον ἰησουΐτην, ἀπαθανατισθέντα ὑπὸ τοῦ Πασχαλίου (Pascal), τὸν πατέρα Ἰωάννην Δὲ Μαριάναν.»

Καθόσον οἱ χριστιανοὶ ἀνέκτων τὴν ὑπὸ τῶν Μαυριτανῶν ὑποδουλωθεῖσαν Ἱσπανίαν, καὶ ἀποκαθίστατο ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ ἐν ταῖς χώραις αὐτῆς, ἐπωφελούμενος ὁ πάπας τὰς περιστάσεις, προσεπάθει νὰ εἰσάξῃ εἰς τὴν ἰβηρικὴν χερσόνησον τὴν ῥωμαϊκὴν λειτουργίαν ἀντὶ τῆς ἐγχωρίου, ἥτις ἐκαλεῖτο, ὡς καὶ νῦν ἔτι καλεῖται, ἂν καὶ ὄχι ἀκριβῶς, μοζαραβικὴ λειτουργία, ἢ γοτθικὸν δόγμα, ἢ ἱερουργία τοῦ Τολέδου. Πολλαὶ σύνοδοι ἱσπανικαὶ, κατὰ παρακίνησιν τῆς Ῥώμης, εἶχον ἤδη ἐπιτάξει τὴν μεταβολὴν ταύτην, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Μάτην ὁ φοβερὸς καὶ τρομερὸς πάπας Γρηγόριος ὁ Ζ' (1073-1085) ὑπεχρέωσεν ἐν συνόδῳ τινὶ, ἐν Ῥώμῃ, πάντας τοὺς ἐκεῖ συνελθόντας ἱσπανοὺς ἀρχιερεῖς νὰ παραιτήσωσι τὴν λειτουργίαν αὐτῶν καὶ ν' ἀσπασθῶσι τὴν ῥωμαϊκήν. Οἱ Ἱσπανοὶ ἐπέμεινον εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας των. Τί δὲ περιείχετο ἐν τῇ ἱσπανικῇ λειτουργίᾳ, τῇ μοζαραβικῇ λεγομένῃ; Ὡμολογεῖτο τὸ σύμβολον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐνῷ ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ πρὸ πολλοῦ ἤδη τὸ Πιστεύω εἶχε καινοτομηθῆ.

Ἀλλ' ἀκολούθως, ὀλίγα τινὰ ἔτη μετὰ ταῦτα, ἰδοὺ τί συνέβη.

Ἔρχονται ἐκ τῆς Γαλλίας, ἐπὶ σκοπῷ νὰ καταστήσωσι τὴν Ἱσπανίαν πειθήνιον πρὸς τὸν πάπαν καὶ ἀκουσίως αὐτῆς, μοναχός τις, καί τις γυνή. Καὶ ἡ μὲν γυνὴ ἦτο ἡ βασίλισσα Κωνσταντία, θυγάτηρ τοῦ δουκὸς τῆς Βουργονίας Ῥοβέρτου Α', ἐκ τοῦ γένους τῶν Καπέτων, δευτέρα δὲ σύζυγος Ἀλφόνσου τοῦ ϛ', βασιλέως τοῦ Λεόντος (χώρας ἰβηρικῆς)· ὁ δὲ μοναχὸς ἦτο Βερνάρδος τις, ἐπιλεγόμενος ὁ Ἀνδρεῖος, ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Βενεδικτινῶν, γενόμενος ἀρχιεπίσκοπος Τολέδου, πόλεως ἥτις τότε ἐπεῖχε τὰ πρωτεῖα ἐπὶ πασῶν τῶν ἱσπανικῶν πρωτευουσῶν. Οὗτος προέβη ἔπειτα εἰς βαθμὸν καρδιναλίου καὶ ληγάτου τοῦ πάπα ἐν Ἱσπανίᾳ.

Ὁ βασιλεὺς Ἄλφονσος, ὅστις οὐδέποτε ὑπέμενε χηρείαν (ἐπειδὴ ἐνυμφεύθη ἑξάκις), ἐκυριεύετο ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ κλήρου ἢ ὑπὸ τῶν γυναικῶν· — καὶ ἤθελε μάλιστα, βαρυνθεὶς ἐκ τῆς βασιλείας, καὶ ἐκ τῶν πολλῶν ἴσως γάμων, ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὰ μοναστήρια· ἀλλ' ὁ ἅγιος Οὔγος (Saint-Hugues, abbé de Cluny), τὸν ἐβίασε νὰ μείνῃ βασιλεύων χάριν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου της. Ὁ ἡγεμὼν οὗτος πολλάκις κατεπολέμησε τοὺς Μαυριτανοὺς καὶ ἀπέσπασεν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας των μέρος τῆς Ἱσπανίας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ Τόλεδον, τὸ ὁποῖον καταστήσας νέαν αὐτοῦ πρωτεύουσαν, ἀφῆκεν ἵνα ἡ βασίλισσα Κωνσταντία καὶ ὁ μοναχὸς Βερνάρδος, ἐπὶ μικρᾶς τινος ἀπουσίας του, μεταβάλωσιν εἰς ναὸν χριστιανικὸν τὸ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει μέγιστον μωαμεθανικὸν τέμενος· — τοῦτο δ' ἐνῷ αὐτὸς εἶχεν ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς Μαυριτανοὺς τῶν κατοίκων νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἀνενοχλήτους καὶ νὰ σεβασθῇ τὰ τεμένη των.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ παπισμὸς κύριος τοῦ Τολέδου καὶ ἐγκαθιδρυμένος διὰ τῆς ἐπιβουλῆς καὶ τῆς βίας ἐν τῷ μεγάλῳ μαυριτανικῷ τεμένει· ἀπελείπετο ὅμως καὶ νὰ εἰσάξῃ εἰς αὐτὸ, ἀντὶ τῆς ἐγχωρίου λειτουργίας, τὴν ῥωμαϊκὴν, ἥτις τότε ἐκαλεῖτο ἐν Ἱσπανίᾳ γαλλικανὴ, καὶ περιεῖχε τὸ καινοτομούμενον Πιστεύω. Ἀλλ' ἐναντίον τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς βασιλίσσης, ἐναντίον τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, ἀγομένου ὑπὸ τῆς συζύγου του, ἡ ἐγχώριος λειτουργία διετηρήθη ὑπὸ συνόδου συγκροτηθείσης ἐν ἔτει 1091 ἐν Λεόντι.

Ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς ἐπόθουν τὴν συντήρησιν αὐτῆς· ἀλλ' οἱ ἐναντίοι των ἔπεισαν τὸν βασιλέα νὰ πράξῃ κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ. Ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι ὁ Θεὸς ἔμελλε ν' ἀποφανθῇ ὑπὲρ τοῦ πάπα καὶ κατὰ τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἱσπανῶν συνόδου. Πῶς δ' ἔμελλε ν' ἀποφανθῇ ὁ Θεός; Διὰ τῆς μονομαχίας δύο ἀνδρῶν, τοῦ μὲν παριστῶντος τὴν ἐθνικὴν λειτουργίαν, ἤ, ὡς ἔλεγον τότε, τὴν ἱερουργίαν τοῦ Τολέδου, τοῦ δὲ τὴν γαλλικανήν.

Ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν τοῦ βασιλέως, τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου, ὁ Δὸν Ζουάννος Ῥουΐζης, ἐκ τοῦ εὐγενοῦς οἴκου τῆς Μαντάζας καταγόμενος, καὶ ἐκπροσωπῶν τὴν λειτουργίαν τοῦ Τολέδου, ἐνίκησε τὴν λειτουργίαν τῆς Ῥώμης, καὶ κατὰ κράτος μάλιστα.

Ὁ βασιλεὺς ἔμεινεν ἐκστατικός· πῶς νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα! Κακῶς ἆρά γε ὑπηρετοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεόν; Καὶ πῶς ἄλλως ἠδύνατο ν' ἀποφανθῇ αὐτὸς ὁ Θεός; Ὁ βασιλεὺς κατέφυγεν εἰς τοῦ πυρὸς τὴν δοκιμασίαν. Ἀνήφθη ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας πυρὰ, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐτέθησαν τὰ δύο βιβλία· αἱ δύο λειτουργίαι.

Λέγεται ὅτι ἡ ῥωμαϊκὴ ἐπήδησεν ἔξω τοῦ πυρὸς, ἀλλὰ φέρουσα τὰ ἴχνη αὐτοῦ· ἦτο περικεκαυμένη, κοινῶς καψαλισμένη (chamuscada [1])· τοὐναντίον δὲ ἡ μοζαραβικὴ λειτουργία, μείνασα ἐντὸς τῶν φλογῶν, διετηρήθη ὅλως ἀνέπαφος. Καὶ ἰδὼν τὸ θαῦμα τοῦτο ὁ λαὸς ἀνεβόησε «Νίκη!» πρὸς μέγα τῶν λατινιζόντων σκάνδαλον.

Καὶ τώρα, πρέπει ἆρά γε νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀπεφάνθη οὕτω δὶς κατὰ τῆς Ῥώμης, κατὰ τοῦ πάπα, κατὰ τῆς ῥωμαϊκῆς λειτουργίας καὶ τοῦ Πιστεύω αὐτῆς; Περὶ τούτου ἂς σκεφθῇ ἕκαστος ὡς θέλει· ἀλλὰ τοὐλάχιστον ἡ Ῥώμη δὲν θ' ἀρνηθῇ, ὅτι οὐδενὸς εἴδους ἀποδείξεων ζερούμεθα κατὰ τοῦ Πιστεύω της· ἔτι δὲ καὶ θαῦμα ἔχομεν κατ' αὐτοῦ αὐθεντικὸν, θαῦμα μεμαρτυρημένον ὅσον καὶ ὅλα τ' ἄλλα θαύματα, ἅτινα ἀφηγεῖται ὁ μεσαιών.

Ὁ βασιλεὺς ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ χωνεύσῃ· ἀνέλαβε τὴν κρίσιν εἰς ἑαυτόν· δηλαδὴ μετεχειρίσθη τότε τὴν βίαν. Διέταξεν ἵνα ὅλοι οἱ νεόδμητοι ναοὶ, οἵτινες τότε ἠγείροντο πανταχόθεν, ἀκολουθήσωσι τὴν λειτουργίαν τῆς Ῥώμης· μόνον δὲ εἰς τοὺς παλαιοὺς μοζαραβικοὺς ναοὺς ὑπῆρχεν ἀνεκτὴ ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὕτη ἡ ἀπόφασις, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν διπλῆν τοῦ Θεοῦ δίκην, δυσηρέστησε τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν, οἵτινες, ὡσανεὶ ἐκδικούμενοι, ἔπλασαν τότε τὴν παροιμίαν, «Allà van leys? do quierem reys·» ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, — Τοὺς νόμους ποῦ τοὺς στέλλουν; — Οἱ ῥῆγες ὅπου θέλουν.

Οὕτω κατέκτησε τὴν Ἱσπανίαν πρὸς τὸ τέλος τοῦ δεκάτου αἰῶνος τὸ ῥωμαϊκὸν Πιστεύω.

ΟΙ ΦΕΝΙΑΝΕΣ.

Αἱ τολμηρόταται ἀπόπειραι τῆς μυστικῆς ἑταιρίας τῶν Φενιάνων ἐπροξένησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πρὸς τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος, ἠθικὴν συγκίνησιν, μὴ κατευναθεῖσαν εἰσέτι ἐντελῶς. Φενιάνες ἀποκαλοῦνται οἱ τῶν Ἰρλανδῶν συνωμοτοῦντες ἐν Εὐρώπῃ ἢ ἐν Ἀμερικῇ ὅπως ἀποσπάσωσι τὴν πατρίδα των ἀπὸ τοῦ βρετανικοῦ βασιλείου· διότι ὄντες μετ' αὐτοῦ ἡνωμένοι λογίζονται καὶ αὐτοὶ ὡς ὑποτελεῖς καὶ ὑπόδουλοι. Δὲν εἶδον τί ἐστι ζυγὸς, ἄρα θεωροῦσιν ὡς ζυγὸν ἀφόρητον καὶ ταύτην τὴν ἕνωσιν, ἣν, ἂν δὲν ἦσαν παπισταὶ, καὶ ἐν ὑπηγορεύοντο ὑπὸ ἐχθρότητος πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν, θὰ ἐθεώρουν, καθὼς οἱ Σκῶττοι, ὡς εὐτυχίαν· ἐπειδὴ κατ' οὐ-

---

(1) Ζήτει αὐτὸ παρὰ τῇ Librairie philosophique de Germer-Baillière.

(1) Παρὰ τοῖς Ἱσπανοῖς, τὸ cha δὲν προφέρεται ὡς τὸ cha τῶν Γάλλων, ἀλλ' ὡς τὸ cia τῶν Ἰταλῶν.

δὲν ἐλαττοῦνται τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ὧν ἀπολαύουσιν οἱ Ἄγγλοι αὐτοί.

Ὁ κλῆρος ὅμως ἐμφυσᾷ ἀδιαλείπτως εἰς αὐτοὺς τὸ πνεῦμα τῆς στάσεως.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν πρὸ πάντων, ὅπου μετηνάστευσαν πολλαὶ χιλιάδες ἐξ αὐτῶν, ὁ κίνδυνος ἐφαίνετο δεινότερος· διότι, ἐλεύθεροι ὄντες ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἐκεῖ εἶχον τεκτάνει ἀνενοχλήτως τὰ φοβερώτερα αὐτῶν παραξικοπήματα κατὰ τῶν ἐν Καναδᾷ ἀγγλικῶν κτήσεων. Ἐναυάγησαν ὅμως καὶ ταῦτα ἀπέναντι τοῦ τακτικοῦ τῆς Ἀγγλίας στρατοῦ.

Ἡττηθέντες καὶ ἐκεῖ, οἱ Φενιᾶνες δὲν ἀπέβαλον πᾶσαν ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῇ τῆς Ἀγγλίας διέχυσαν ταραχὴν μεγίστην καὶ κατάπληξιν, τραπέντες εἰς ἀπαραδειγμάτιστα τολμήματα. Κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα, ἐνῷ τινὲς τῶν ἀρχηγῶν των, συλληφθέντες ὑπὸ τῆς ἐξουσίας ἐν Μαγγεστρίᾳ, ἤγοντο ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰς τὸ δικαστήριον, συμμορία ἐνόπλων, ὁρμήσαντες κατὰ τῶν φυλάκων των, ἀπηλευθέρωσαν διὰ τῆς βίας τοὺς κεκρατημένους, ἕνα τῶν φυλάκων φονεύσαντες, ἕτερον δὲ τραυματίσαντες.

Ἀκολούθως, κατὰ δεκέμβριον, μετὰ τὴν καταδίκην καὶ θανατικὴν τιμωρίαν τριῶν ἐκ τῶν αὐτουργῶν τοῦ τολμήματος τούτου, οἱ Ἰρλανδοὶ ἐπεχείρησαν ἐπιδείξεις δημοσίας καταφορᾶς πρὸς τὴν ἐξουσίαν, ὄχι μόνον ἐν Ἰρλανδίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν Λονδίνῳ. Εἰς τὸ Δουβλῖνον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἰρλανδίας, διῆλθεν ὅλην τὴν πόλιν πάνδημός τις συνοδία πένθιμος, ὡς νεκρική. Πρὸς δὲ τὴν ἑσπέραν τῆς (1) 13 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἀνήρ τις, κομίσας ἐπὶ διτρόχου ἁμαξίου βαρέλιον πλῆρες πυροκόνεως, τὸ ἔθεσε παρὰ τὸν τοῖχον τῆς ἐν Λονδίνῳ φυλακῆς Κλερκεμουέλλης, διῆλθε τὴν ὁδὸν, καὶ ἐπέστρεψε φέρων ἀφ' ἑκάστης χειρὸς μακρὰς θρυαλλίδας· ἐγχειρίσας δὲ τὴν μίαν ἐξ αὐτῶν εἴς τινα παιδία ἐκεῖ πλησίον παίζοντα, ἐπλησίασε μετὰ τῆς ἄλλης εἰς τὸ βαρέλιον, καὶ τὴν ἐπέθεσεν εἰς αὐτό. Ἀφοῦ δ' ἐστάθη ὀλίγον, καὶ ἐβεβαιώθη ὅτι ἤναπτεν ἡ θρυαλλὶς, ἐτράπη εἰς φυγὴν τρέχων. Εἷς ἄνθρωπος τῆς ἀστυνομίας τὸν ἐκυνήγησεν, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸν προφθάσῃ ἔπεσεν ἐκ τῆς τρομερᾶς ἐκπυρσοκροτήσεως ἣν ἐπροξένησε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ ἀνάψασα πυρόκονις· ἐκρημνίσθη δὲ συγχρόνως καὶ ὁ τοῖχος τῆς φυλακῆς ἐπὶ μήκους εἴκοσι μέτρων, καὶ πολλαὶ οἰκίαι τῶν ἀπέναντι ἔπαθον μεγάλην βλάβην. Ἐκ τῶν ἐρειπίων ἐξήχθησαν τεσσαράκοντα ἄνθρωποι τραυματίαι ἢ νεκροί. Ταῦτα πρὸς ἀπελευθέρωσιν ἑνὸς τῶν φενιάνων ἀρχηγῶν, Burke ὀνομαζομένου, ὅστις, εὑρισκόμενος ἐν τῇ αὐτῇ ταύτῃ φυλακῇ, συνήθως κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν περιεπάτει εἰς τὴν αὐλήν.

Τὴν (5) 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἐγένετο ἐν τῇ πόλει Νεοκαστέλλῃ ἑτέρα ἔκρηξις, καὶ αὕτη ὑπὸ φενιάνων παρασκευασθεῖσα διὰ νιτρογλυκερίνης· ἐθανατώθησαν δὲ καὶ ἐκεῖ τέσσαρες, ἐκτὸς τῶν τραυματισθέντων. Εἰς Γλάσγοβον ἀνεκαλύφθη ἐγκαίρως γραμμὴ πυροκόνεως ἀπολήγουσα εἰς τὸ κατάστημα ὅπου κατασκευάζεται ἡ φωτιστικὴ ἀτμὶς τῆς πόλεως. Εἰς Φεουέρσαμον, ἐν τῇ κομητείᾳ τοῦ Κέντου, ἐπυρπολήθη μία πυριτιδαποθήκη. Καὶ ἄλλαι δ' ἐγένοντο θρασύταται ἀπόπειραι· ἔπειτα δὲ συνελήφθη ἐντὸς τοῦ Ταμέσιος πλοῖον φέρον σχεδὸν 20,000 καραμπίνων.

Ἔκτοτε ὅμως, τιμωρηθέντων τῶν ἐνόχων, οὐδὲν τοιοῦτο ἐπανελήφθη. Ὁ ἀγγλικὸς λαὸς, λαὸς δραστήριος, ἔδραμεν αὐθόρμητος εἰς βοήθειαν τῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς κοινῆς εὐταξίας καὶ ἀμύνης. Ἀφοῦ δὲ κατηυνάσθη ὀλίγον ἡ ἀνησυχία, ἐγένετο σκέψις πῶς ἠδύναντο νὰ καταπαύσωσι τὴν δυσμένειαν τῶν Ἰρλανδῶν. Ἡ Βουλὴ λοιπὸν ἀπηύθυνε πρὸς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν ἀναφορὰν, ἐξαιτουμένη ἵνα τοῦ λοιποῦ αἱ κοσμικαὶ ὑποθέσεις τοῦ κλήρου τῆς Ἰρλανδίας ρυθμίζωνται ὑπὸ τῶν Βουλῶν· τοῦθ' ὅπερ ἱκανοποίησεν ἀρκούντως τὸν ἰρλανδικὸν λαὸν ὅστις, ἐνῷ πρεσβεύει τὰ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας, ὑπεχρεοῦτο νὰ συνεισφέρῃ ὑπὲρ τοῦ πλουσίου ἀγγλικανοῦ κλήρου. Καὶ ἄλλαι δὲ μεταρρυθμίσεις μελετῶνται ῥιζικαὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Κατὰ τὸν εὔγλωττον Γλάδστωνα, τὸν νῦν ἀρχηγὸν τῆς ἀγγλικῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἵνα ἐκλείψῃ ὁ φενιανισμὸς, εἶναι χρεία νὰ χορηγηθῇ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν φρονιμωτέρα τις νομοθεσία. « Δὲν ἐξοντοῦται, εἶπε, κοινωνικόν τι κακὸν καταπολεμούμενον εἰς τὰς ἀναβλαστήσεις του, ἀλλ' εἰς τὰς ῥίζας. »

Τοιοῦτοι οἱ Φενιᾶνες.

ΠΕΡΙ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς εἶναι τὸ αἴτιον διὰ τὸ ὁποῖον ἔνια σώματα, μετά τινα τριβὴν, ἕλκουσι πᾶν ἄλλο σῶμα ἐλαφρὸν, πλησιαζόμενον εἰς αὐτά. Καλεῖται δὲ τοῦτο ἠλεκτρισμὸς ἐκ τοῦ ἠλέκτρου (ambre)· διότι πρῶτον εἰς τοῦτο ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων αὕτη ἡ ἕλξις.

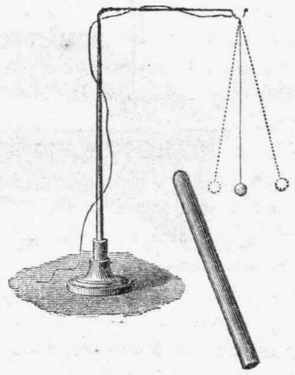

(Σχ. 3)

Ἐὰν λάβῃς ῥαβδίδιον ῥητίνης ἢ σφραγιδοκηρίου (σχ. 3) καὶ τρίψῃς αὐτὸ διὰ μαλλίνου ἢ μεταξίνου ὑφάσματος, ἢ καὶ διά τινος δορᾶς ὁποία ἡ τῆς γαλῆς, τὸ ῥαβδίδιον ἕλκει μακρόθεν πρὸς ἑαυτὸ σφαιρίδιον μικρὸν ἐξ ἀκτέας (κουφοξυλίας), κρεμάμενον ἀπὸ κλωστῆς λινῆς, ἢ κλωστῆς μεταξίνης ἐπικεχρυσωμένης.

Ἕλκει δ' ὡσαύτως καὶ ἄλλα σώματα ἐλαφρὰ, ὡς πριονίδια ξύλων, πτίλα πτερῶν, φύλλα χρυσοῦ λεπτότατα, τρίμματα φελλοῦ, ἢ λεπτὰς τρεμούσας χαλκοῦ.

Ἡ ὕαλος, τὸ θειάφιον, τὸ ἤλεκτρον, πρὸ πάντων δὲ ἡ κομμιολάκκα (gomme laque), ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἰδιότητα εἰς μέγιστον βαθμόν· ἔπειτα δὲ τὴν χάνουσι μετὰ παρεύλευσιν ὥρας τινὸς, καὶ πάλιν μετὰ νέαν τριβὴν τὴν ἀποκτῶσι.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῶν ἕλξεων τούτων, ἡ φυσικὴ μεταχειρίζεται τὸ ἀνωτέρω σχεδιογραφημένον ὄργανον (pendule électrique). Βλέπεις δὲ εἰς αὐτὸ, πρῶτον τὸ σφαιρίδιον τῆς ἀκτέας κρεμάμενον ἀπὸ τῆς κλωστῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἄλλη ἄκρα δένεται εἰς σύρμα ἐκ χαλκοῦ, τὸ ἄνω μέρος τοῦ ὁποίου εἶναι κεκλιμένον εἰς γραμμὴν ὁριζόντειον. Τὰ ἄλλα ἴχνη ἀμφοτέρωθεν τοῦ σφαιριδίου καὶ τῆς κλωστῆς ἐσημειώθησαν ἵνα ἴδῃς μέχρι τίνος ἕλκεται ὑπὸ τοῦ σφραγιδοκηρίου τὸ σφαιρίδιον.

Ἡ ἠλεκτρικὴ μηχανὴ (σχ. 4) βασίζεται ἐπὶ ταύτης τῆς ἀρχῆς.

Ἡ μηχανὴ αὕτη σύγκειται ἐξ ἑνὸς σώματος τρίβοντος, ἑνὸς σώματος τριβομένου, καὶ ἀγωγῶν τοῦ προαγομένου ἠλεκτρισμοῦ.

Τὸ σῶμα τὸ τριβόμενον εἶναι μέγας τις δίσκος ὑάλινος (*d*) κρατούμενος ὑπὸ σιδηροῦ ἄξονος ὁριζοντείου. Ὁ δίσκος οὗτος στρέφεται διὰ τῆς λαβῆς (*m*).

Ἀντὶ σώματος τρίβοντος τίθενται δύο ζεύγη προσκεφαλαίων (*a* καὶ *b*), τὸ μὲν ἐπάνω, τὸ δὲ κάτω, μεταξὺ τῶν ὁποίων σφίγγονται αἱ ἄκραι τοῦ δίσκου, καὶ οὕτω τρίβονται διὰ τῆς περιστροφῆς. Τῶν προσκεφαλαίων τὸ μέρος τὸ τρίβον εἶναι δέρμα ἀλειφόμενον δι' ἐνθείου τοῦ κασσιτέρου (sulfure d'étain), ὑπὸ δὲ τὸ δέρμα τοῦτο βάλλονται ἵππειαι τρίχες, ἵνα παρέχωσιν ἐλαστικότητα εἰς τὰ προσκεφάλαια. Ταῦτα δὲ συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μεταλλικῆς τινος ἀλύσου (*c*).

Οἱ ἀγωγοὶ (*c*) εἶναι κύλινδροι κατεσκευασμένοι ἐκ φύλλων λεπτῶν ὀρειχάλκου, καὶ λήγουσιν εἰς σφαιρικὸν σχῆμα. Ἵστανται δὲ ἀπομεμονωμένοι ἐπὶ στηλῶν ὑαλίνων ἀλειμμένων διὰ κομμιολάκκας, ἵνα προφυλάττωνται ἀπὸ τῆς ὑγρασίας, εὐκόλως προσαπτομένης εἰς τὴν ὕαλον.

Στρεφομένης τῆς λαβῆς, ὁ μὲν ὑάλινος δίσκος πληροῦται ἠλεκτρισμοῦ ὑαλίτου ἀμφοτέρωθεν, οἱ δὲ ἀγωγοὶ διατίθενται ὅπως μετάσχωσι τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τούτου, ὁ μὲν δεχόμενος τὸν γεννώμενον ἐκ τῆς τριβῆς τῶν ἄνω προσκεφαλαίων, ὁ δὲ ἐκ τῆς τῶν κάτω. Συγχρόνως δὲ καὶ τὰ προσκεφάλαια πληροῦνται ἠλεκτρισμοῦ ῥητινίτου· οὗτος ὅμως ῥέει εἰς τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἀλύσου (*c*).

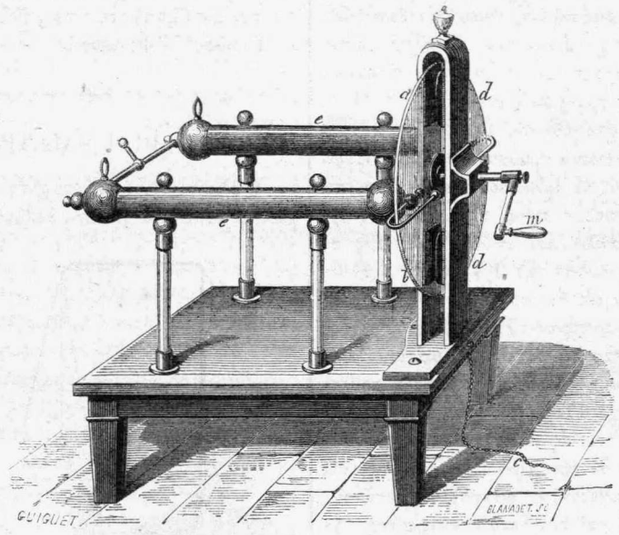

(Σχ. 4.)

Ἐὰν θέλῃς νὰ ἐνεργῇ καλλίτερον ἡ μηχανὴ, ἀφαιρεῖς ἀπ' αὐτῆς τὰ προσκεφάλαια καὶ τὰ θερμαίνεις· ἔπειτα πλύνεις τὸν δίσκον δι' οἰνοπνεύματος καθαρωτάτου, ἀφαιροῦντος ἀπ' αὐτῶν τὸ ὕδωρ, τὸ λίπος καὶ τὸν κονιορτόν· σπογγίζεις αὐτὸν διὰ ξηροῦ τινος καὶ θερμοῦ ὀθωνίου· ὁμοίως δὲ σπογγίζεις καὶ τὰς ὑαλίνας στήλας τῶν ἠλεκτραγωγῶν, εἴτε θερμαίνων αὐτὰς διὰ πυραύνου, ἂν ὁ καιρὸς ἦναι ὑγρὸς, εἴτε τρίβων αὐτὰς ἐπανειλημμένως διὰ χάρτου ἄνευ κόλλας. Τότε θέτεις πάλιν τὰ προσκεφάλαια εἰς τὰς οἰκείας θέσεις των, ἀφοῦ ἀνανεώσῃς τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔνθειον τοῦ κασσιτέρου καὶ τρίψῃς αὐτὰ πρὸς ἄλληλα, ὅπως ὁ κασσίτερος ἐκταθῇ εἰς ὅλην των τὴν ἐπιφάνειαν τὴν ἁπτομένην τοῦ δίσκου. Ἔτι τελεσφορώτερον δὲ εἶναι τὸ ἀμάλγαμα τοῦ ψευδαργύρου (zinc), ἀντὶ τοῦ ἐνθείου τοῦ κασσιτέρου, διότι καὶ διαρκεῖ περισσότερον.

Αἱ καλαὶ μηχαναὶ ἔχουσι καὶ ἀποσκευήν τινα ἐκ ταφετᾶ ἀλειμμένου διὰ κομμίου, προφυλάττοντος τὸν δίσκον των ἀπὸ τῆς ἐπαφῆς τοῦ ἀέρος καὶ τῆς ὑγρασίας.

Ὅλα τὰ πειράματα τῆς ἕλξεως τῶν ἐλαφρῶν σωμάτων γίνονται διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς πολὺ ἐπιτυχέστερον ἢ διὰ τῶν ὑαλίνων σωλήνων καὶ τῶν ἐκ ῥητίνης ῥαβδιδίων· αὕτη δὲ εἶναι ἀνυπέρθετος ἐὰν θέλῃς νὰ ἴδῃς πῶς μεταδίδεται ὁ ἠλεκτρισμὸς, εἴτε ἐξ ἐπαφῆς, εἴτε ἐξ ἀποστάσεως.

Ὁ ἠλεκτρισμὸς τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσει ἡ τριβὴ εἰς τὴν ὕαλον δὲν μεταβαίνει ἀμέσως, ἀλλ' ἐμμέσως εἰς τοὺς ἀγωγοὺς, ὅπου καὶ συμπυκνοῦται ὅσον περισσότερον τρίβεται στρεφόμενος ὁ ὑάλινος δίσκος. Ἀφοῦ δὲ οἱ ἀγωγοὶ πληρωθῶσιν οὕτως ἠλεκτρισμοῦ, ὄχι μόνον καθίστανται ἱκανοὶ νὰ ἕλξωσι καὶ αὐτοὶ τὰ ἐλαφρὰ σώματα ἀφ' οἱουδήποτε σημείου τῆς ἐπιφανείας των, ἀλλὰ καὶ ἐὰν πλησιάσῃς τὴν χεῖρα εἰς αὐτοὺς ἐξ ἀποστάσεως ἑκατοστομέτρων τινῶν, πολλάκις δὲ καὶ δεκατομμέτρων, βλέπεις αἰφνιδίως παράδοξόν τι φαινόμενον· ζωηρόν τινα σπινθῆρα ἐκθρώσκοντα ἐκ τοῦ ἀγωγοῦ μετὰ ξηροῦ τινος κρότου, ὡς εἶναι ὁ τῶν συνήθων σπινθήρων· συγχρόνως δ' αἰσθάνεσαι εἰς τὴν χεῖρα, εἰς τὸν βραχίονα, καὶ ἐνίοτε εἰς ὅλον σου τὸ σῶμα, τιναγμόν τινα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον δυνατόν.

Ἄρα ὁ ἠλεκτρισμὸς δύναται νὰ μεταβῇ ἀπὸ τοῦ ὑαλίνου δίσκου εἰς τὰ πλησιέστερα αὐτοῦ σημεῖα τῶν ἀγωγῶν· δύναται νὰ διαχυθῇ παραυτὰ καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν· δύναται τέλος νὰ μεταδοθῇ ἀπὸ τῶν ἀγωγῶν εἰς τὰ προσεγγίζοντα εἰς αὐτοὺς σώματα, καὶ νὰ φανερώσῃ τὴν πορείαν του διὰ σπινθῆρος, ἤτοι διὰ φωτὸς καὶ κρότου.

Ὅλα ὅμως τὰ σώματα δὲν ἔχουσιν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τὴν ἰδιότητα τοῦ μεταδίδειν ἢ τοῦ διαβιβάζειν τὸν ἠλεκτρισμόν. Ἐπὶ τῶν μετάλλων ἡ τριβὴ δὲν παράγει ἠλεκτρισμόν, ἀλλ' αὐτὰ πάλιν ἔχουσιν ἄλλην τινὰ ἰδιότητα, οὐχ ἧττον ἀξιόλογον, ὡς εἴδομεν· ὅτι καθίστανται ἀγωγοί, ἤτοι μεταδίδουσι τὸν ἠλεκτρισμὸν ἀκαριαίως καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπιφανείας των, ὅσον καὶ ἂν ἦναι μεγάλη. Ἵνα δοκιμάσῃς τοῦτο, λάβε σύρμα μεταλλικόν, ὅσον ἀρκεῖ ἵνα περικυκλώσῃς τὸ δῶμά σου· κρέμασον αὐτὸ γύρω διὰ νημάτων μετάξης, ξηρῶν ὅμως· καὶ πρόσεξε νὰ μὴ ἐγγίζῃ εἰς ἄλλο τι σῶμα, εἰμὴ εἰς τὴν μέταξαν. Σύναψον τότε τὴν μίαν του ἄκραν μετὰ τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς, εἰς δὲ τὴν ἄλλην προσάρμοσον σφαιρίδιον ἐκ μετάλλου· θὰ ἴδῃς ὅτι τὸ σφαιρίδιον λαμβάνει τὴν ἑλκτικὴν ἰδιότητα ἅμα ὡς τεθῇ ἡ μηχανὴ εἰς κίνησιν.

Ὥστε τὸ μέταλλον διαβιβάζει ἢ ἄγει τὸν ἠλεκτρισμόν· πρὸς ἀπόδειξιν δὲ ὅτι ἀληθῶς τὸ σφαιρίδιον ἕλκει εἰς ἑαυτὸ τὰ τοῦ χρυσοῦ φύλλα καὶ τὰ ἐλαφρὰ σώματα ἐκ διαβιβάσεως καὶ ἀγωγῆς, ἀρκεῖ νὰ ἐγγίσῃς διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μακρὸν τοῦτο μεταλλικὸν σύρμα εἰς οἱονδήποτε αὐτοῦ σημεῖον, εἴτε πλησίον τοῦ σφαιριδίου, εἴτε μακρὰν αὐτοῦ, ὅπως πάραυτα χάσῃ ὅλας ταύτας τὰς ἰδιότητας. Ὡσαύτως δὲ χάνει αὐτὰς καὶ ἂν εἰς ἓν ἐκ τῶν σημείων ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶναι δεδεμένον ἀντικαταστήσωμεν τὴν μεταξίνην κλωστὴν διὰ λινῆς, βαμβακίνης, ἢ καὶ διὰ σύρματος.

Ὁ ἠλεκρισμὸς λοιπὸν εἶναι ῥευστὸν κυκλοφοροῦν ἐντὸς τῶν μετάλλων εὐκολώτατα, ὡς καὶ ἐντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος καὶ τῶν λινῶν ἢ βαμβακίνων νημάτων, ἀλλὰ μὴ κυκλοφοροῦν ἐντὸς τῶν μεταξίνων.

Διὰ τοῦτο, ὅσα μὲν σώματα δέχονται τὸν ἠλεκτρισμὸν νὰ διέλθῃ δι' αὐτῶν, ὡς τὰ μέταλλα καὶ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, λέγονται ἠλεκτραγωγά· ὅσα δὲ διακόπτουσιν αὐτόν, ὡς ἡ μέταξα, ἡ ὕαλος, ἡ κομμολάκκα, ἡ ῥητίνη, τὸ θεῖον, ὁ ξηρὸς ἀὴρ, τὰ μάλλινα ὑφάσματα, λέγονται μὴ ἠλεκτραγωγά. Ταῦτα καλοῦνται ὡσαύτως καὶ ἀπομονωτικά, ἐπειδὴ χρησιμεύουσι πρὸς ὑποστήριξιν ἢ ἀπομόνωσιν τῶν ἠλεκτραγωγῶν σωμάτων.

Ἠλεκτραγωγὰ σώματα εἶναι καὶ τὸ ὕδωρ, ὁ ὑγρὸς ἀὴρ, ἡ ὑγρὰ γῆ, καὶ τὰ μὴ μετάξινα οὔτε μάλλινα ὑφάσματα, καίτοι ἡ ἀγωγὴ τούτων εἶναι μετριωτέρα τῆς τῶν μετάλλων.

Αὕτη ἡ τῶν μετάλλων καὶ τῶν ἄλλων τινῶν σωμάτων ἰδιότης, τοῦ διαβιβάζειν τὸν ἠλεκτρισμόν, ἀνεκαλύφθη ἐν ἔτει 1727 ὑπὸ τοῦ ἄγγλου φυσικοῦ Γραίη (Gray).

Τὰ δὲ διὰ τῆς τριβῆς ἠλεκτριζόμενα σώματα δὲν εἶναι ἠλεκτραγωγὰ, ἐπειδὴ ἂν ἦσαν τοιαῦτα δὲν θὰ διετήρουν τὸν ἠλεκτρισμόν των κρατούμενα διὰ τῆς χειρός. Τοῦτο δύναται ἄλλως τε καὶ νὰ δοκιμασθῇ εὐκόλως. — Λάβε μακρόν τινα σωλῆνα ὑάλινον, ἢ ῥάβδον ῥητίνης· τρίψον αὐτὴν μόνον εἰς τὴν μίαν της ἄκραν, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μένει εἰς τὸ σημεῖον ὅπου τὸν ἀνέπτυξες, μὴ ἐπεκτεινόμενος εἰς τὴν λοιπὴν ἐπιφάνειαν τῆς ῥάβδου. Αὐτὸ τὸ ῥευστὸν, τὸ διαχυνόμενον μετὰ τοσούτου τάχους καθ' ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν παντὸς σώματος μεταλλικοῦ, ὅσον καὶ ἂν ᾖναι μέγα, διατελεῖ ἀκίνητον καὶ περιωρισμένον ἐπὶ παντὸς σώματος μὴ ἠλεκτραγωγοῦ.

Τὸ ὕδωρ εἶναι καλὸς ἠλεκτραγωγός· κλωσὴ μεταξίνη βρεγμένη, σωλὴν ὑάλινος ὑγρὸς, διοχετεύουσι τὸν ἠλεκτρισμὸν καλῶς, σχεδὸν ὡς καὶ τὰ μέταλλα. Ἀλλ' ὁ ἀὴρ εἶναι ἠλεκτραγωγὸς κακός· ἂν ὁ ἀὴρ διεβίβαζε τὸν ἠλεκτρισμόν, τὰ σώματα θὰ ἔχανον τὸ ἠλεκτρικὸν ῥευστόν των καθόσον αὐτὸ θὰ ἀνεπτύσσετο διὰ τῆς τριβῆς. Ἀλλ' ὡς προείπομεν, ὑγραινόμενος καὶ ὁ ἀὴρ καθίσταται ἀγωγὸς κάλλιστος· ἀπόδειξις δὲ τούτου εἶναι, ὅτι ὅλα τὰ σώματα χάνουσι τὸν ἠλεκτρισμόν των, ἂν ὀλίγαι τινες ἀναθυμιάσεις ἀναμιχθῶσι μετὰ τοῦ ἀέρος.

Ὅπου λοιπὸν γίνονται ἠλεκτρισμοῦ πειράματα εἶναι χρεία προσοχῆς, ἵνα ἡ ξηραίνεται ὁ ἀὴρ τεχνητῶς, ἢ τοὐλάχιστον ὑψοῦται ἡ θερμοκρασία του.

Αἱ ὀπταὶ πλίνθοι τοῦ ἐδάφους, τὸ σανίδωμα, αἱ πλάκες, οἱ τοῖχοι, εἶναι ἀρκούντως καλοὶ ἠλεκτραγωγοί· συναποτελοῦσι τὴν λεγομένην χθόνα (sol), ἢ κοινὴν δεξαμενὴν, ἐκ τοῦ ὅτι, ἅμα τὸ ἠλεκτρικὸν ῥευστὸν συγκοινωνήσῃ μετ' αὐτῶν, διαχύνεται εἰς ὅλην τὴν ἔκτασίν των, προχωρεῖ εἰς τὴν γῆν αὐτὴν, καὶ, εἴτε διὰ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, εἴτε διὰ τῆς στερεᾶς, ἐν μιᾷ στιγμῇ διασκορπίζεται καθ' ὅλην τὴν γηΐνην σφαῖραν.

Καὶ ἐν ἁπλοῦν ῥαβδίδιον σφραγιδοκηρίου δύναται ν' ἀναδώσῃ σπινθῆρας, λεπτοτάτους ὅμως, ἐὰν ᾖναι ξηρότατον καὶ ἰσχυρῶς ἠλεκτρισμένον· τοιοῦτοι σπινθῆρες, μόλις διακρινόμενοι ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ, εἶχον παρατηρηθῆ κατὰ πρῶτον πρὸ δύο αἰώνων· καὶ ἀξιοσημείωτον εἶναι ἀληθῶς, ὅτι ὁ παρατηρήσας αὐτοὺς φυσικὸς (ὁ Wall), τοὺς ἀνήγγειλεν εἰπὼν ὅτι ὁ κρότος των ἐμιμεῖτο τὸν τοῦ κεραυνοῦ, τὸ δὲ φῶς των τὸ τῆς ἀστραπῆς. Ὁ παράδοξος παραλληλισμὸς οὗτος μεταξὺ τοιούτου ἐλαχίστου φαινομένου καὶ τηλικούτου ἄλλου ἐξέφραζεν ἐν τούτοις τὴν ἀλήθειαν, ἢ μᾶλλον ὑπῆρχε τὸ πρῶτον φῶς δι' οὗ ἐμέλλομεν νὰ ὁδηγηθῶμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ ἐδέησε νὰ παρέλθῃ ἔτι ὅλος αἰὼν ἐν ἐρεύναις, ἐν κόποις καὶ ἐν πειράμασιν, ὅπως ἀποδειχθῇ τὸ ἀκριβὲς τῆς παρομοιώσεως ταύτης. Ἐν ἔτει 1750, ὁ Φραγκλῖνος, διὰ χειρὸς τολμηρᾶς μὲν, καθοδηγουμένης δὲ ὑπὸ τῆς περινοίας, ἥψατο τῶν νεφελῶν τῆς θυέλλης, καὶ ἐξ αὐτῶν καταβιβάσας τὸν κεραυνὸν πρὸ τῶν ποδῶν του, ἠρώτησε περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Ἔκτοτε τὸ μέγα μυστήριον ἐγένετο γνωστόν· ἡ ἀλήθεια κατέστη προφανεστάτη. Τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν γενόμενα λαμπρὰ πειράματα, μάλιστα δὲ ἐν Γαλλίᾳ, δι' ἠλεκτρικῶν χαρταετῶν (cerfs-volants), κατεβίβαζον εἰς τὴν γῆν, ὄχι σπινθῆρας ἠλεκτρικοὺς, ἀλλὰ πυρὸς ἐλάσματα, πολλῶν μέτρων ἔχοντα μῆκος καὶ εὐκόλως ἀναγνωριζόμενα ὡς ἠλεκτρισμὸς κατὰ πάντα ὅμοιος τοῦ τῶν μηχανῶν ἃς εἶχον ἤδη ἐπινοήσει οἱ φυσικοί. Οὐδεμία δὲ μένει ἀμφιβολία τοῦ λοιποῦ, ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν ῥευστὸν εὑρίσκεται ὡς ἡ θερμότης πανταχοῦ, ὅπου ἂν ὑπάρχῃ ὕλη σταθμητὴ, ἤτοι εἰς ὅλους τοὺς ἀστέρας τοῦ σύμπαντος. Ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ἔχομεν διδόμενον ἐξ οὗ νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι ὑπάρχει καί τις ἠλεκτρικὴ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων πλανητῶν τοῦ ἡμετέρου συστήματος.

Ὅσον ὀλιγώτερον τόπον ἐπέχεις, τόσον κάλλιον σκεπάζεσαι.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΣ.

Ἄγγλος ἀνὴρ, Ἀνδρέας Μερρέλλος καλούμενος, ποιητὴς καὶ εἷς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ Καρόλου Β΄, ἦν πασίγνωστος διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὰ πνευματώδη αὐτοῦ λογοπαίγνια. Ὁ βασιλεὺς, λίαν τερπόμενος ἐκ τῆς συναναστροφῆς του, διέταξε τὸν μέγαν θησαυροφύλακα ν' ἀνακαλύψῃ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ. Ὁ Μερρέλλος εἶχε τὸ κατάλυμά του εἰς ὑπερῷόν τι, καὶ μόνον ἓν παράθυρον ἔν τινι αὐλῇ, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Στράνδης. Ὅτε εἶδε τὸν μέγαν ἀξιωματικὸν ἐκεῖνον ἀνοίξαντα τὴν θύραν του καὶ παρουσιασθέντα, ἔμεινεν ἔκθαμβος.

— Ἀπατᾶσθε, τὸν εἶπεν· ἄλλον τινὰ ἴσως ζητεῖτε. Ἐδῶ, εὑρίσκεσθε εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα.

— Οὐδόλως ἀπατῶμαι, ἀπεκρίθη ὁ θησαυροφύλαξ· τέλος πάντων σᾶς ἀνεκάλυψα, κύριε Μερρέλλε, καὶ ἔρχομαι ἐκ μέρους τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος νὰ σᾶς ἐρωτήσω κατὰ τί δύναται νὰ σᾶς γίνῃ χρήσιμος.

— Δὲν ἀπόκειται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος νὰ μοὶ γίνῃ χρήσιμος, ἀπήντησεν ὁ Μερρέλλος γελῶν.

Ἀλλ' ἐπιμένοντος τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἠναγκάσθη ὁ φιλόπατρις ἀνὴρ νὰ τῷ εἴπῃ, ὅτι ἐγίνωσκε τὸ πνεῦμα τῶν βασιλικῶν αὐλῶν, ἐπειδὴ πολλὰς ἐπεσκέφθη τοιαύτας, καὶ εἶδεν ὅτι ὁσάκις τοῦ ἡγεμόνος ἡ εὔνοια ἀπενέμετο πρὸς ἰδιώτην τινὰ, ὑπεχρέονεν αὐτὸν νὰ χαρίζῃ εἰς τὸν ἡγεμόνα τὴν ψῆφόν του.

— Ἡ Μεγαλειότης του, ὑπέλαβεν ὁ θησαυροφύλαξ, ἀπέχει πάσης τοιαύτης ὑπονοίας· ἀλλ' ἁπλῶς ἐκτιμῶσα τὴν ἀρετήν σας ἐπιθυμεῖ νὰ σᾶς ἔβλεπε κατέχοντα θέσιν τινὰ πλησίον της.

— Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ πράξω ἐντίμως, ἀπεκρίθη ὁ βουλευτὴς, διότι θὰ ἤμην ἢ ἀχάριστος πρὸς τὸν Βασιλέα, δίδων κατ' αὐτοῦ τὴν ψῆφόν μου, ἢ προδότης πρὸς τὴν πατρίδα, ὑποστηρίζων τὰ μέτρα τῆς αὐλῆς. Μόνη εὔνοια, τὴν ὁποίαν ἐξαιτοῦμαι παρὰ τῆς Μεγαλειότητός του, εἶναι τὸ νὰ μὲ θεωρῇ ὡς ἕνα τῶν πιστοτάτων ὑπηκόων της, βεβαία ὅτι ἐγὼ, ἀρνούμενος τὰς προσφοράς της, ὑπηρετῶ αὐτὴν πολὺ μᾶλλον ἢ δεχόμενος αὐτάς.

Ὁ ἀξιωματικὸς, βλέπων ὅτι ἦσαν μάταιαι αἱ προτροπαί του, καὶ ὅτι ἡ ἀκεραιότης τοῦ ἀνδρὸς οὐδεμίαν θέσιν ἀνείχετο ἐν τοῖς πράγμασι, τὸν παρεκάλεσεν ἐπὶ τέλους νὰ δεχθῇ τοὐλάχιστον χιλίας λίρας στερλίνας, τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὡς ποιητήν. Ὁ Μερρέλλος ὅμως ἀπεποιήθη καὶ τοῦτο τὸ βασιλικὸν δῶρον, καίτοι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐστενοχωρεῖτο ὑπὸ ἀνεχείας τόσον, ὥστε εἶχε μάλιστα ἀναγκασθῇ, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μεγάλου θησαυροφύλακος, νὰ δανεισθῇ παρά τινος τῶν φίλων του μίαν λίραν στερλίναν.

Μῦθος! ἴσως εἴπωσί τινες. Ἀληθῶς, τὸ πρᾶγμα φαίνεται ὡς μῦθος, ὅπου δὲν ἐσχηματίσθησαν εἰσέτι ἀκέραιοι χαρακτῆρες, καὶ ὅπου οὐδεὶς κέκτηται εἰσέτι τὴν δύναμιν τοῦ ἔχειν ἑαυτόν. Ἡ δύναμις αὕτη ἔπεται τῆς τοῦ γινώσκειν ἑαυτόν· εἰσέτι δὲ παρ' ἡμῖν εἶναι τόσον σπάνιοι οἱ ἑαυτοὺς γινώσκοντες! Καὶ λοιπὸν, τὸ ἀνωτέρω εἶναι μῦθος.

ΤΑ ΑΓΡΩΣΤΩΔΗ ΦΥΤΑ.

(Ἴδε σελ. 235.)

Νὰ πληρώσῃ τις ὅλων τὰς ὀρέξεις εἶναι πρᾶγμα δύσκολον. Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τινὲς θεωροῦσιν ὡς ἀνάξια προσοχῆς ἢ διακρίσεως τὰ παντοῖα χορτάρια, ἅτινα πρασινίζουσι τὴν γῆν ἐν ὥρᾳ ἔαρος· ἀλλ' οὐχ ἧττον πολλοὶ θὰ εἶναι γνώμης μεθ' ἡμῶν, ὅτι ὁ κόσμιος ἄνθρωπος οὔτε εἰς ταῦτα πρέπει νὰ φαίνεται πάντῃ ἀδαής. Ὀλίγαι βοτανικαὶ γνώσεις πολὺ στολίζουσι τὴν ἀνατροφὴν, ἡ δὲ τοιαύτη σπουδὴ εἶναι μάλιστα καὶ τερπνοτάτη.

Ἤδη ἐμάθομεν νὰ διακρίνωμεν ἐξ ὀνόματος πέντε τῶν ἀγρωστωδῶν φυτῶν· φλέον τὸν λειμώνιον, φλέον τὸν πολύοζον, ἀλωπέκουρον τὸν γονατώδη, ἀνθόξανθον τὸ εὔοσμον, δακτυλίδα τὴν συσπειρωτήν· πράγματα καὶ ὀνόματα χαρίεντα, πλήρη ἀθωότητος ἀγροτικῆς, τὰ ὁποῖα καὶ μόνον προφέρουσα πᾶσα κόρη θὰ παρίστατο θελκτικωτέρα εἰς τοὺς ἀκούοντας. Σήμερον ἐρχόμεθα νὰ προσθέσωμεν ἕτερα πέντε τοιαῦτα. Καὶ πρῶτον ἃς εἴπωμεν περὶ τοῦ Αἰγίλωπος.

Οὕτως ὠνόμαζον οἱ προπάτορες ἡμῶν εἶδός τι ἀγρίου βρώμου (κοινῶς βρωμίου — avoine. — Ἴδε περαιτέρω σχῆμα 6), θεωρούμενον ὡς ἓν ἐκ τῶν ἀρίστων λειμωνίων φυτῶν. Τοῦτον τὸν αἰγίλωπα ὀνομάζουσιν οἱ γεωργοὶ τῆς Γαλλίας fromental, τουτέστι σιτώδη, οἱ δὲ βοτανικοὶ avena elatior.

Οἱ αἰγίλωπες διακρίνονται ἐκ τῆς φόβης των τῆς χαλαρᾶς καὶ ἐκ τοῦ συνεστραμμένου καὶ ἀγκωνώδους ἀθέρος (κοινῶς ἀγάνου), ὃν φέρει ἡ φολὶς αὐτῶν εἰς τὰ νῶτά της. Ὁ ἀθὴρ τῶν αἰγιλώπων οἵτινες καλλιεργοῦνται ἐτησίως μετὰ τῶν ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν ἔχει τοῦτο τὸ περίεργον, ὅτι ἐπὶ μὲν ξηρασίας συστρέφεται ἔτι μᾶλλον, ἐπὶ δὲ ὑγρασίας πάλιν εὐθύνεται· ὥστε χρησιμεύει ὡς ὑγρόμετρον εἰς τοὺς ἀγρότας.

Οἱ Κίκκοι (λατ. festuca) ἔχουσι τὴν φόβην ὀλίγον τι ἠνεωγμένην· σύγκειται δὲ αὕτη ἐκ πολυανθῶν σταχυλλίδων (épillets), ἐχουσῶν σχῆμα ἐπίμηκες καὶ φολίδας ἀπολεπούσας πολλάκις εἰς ἀθέρας. Τινὰ ὅμως εἴδη τοῦ κίκκου, καὶ ἰδίως ὁ κίκκος ὁ λειμώνιος (ἴδε σχ. 7), στεροῦνται ἀθέρων.

Αἱ Πόαι δὲν διαφέρουσι τῶν Κίκκων· μόνον δ' ἔχουσι τὰς σταχυλλίδας βραχυτέρας καὶ τὰς φολίδας πάντοτε ἄνευ ἀθέρος. Τῆς λειμωνίας πόας (ἴδε σχ. 8), ἡ ῥίζα ἕρπει, τὸ δὲ ἄχυρον καὶ τὰ φύλλα δὲν ἔχουσι γνοῦν.

Μετὰ τῶν ἀγρωστωδῶν ἅτινα φέρουσι σάχυν κατατάσσεται καὶ ἡ Αἶρα (κοινῶς ἦρα) ἡ βλαστικὴ (lolium perenne, σχ. 9), ἡ ὑπὸ τῶν Ἄγγλων λεγομένη ray grass, καὶ πεφημισμένη διὰ τὴν ὁποίαν προάγει λεπτὴν πόαν. Αὕτη εὐκόλως ἀναγνωρίζεται ἐκ τῶν σταχυλλίδων της, τρεπομένων ἐναλλὰξ πρὸς ἐναντίας διευθύνσεις.

Τέλος, ἰδοὺ καὶ Κυνόσουρος ὁ κυρβασιώδης (σχ. 10), οὕτω καλούμενος, ἐπειδὴ ἑκάστη τῶν σαχυλλίδων του περιέχει εἰς τὴν βάσιν αὐτῆς ἔλυτρον, ἤτοι παραφυλλίδα τινὰ, ἔχουσαν τὸ σχῆμα κυρβασίας, τὸ δ' ὅλον τοῦ στάχυός του ὁμοιάζει οὐρᾷ κυνός. Τὸ ἀγρωστῶδες τοῦτο ἔχει τὰ φύλλα στενὰ καὶ τὴν καλάμην ἰσχυροτάτην· βλαστάνει δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς ἀνύδρους λειμῶνας καὶ εἰς τὰς εἰαμενάς (pelouses).

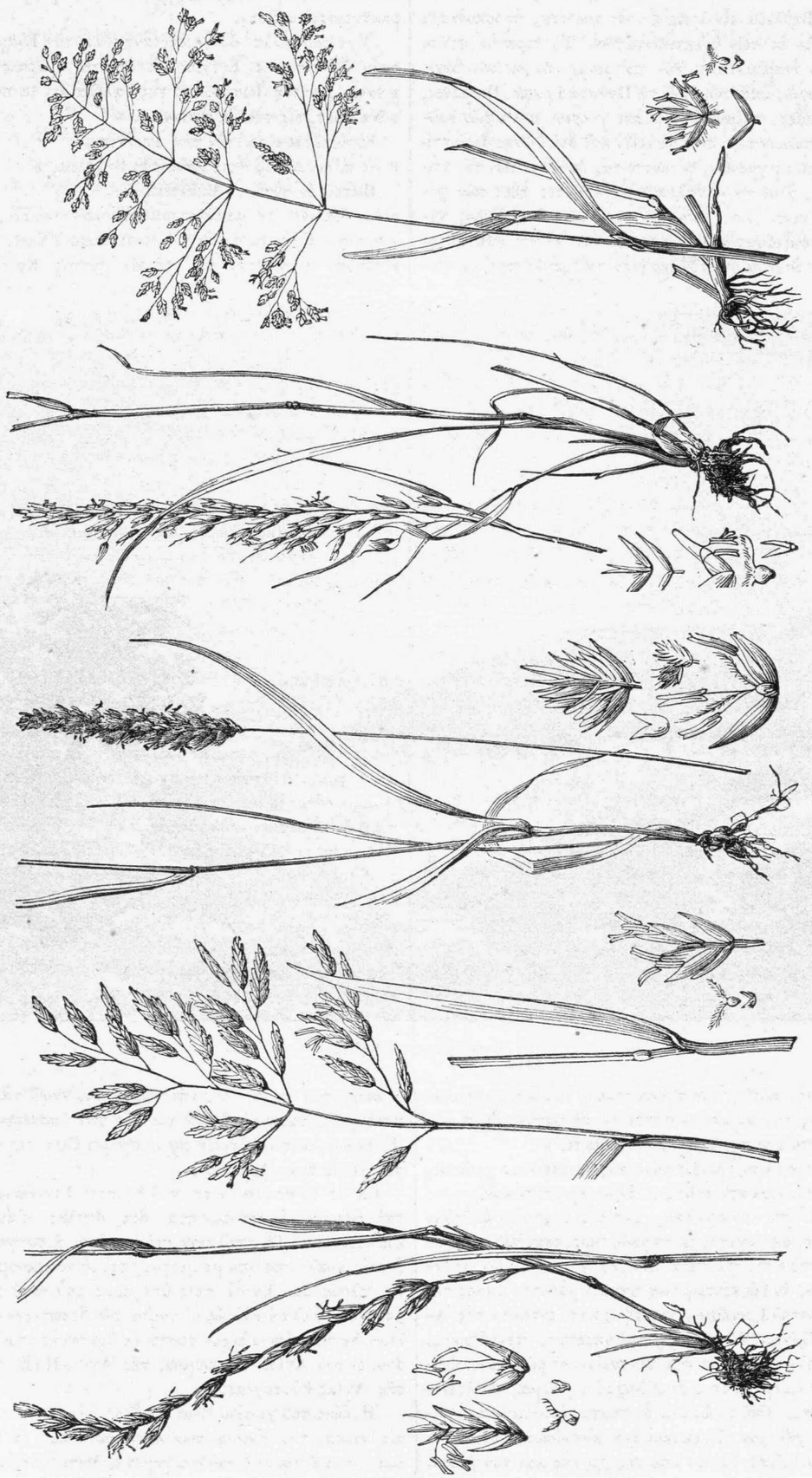

(8) Πόαξ ἡ λειμωνία. (6) Αἰγίλωψ. (10) Κυνόσουρος ὁ κυρβαστιώδης. (7) Κίκκος ὁ λειμώνιος. (9) Αἶρα ἡ βλαστική.

Η ΒΗΘΛΕΕΜ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ.

Ἡ Βηθλεὲμ εἶναι πρὸς τοὺς σιωνίτας προσκυνητὰς σταθμὸς ἐκ τῶν θελκτικωτάτων. Τὸ τερπνὸν τοῦτο χωρίον ἀναμιμνήσκει τὸν πατριαρχικὸν ἐκεῖνον βίον, ὃν συνεχῶς ἀπαντῶμεν ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ. Ποιμένες, ποιμενίδες, ποίμνια, ἀγρόται γνήσιοι μετὰ τῶν λευκῶν χιτώνων των, τῶν μακρῶν καὶ διὰ ζώνης δερματίνης περιεσφιγμένων, φέροντες τὰς ῥάβδους των τὰς ἐπιμήκεις, ὅλον τὸ μεγαλοπρεπὲς ἔχοντες ἦθος τῶν φυλῶν αἵτινες ζῶσιν ὑπὸ τὸν τῆς Ἀνατολῆς ἥλιον, γυναῖκες ἐνδεδυμέναι μέχρι σήμερον ὡς θᾶ ἦτο ἡ Παρθένος Μαρία, ἐσθῆτα δηλαδὴ κυανῆν καὶ μέγαν πέπλον λευκόν, καὶ ἄγουσαι ἀπὸ τῆς χειρὸς μικρὰ παιδία γυμνὰ, ὅλος ἐκεῖνος ὁ μικρὸς λαὸς ἔχει τὴν φυσιογνωμίαν χαρακτηριστικωτάτην.

Ἔχε ταῦτα ὑπ' ὄψιν, καὶ ἀναπόλει τὸν Εὐαγγελιστὴν λέγοντα, « Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί-
» ναις... ἀνέβη Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως
» Ναζαρὲτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν.... »

Εὑρίσκεσαι εἰς αὐτὴν τὴν Ἰουδαίαν.

« εἰς πόλιν Δαβὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλεὲμ, »

Πατεῖς ἐν αὐτῇ τῇ Βηθλεέμ.

« σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ, οὔσῃ
» ἐγκύῳ. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλή-
» σθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. Καὶ ἔτεκε

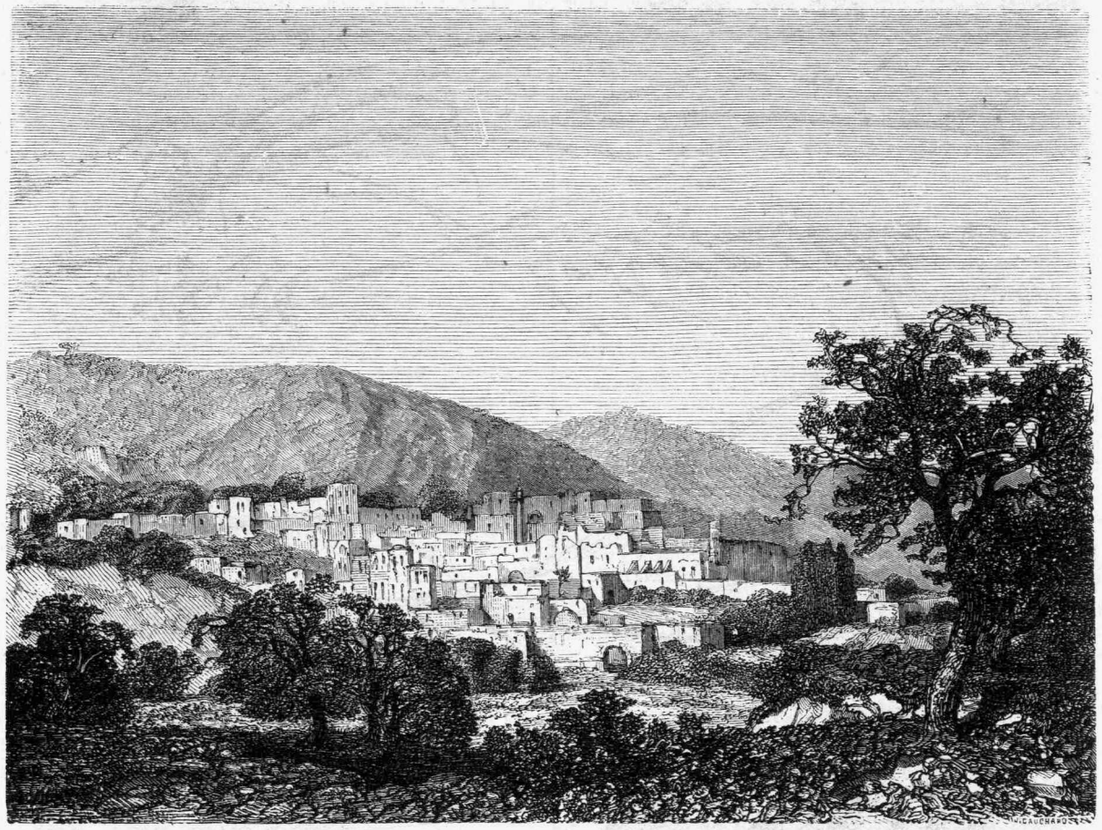

Ἡ τανῦν ὄψις τῆς Βηθλεέμ.

» τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν
» αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ φάτνῃ· διότι οὐκ
» ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι. »

Νομίζεις ὅτι ζῇς εἰς τοὺς αὐτοὺς ἐκείνους χρόνους, καὶ πληροῦσαι ἀπὸ σέβας τι ὅλως χριστιανικόν.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ σπηλαίου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ἡ φάτνη, ὡς λέγεται ἐκ παραδόσεως, ἐκτείνεται σήμερον μεγάλη τις πλατεῖα πλήρης χριστιανικῶν μοναστηρίων, ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ὁποίων ὑψοῦται ὁ ναὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, κτισθεὶς κατ' ἐντολὴν τῆς Ἁγίας Ἑλένης. Εἶναι δὲ μεγαλοπρεπὴς, πεντάσηκος. Οἱ σηκοὶ χωρίζονται διὰ τεσσάρων σειρῶν μονολίθων στηλῶν ἀμυγδαλωτοῦ ποικιλοχρόου μαρμάρου τῆς Παλαιστίνης. Ὑπὸ τὸ ὡραῖον δὲ τοῦτο οἰκοδόμημα συνέρχονται σήμερον οἱ χωρικοὶ ἵνα καπνίσωσι τὴν πίπαν των, προφυλαττόμενοι ἀπὸ τῆς βροχῆς καὶ τοῦ ἡλίου. Διατείχισμά τι λεπτὸν, ἀποτέμνον τοῦ ναοῦ τὰς δύο πτέρυγας, παραχωρεῖ τὴν μὲν εἰς τὴν λατρείαν τῶν Ἑλλήνων, αὐτῶν οἵτινες εἶχον ἐγείρει ὅλον τὸν ναὸν, τὴν δὲ εἰς τοὺς Ἀρμενίους.

Εἰς δὲ τὸ σπήλαιον τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως καταβαίνουσιν οἱ προσκυνηταὶ διὰ διπλῆς κλίμακος κυκλοτεροῦς. Τὸ σπήλαιον τοῦτο, ὅπου ἡ φάτνη σώζεται, κυκλοῦται ὑπὸ μαρμάρου, καὶ εἶναι κεκοσμημένον πλουσίως. Ἐν δὲ τοῖς ὑπογείοις τοῦ ναοῦ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἱερὰ, ὡς οἱ τάφοι τῶν δεκατετρακισχιλίων Νηπίων ἅτινα εἶχον σφαγῆ ἐκ διαταγῆς τοῦ Ἡρώδου, οἱ τοῦ Ἁγίου Ἱερωνύμου, τῆς Ἁγίας Παύλας, καὶ τῆς Ἁγίας Εὐστοχίας.

Ἡ ὄψις τοῦ χωρίου εἶναι φαιδρά· τὴν βλέπεις, καὶ αἰσθάνεσαι τὴν ἄνεσιν τῶν κατοίκων του· τὰ πέριξ φαίνονται ἐπιμελῶς καλλιεργημένα. Μεταξὺ τῶν δέν-

δρων ἀπαντᾷ τις καὶ ἄλλα μετὰ τῆς ἐλαίας διάφορα ὀπωροφόρα, ὡς ἀμυγδαλέας, βερυκοκκίας, ἀπιδίας, πρὸς δὲ καὶ μηλέας. Ἀλλὰ τὰ παρέκει εἶναι ξηρὰ καὶ ἡλιοκαῆ· ὅπου δὲ μόνον εὑρίσκεται ὕδωρ τι, ἐκεῖ χλοάζει ἡ ἄμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ξυλοκερατέα, ἡ καρύα, ἡ κόμαρος. Ἐν ὥρᾳ ἔαρος ἀπαντᾶται καὶ τὸ λεγόμενον δένδρον τῆς Ἰουδαίας (κερκὶς ἡ λοβισκοειδὴς), ἀναδίδον τοὺς ἀφύλλους μὲν, ἀλλὰ γέμοντας ῥοδιζόντων ἀνθέων κλῶνάς του· τὸ δὲ παράδοξον, τὸ δένδρον τοῦτο εἶναι σπάνιον εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

Ὅπου ἂν στρέψῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναπολῶν τὰς ἱερὰς Γραφὰς, ἔχεις τι νὰ ἴδῃς προσοχῆς ἄξιον. Ἰδοὺ ἐκεῖνοι ἐκεῖ οἱ λόφοι, ὑπεράνω τῆς Βηθλεέμ· ἐκεῖ θὰ ἠγραύλουν οἱ ποιμένες, ὅτε ὁ ἄγγελος εὐηγγελίσατο αὐτοῖς τὴν τοῦ Σωτῆρος γέννησιν·

« Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυ-
» λοῦντες, καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ
» τὴν ποίμνην αὐτῶν. Καὶ ἰδοὺ ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη
» αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ
» ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἄγγε-
» λος· Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χα-
» ρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ· ὅτι ἐτέχθη
» ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πό-
» λει Δαβίδ. Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὑρήσετε
» βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

» Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρα-
» τιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν Θεὸν, καὶ λεγόντων·
» Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀν-
» θρώποις εὐδοκία. » — Λουκ. κεφ. β'.

Ἡ πόλις βεβαίως μετεβλήθη ἔκτοτε, καίτοι αἱ οἰκοδομαί της διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον τύπον, ἀλλ' ἡ περὶ αὐτὴν τοποθεσία μένει ἔκπαλαι ἡ αὐτή. Ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ καταβαίνεις εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Βοόζ. Ἄλλαι ἀναμνήσεις, αὗται ἀρχαιότεραι. Εἶναι ἡ πεδιὰς ὅπου ἡ Ῥοὺθ, ἡ πτωχὴ, ἐσταχυολόγει κατόπιν τῶν θεριστῶν τοῦ πλουσίου Βοόζ· — χαριέστατον εἰδύλλιον.

« Καὶ εἶπε Ῥοὺθ ἡ Μωαβίτις πρὸς Νωεμὶν (τὴν πεν-
» θερὰν της), Πορευθῶ δὴ εἰς ἀγρὸν, καὶ συνάξω ἐν τοῖς
» στάχυσι κατόπισθεν οὗ ἂν εὕρω χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς
» αὐτοῦ. Εἶπε δὲ αὐτῇ, Πορεύου, θύγατερ.

» Καὶ ἐπορεύθη· καὶ ἐλθοῦσα συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ
» κατόπισθε τῶν θεριζόντων.... Καὶ εἶπεν αὐτῇ Βοόζ,
» Ἤδη ὥρα τοῦ φαγεῖν, πρόσελθε ὧδε καὶ φάγεσαι
» τῶν ἄρτων, καὶ βάψεις τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ ὄξει.

» Καὶ ἐκάθισε Ῥοὺθ ἐκ πλαγίων τῶν θεριζόντων·
» καὶ ἐβούνισεν αὐτῇ Βοόζ ἄλφιτον, καὶ ἔφαγε καὶ
» ἐνεπλήσθη καὶ κατέλιπε, καὶ ἀνέστη τοῦ συλλέγειν...

» Καὶ συνέλεξεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἕως ἑσπέρας, καὶ ἐρ-
» ράβδισεν ἃ συνέλεξε, καὶ ἐγεννήθη ὡς οἰφὶ κριθῶν,
» καὶ ἦρε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. » — Ῥοὺθ,
» κεφ. β'.

Ἔχων τις τὸν καιρὸν καὶ τὰ μέσα, ὤφειλε καὶ τοὺς τόπους ἐκείνους νὰ ἐπισκεφθῇ, ἔστω δὲ καὶ μόνον χάριν περιηγήσεως. Μετέβαλον τὴν ὄψιν τῆς οἰκουμένης, αὐτοὶ διατελοῦντες τοσοῦτον οἰκτροὶ σήμερον.

ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΠΑΟΥΣ.

Ἐν τῶν ἐν Ἀθήναις ὡραίων μνημείων τῆς ἀρχαιότητος εἶναι τὸ λεγόμενον χορηγικὸν τοῦ Λυσικράτους· τούτου ἡ μικρὰ ζωοφόρος παριστᾷ τὸ τοῦ Διονύσου θαῦμα, ὡς διηγεῖται αὐτὸ ὁ τρίτος ὁμηρικὸς ὕμνος πρὸς τὸν θεὸν τοῦτον· ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ τυῤῥηνῶν πειρατῶν, καὶ ἀπαγόμενος εἰς αἰχμαλωσίαν, ἐτιμώρησεν αὐτοὺς διὰ τῶν Σατύρων, καὶ τοὺς ἠνάγκασεν, εἰς δελφίνας μεταβληθέντες, νὰ πηδήσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

Ὑπὸ τοῦ μύθου τούτου ἐμπνεόμενος ὁ καθ' ἡμᾶς ποιητὴς καὶ ἀρχαιολόγος Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆς, ἔγραψε πρὸ καιροῦ ἤδη πολλοῦ ποίημα ἐπιγραφόμενον Διονύσου Πλοῦς, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὰς κατωτέρω μελῳδικὰς, εἰκονικωτάτας, καὶ πλήρεις ἀρχαϊσμοῦ στροφάς.

—

Ἡ ἔκτασις τοῦ ἀχανοῦς
Αἰγαίου ἐκοιμᾶτο,
κ' ἔβλεπες δύω οὐρανούς·
ὁ εἷς ἦν ἄνω κυανοῦς, γλαυκὸς ὁ ἄλλος κάτω.

Αἱ διαλείπουσαι πνοαὶ
τοῦ ἔαρος ἐφύσων
ἀμφίβολοι καὶ ἀραιαί·
μακρὰν δ' ἐφαίνοντ' ὡς σκιαὶ αἱ κορυφαὶ τῶν νήσων.

Ἡ δύσις, πύλη φλογερὰ,
λαμπρὰς ἀντανακλάσεις
ἠκόντιζεν εἰς τὰ νερὰ,
ὡς ἂν ἐνέμοντο πυρὰ τὴν πλάκα τῆς θαλάσσης.

Ἀλλ' ὅπου νότος εἰς γλαυκὰς
ταινίας τὴν ἐῤῥίκνου,
τί ἦτον; ὄρνις ἢ ὀλκὰς,
ἥτις ἐτάννυε λευκὰς τὰς πτέρυγας ὡς κύκνου;

Ἦτον ὀλκὰς, οὐχὶ πτηνόν·
ὡς δ' ἔφθασε πλησίον,
μέλαν ἐφαίνετο βουνὸν,
καὶ τὸν ἱστόν του Τυῤῥηνῶν ἐκόσμει ἐπισείων.

Μόλις ἐπήνθουν ἀργυροῖ
ἀφροὶ περὶ τὴν τρόπιν,
κ' ἐνόεις ὅτι προχωρεῖ,
διότι ἔσχιζεν εὐρὺ τὸ ἴχνος του κατόπιν.

Οἱ ναῦται, ἡλιοκαεῖς,
κινοῦντες μῦς εὐτόνους,
διήρμοζον μετὰ βοῆς
τὸ ἀκροκέραιον ὁ εἷς, ὁ ἄλλος τὰς προτόνους.

Ἄλλος, ὀρθὸς εἰς τὸν ἱστὸν,
τὸν πόντον κατεσκόπει·
κ' εἰς τὴν φωνὴν τῶν κελευστῶν
ἐπλήττεν ἄργυρον ῥευστὸν μετὰ ῥυθμοῦ ἡ κώπη.

Ἦν τὸ κατάστρωμα εὐρὺ,
πλήρης ἀνδρῶν ἡ πρύμνη·
βῆμα τὴν ἔκρουε βαρύ·
ἀντήχουν ἄγριοι χοροὶ καὶ ἐναλίων ὕμνοι.

Εἰς δὲ τὴν πρώραν ἁπαλῶς
εἰς δέρματα πανθήρων
νέος κατέκειτο καλὸς,
εἰς τὸν βραχίον' ἀμελῶς τὸ σῶμα ὑπεγείρων.

Χιτῶνα εἶχε κροκωτὸν
μετὰ χρυσῶν ἀμμάτων·
πλὴν καταῤῥέων ὁ χιτὼν
γυμνὸν κατέλειπεν αὐτὸν ἐπάνω τῶν γονάτων.

Σπανία ἦν ἡ καλλονὴ
αὐτοῦ τοῦ νεανίου·

μᾶλλον ἐφαίνετο γυνὴ,
ἔχουσα ὄψιν εὐγενῆ καὶ πλήρη μεγαλείου.

Χρυσοῦν ἐκράτει ἀφ' ἑνὸς
περίγλυφον κρατῆρα,
καὶ μὲ θωπεύματα κυνὸς
ὡραία τίγρις ταπεινῶς τῷ ἔλειχε τὴν χεῖρα.

. . . . . .

Ἀὴρ καὶ θάλασσα ζωὴν
καινὴν ἠκτινοβόλει
ὑπὸ τοῦ θέρους τὴν πνοήν.
Τὸ πᾶν ἦν κίνησις, καὶ ἦν χαρὰ ἡ φύσις ὅλη.

Αἴφνης ὠγκώθη, ὡς μεστὸς
ἐαρινῆς ἰκμάδος,
κ' ἐῤῥάγη τρύζων ὁ ἱστὸς,
κ' ἐξέφυ εὔρωστος βλαστὸς, κομῶν ἀμπέλου κλάδος.

Στεφάνας πλέκουσα πολλὰς,
ἠρτήθ' εἰς τὰς κεραίας,
κ' εἰς πυκνὸν θόλον ἡ φυλλὰς
ἐκάμπτετο, καὶ σταφυλὰς ἐβλάστησε γενναίας.

Βριθὺς, τοὺς κλάδους περικλῶν
καρπὸς τὸ βλέμμα τέρπει.
Εἰς κλῶνα πλέκεται ὁ κλών·
καὶ τὸν ἱστὸν περικυκλῶν, χλωρὸς κισσὸς ἀνέρπει.

Καὶ ἄνθη διὰ τῶν κισσῶν
ποικίλα διεγέλων
ἢ κηπευτὰ ἢ τῶν δασῶν,
ἀρώματ' ἀπὸ τῶν χρυσῶν ἐκπέμποντα κυπέλλων.

Ἐξαίφνης ῥέει ἐκραγεὶς
ἐκ τῶν ἀκροκεραίων
εὐώδης ῥυὰξ διαυγής.
Δὲν ἦτον ὕδωρ ἐκ πηγῆς, ἀλλ' ἀνθοσμίας ῥέων.

Ὁ βαθὺς ὅρμος μειδιᾷ
καὶ νεύει φιλησόνως.
Πᾶσα γωνία καὶ σκιὰ,
καὶ εἰς πᾶν δένδρον φωλεὰ εὐλάλου ἀηδόνος.

Τῆς παραλίας μαλακὴ
προκύπτει ἡ ἀγκάλη.
Ἐκεῖ γαλήνη κατοικεῖ·
ἐκεῖ ὁ ζέφυρος γλυκὺ διὰ τῶν φύλλων ψάλλει.

Ὁ ῥυὰξ, ὄφις ἀργυροῦς,
τοὺς πολυκάμπτους γύρους
ἐλίσσ' εἰς τάπητας χλωροὺς,
καὶ ᾄδων ἁπαντᾷ ὁ ῥοῦς πρὸς ᾄδοντας ζεφύρους.

Βέλους ὀξύτερον χωρεῖ
τὸ πλοῖον πρὸς τὸν κόλπον·
καὶ τὸ προπέμπουσι χοροὶ
νηχόμενοι καὶ ζωηροὶ, μετ' ἰαχῶν εὐμόλπων.

Ἐγγὺς, μακρὰν, εἰς τ' ἀνοικτὰ,
ἐκ σκοτεινοῦ πυθμένος,
ὄντ' ἀνεδύοντο φρικτὰ,
ὅσα πλωτὰ, ὅσα νηκτὰ, καὶ πᾶν ἐνύδρων γένος.

Τὸ κῦμ' ἀφρίζον ἡ οὐρὰ
τῆς ἱπποκάμπης πλήττει.
Φυσῶσ' εἰς ὕψος τὰ νερὰ,
καὶ, βαρεῖς ὄγκοι, σοβαρὰ προβαίνουσι τὰ κήτη.

Βάλλουσιν ἔρωτες ὁ εἷς
τὸν ἄλλον μὲ κογχύλας·
καὶ παίζουσαι μετὰ βοῆς,
ἡ Ναϊὰς κ' ἡ Νηρηΐς διώκουσιν ἀλλήλας.

Σειρῆνα φέρων, ὁ δελφὶν
ὁρμᾷ ἐκ τῶν ἀδύτων,
καὶ προκαλεῖ τὴν ἀδελφὴν
εἰς τοῦ ἀφροῦ τὴν κορυφὴν ὀχούμενος ὁ Τρίτων.

Σεμνὸς ὁ θίασος σοβεῖ,
ὡς φέρεται ὁ κέλης,
εἰς συνοδίαν εὐσεβῆ·
καὶ ὕμνος ἀντηχεῖ, « Εὐοῖ εὐὰν, υἱὲ Σεμέλης! »

ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΤΗΣ ΗΣΥΧΙΑΣ ΗΜΩΝ.

Οἱ ποιηταὶ κατέτριψαν τὴν φαντασίαν καὶ ἐξήντλησαν τὰς μεταφορὰς αὐτῶν περιγράφοντες τοὺς κινδύνους οὓς διατρέχομεν ἐκ τῶν λεόντων, τῶν τίγρεων καὶ τῶν ὑαινῶν. Τὰ θηρία ταῦτα, καίτοι ἀνήμερα καὶ ἀνθρωποφάγα, εἶναι διὰ τὴν δειλίαν των εὐκαταφρόνητοι ἐχθροί. Ἀπέχουσιν ἀφ' ἡμῶν ὅτε δύνανται νὰ εὕρωσι μακρὰν ἡμῶν βοράν. Ἀλλ' ἂν οἱ περιφανεῖς συγγραφεῖς ἐκεῖνοι ἐλάμβανον τὸ μικροσκόπιον, καὶ δι' αὐτοῦ ἐσπούδαζον τὰ πραγματικὰ τοῦ σχεδὸν ἀγνώστου εἰσέτι κόσμου τούτου, βεβαίως δὲν θὰ παρέβλεπον ἄλλους τινὰς ἐχθροὺς πολὺ τελειότερον ἐζωπλισμένους, πολὺ ἀτρομητοτέρους, καὶ πολὺ δυσκολώτερον καταβαλλομένους παρὰ τὰ φοβερώτατα τῶν μεγάλων θηρίων τῆς γῆς.

Διατί δὲν ἐξύμνησαν εἰσέτι οἱ ποιηταὶ καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν μόλις ὁρατῶν ἀθλητῶν τούτων οἵτινες, ἐπιλανθανόμενοι τῆς μικρότητος τοῦ ἀναστήματός των, ἀντὶ νὰ δειλιῶσιν, ὡς τινα τῶν μεγάλων σαρκοφάγων θηρίων, πρὸ παντὸς ὅ,τι ἔχει λάμψιν τινὰ, ὁρμῶσι καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ πρὸς τὸ φῶς; Παρὰ πάντα κίνδυνον, αὐτὰ πέτονται πρὸς τὸν λύχνον τοῦ τε ὑλικοῦ καὶ τοῦ διανοητικοῦ κόσμου. Θαυμασία φιλοδοξία, τεκμήριον ἡρωϊκῆς καρτεροψυχίας, εἰκὼν ἀληθῶς ἐξόχου ψυχῆς!

Πρὸς τοὺς μικροὺς τούτους ἥρωας,

« Μικρὸς μὲν δέμας, ἀλλὰ μαχητής. »

ὅλα εἶναι μεγάλα! μεγάλη λοιπὸν εἶναι καὶ ἡ ἀδηφαγία των. Τινὲς αὐτῶν συγκύπτουσιν ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ καταβιβρωσκομένου ἐδέσματος, καὶ, μεταξὺ τῆς ζώσης βορᾶς των κατακείμενοι, ἐξακολουθοῦν νὰ καταβιβρώσκωσιν εἰσέτι! Νὰ φύγωσι πλέον δὲν δύνανται, ἀλλὰ καὶ οὕτω μᾶς περιφρονοῦσιν ἡρωϊκῶς. Οἱ μικροσκοπικοὶ οὗτοι Γαργαντοῦαι [1] καταντῶσι νὰ χώνωνται ἐντὸς τῆς σαρκὸς ἡμῶν ἀδιακόπως τρώγοντες.

Τοιοῦτοι εἶναι ὁ κόρις, περὶ οὗ ἐλαλήσαμεν εἰς τὰς προλαβούσας σελίδας (ἴδε σελ. 344), ὁ ψύλλος, ὁ κώνωψ, τὸ σαρκοτόμον ἄκαρι, περὶ ὧν ἰδίως θ' ἀναφέρωμεν ἄλλοτε, καὶ ὁ φθεὶρ (κοινῶς ψεῖρα), τοῦ ὁποίου τὴν βδελυρὰν εἰκόνα δίδομεν περαιτέρω.

Μεγάλως τῳόντι ἐχρησίμευσε τὸ μικροσκόπιον πρὸς σπουδὴν τῶν ἐξωτερικῶν παρασίτων τοῦ σώματος ἡμῶν. Οὐδέποτε θὰ ἤρκει ἡ ἁπλῆ ἡμῶν ὅρασις νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὸν μυστηριώδη ὀργανισμὸν τῶν ὄντων τούτων, ἅτινα μέγα ἔχομεν διαφέρον νὰ γνωρίζωμεν καλῶς, ἀφοῦ τόσον εἰς ἡμᾶς ἐγγίζουσι.

(1) Ὄνομα μυθώδους γίγαντος, παρῳδούμενον ἐπὶ παντὸς ἀχορτάστου ἀνθρώπου.

Δὲν ὑπάρχει ὁπλοποιὸς, ὅσον ἐπιτήδειος καὶ ἂν ὑποτεθῇ, ἱκανὸς νὰ κατασκευάσῃ ὅπλον ἐντελὲς ὡς τὸ κέντρον τῆς μελίσσης ἢ τοῦ κώνωπος. Βιβλίον ὁλόκληρον ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ ἡ περιγραφὴ τῆς χρήσεως ἑκάστου τῶν μερῶν αὐτῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶναι τοσοῦτος, ὥστε ὁ ἐξεταστὴς ὀφθαλμὸς περιέρχεται εἰς σκοτοδινίασιν. Καὶ ὅμως τίς θὰ ἐτόλμα ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς καταργήσεως μιᾶς μόνης τριχὸς, μιᾶς μόνης χαραγῆς, μιᾶς μόνης χηλῆς!

Οἱ ἄνθρωποι ἔχομεν στρατιώτας γεωργούς· δυνάμεθα νὰ συνάγωμεν τὰ ὅπλα ἡμῶν εἰς δέματα, κλειομένου τοῦ ναοῦ τοῦ Ἰανοῦ, ἢ ν' ἀναλαμβάνωμεν αὐτὰ, ἀνοιγομένου· τῶν δὲ ἐντόμων ἕκαστον φέρει τὸ βελονωτὸν τυφέκιόν του ἅμα γεννώμενον.

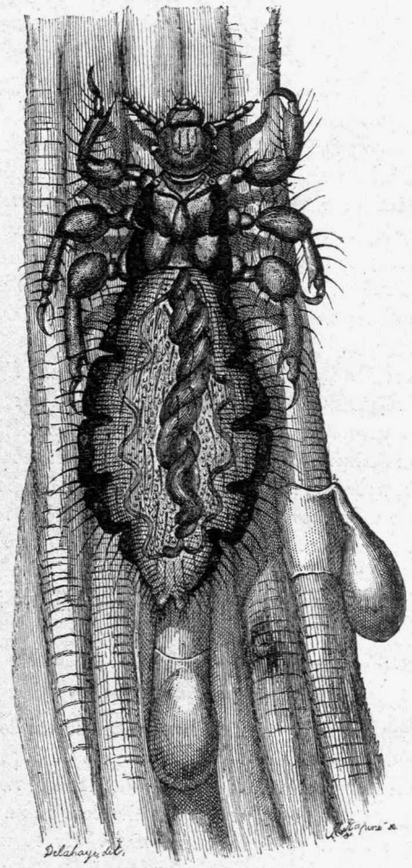

Φθεὶρ (ψεῖρα) καὶ τὰ ὠὰ αὐτοῦ ἐπὶ τριχῶν κεφαλῆς, φαινόμενα διὰ τοῦ μικροσκοπίου.

Ἐὰν ἡ φύσις περιωρίζετο εἰς τὴν πλάσιν τῶν κατὰ δύναμιν ἐντελεστάτων ὄντων, ἀνθρώπους μόνον θὰ ἔπλαττεν· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσωσι κατάμονοι, καθὼς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ κοινωνία συγκειμένη ὅλη ἐκ Σωκρατῶν καὶ Πλατώνων καὶ Ἐπαμεινωνδῶν. Τὰ ὑποδεέστατα αὐτὰ τῶν ὄντων ἔχουσι λειτουργίαν ἐν τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ παντὸς, καὶ ἑπομένως εἶναι νόμιμα καὶ αὐτὰ ὡς αἱ σκιαὶ πλησίον τοῦ φωτός.

Μένουσιν ἐκστατικοὶ οἱ φιλόσοφοι ἐξετάζοντες τὰς ὑπερμέτρους κινήσεις τῶν ἀπείρως μικρῶν ἐντόμων. Μυία τις, σχεδὸν ἀόρατος, διατρέχει βαδίζουσα ἀπόστασιν δεκαπέντε ἑκατοστομέτρων κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον. Ἡ καταμέτρησις τῶν σκελῶν τοῦ ταχυδρόμου τούτου ἀπέδειξεν ὅτι τὸ ζωύφιον ἠδύνατο νὰ κάμῃ χίλια βήματα ἐντὸς χρόνου τὸν ὁποῖον οἱ ἀστρονόμοι θεωροῦσιν ὡς ἀδιαίρετον σχεδόν. Ἂν οἱ πεζοδρόμοι ἡμῶν ἐβάδιζον μετὰ τοσούτου καταπληκτικοῦ τάχους, θὰ ἔτρεχον ταχύτερον τῶν ἁτμαμαξῶν!

Οὐχ ἧττον φοβερὸς εἶναι καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κινήσεων τὰς ὁποίας τὰ ἔντομα δύνανται νὰ δίδωσιν εἰς τὰς πτέρυγάς των. Ἀκούσατε τὸν κηφῆνα, τοῦ ὁποίου βομβοῦσιν αἱ πτέρυγες· ἡ πειραματικὴ φυσικὴ ἔχει ὄργανόν τι ἀκουστικὸν δι' οὗ ἀριθμοῦνται τὰ δονήματα ἢ οἱ παλμοί· καὶ λοιπὸν ἀπεδείχθη διὰ τοῦ ὀργάνου τούτου, ὅτι τοῦ κηφῆνος αἱ πτέρυγες δίδουσιν ἑξακοσίους παλμοὺς κατὰ πᾶν δευτερόλεπτον.

Ὁ ψύλλος ὅταν πηδᾷ, ὑψοῦται ἀπὸ τοῦ ἐδάφους του εἰς ἀπόστασιν διακοσιάκις μείζονα τοῦ ἀναστήματός του. Ἂν ὁ ἄνθρωπος εἶχε τοῦτο τὸ προτέρημα τοῦ ψύλλου, ἀναλόγως πρὸς τὸ ἀνάστημά του θὰ ἐπήδα ὑπεράνω τοῦ ὑψηλοτάτου τῶν κωδωνοστασίων. Θὰ ἐχρειάζετο νὰ κτίζωνται περὶ τὰς φυλακὰς οὐρανομήκη τείχη, ἵνα μὴ ὑπερπηδῶσιν οἱ κατάδικοι.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἡ ῥαθυμία, ἡ ἀναλγησία τοῦ ἀνθρώπου συμβάλλει πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ἐντόμων ἅτινα εὑρίσκουσι κατοικίαν εἰς τὸ σῶμα ἡμῶν. Ἐδόθη ἆρά γε πρὸς ἀνατροφὴν ἡμῶν αὕτη ἡ μάστιξ; Πολὺ πιθανὸν, διότι ἄλλως, πῶς τὰ ἔντομα ταῦτα ἐπλάσθησαν τόσον μικρὰ, ὥστε, καίτοι ἐντὸς τῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου, νὰ διαφεύγωσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐκδίκησίν του; Νομίζεις τῳόντι ὅτι ἐπίτηδες ἐπλάσθησαν τοιαῦτα, ὅπως πράττωσιν ἀτιμωρητεὶ λειτουργίαν ὠφέλιμον πρὸς ἡμᾶς.

Εἶναι κανὼν σχεδὸν γενικὸς, ὅτι τὸ τετράγωνον τοῦ ἄλγους τὸ ὁποῖον προξενοῦσιν εἰς τὸ σῶμα ἡμῶν τὰ ἔντομα ταῦτα, τόσον εἶναι μεγαλήτερον, ὅσον μικρότερος εἶναι ὁ εἰς αὐτὸ προσκολλώμενος ἐξωτερικὸς παράσιτος. Ὁ φθεὶρ, παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ψύλλον, εἶναι νάνος· τὸ δὲ ἄκαρι τῶν φλυκταινῶν τῆς ψώρας, σαρκοτόμος καλούμενον (sarcopte), εἶναι πάλιν νάνος ὡς πρὸς τὸν φθεῖρα. Τοῦ ψύλλου τὸ κέντημα εἶναι σχεδὸν ἀνόδυνον ἔπειτα, ἐνῷ τὸ τοῦ φθειρὸς προξενεῖ κνισμὸν δυσφόρητον· τὸ τοῦ ἀκάριος ὅμως καίει ὡς ἄνθραξ πυρός.

Δὲν φροντίζεις, ἄνθρωπε, νὰ σαρώνῃς τὴν οἰκίαν σου, νὰ τινάσσῃς τὰ φορέματά σου; Λάβε ψύλλους, εὐκόλως πάλιν ἀποβαλλομένους. Δὲν φροντίζεις οὔτε νὰ πλύνῃς τὸ σῶμά σου, οὔτε νὰ κτενίζῃς τὴν κόμην σου; Λάβε φθεῖρας, ἀποκτενιζομένους δυσκολώτερον. Ἀλλ' ἡ ῥαθυμία σου καταντᾷ μέχρις ἀναλγησίας καὶ πρὸς τοὺς φθεῖρας αὐτούς; Λάβε λοιπὸν τὸν ἐκ τῆς ἄκρας σου ἀκαθαρσίας γεννώμενον σαρκοτόμον, λεπτότερον καὶ δεινότερον, δυσκολώτατα ἐξοντούμενον, καὶ οὕτω σωφρονίσθητι.

ΟΙ ΠΙΘΗΚΕΣ.

« Ὁμολογῶ, ἔλεγεν ὁ Βυφφὼν, ὅτι, ἐὰν ἔπρεπε νὰ κρίνωμεν ἐκ μόνου τοῦ σχήματος, τὸ γένος τῶν πιθήκων ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ ὡς εἶδος τῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους... Τινὲς τῶν πιθήκων οὐρὰν μὲν δὲν ἔχουσι ποσῶς, ἡ δ' ὄψις των εἶναι πεπλατυμμένη, οἱ βραχίονες καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες ὅμοιοι τοῖς ἡμετέροις· βαδίζουσι δὲ πάντοτε ὄρθιοι, ἔχουσι πρόσωπον καὶ χαρακτῆρας πλησιάζοντας πρὸς τὰ ἀνθρώπινα, ὦτα τοῦ αὐτοῦ σχήματος, κόμην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, γένειον εἰς τὸν πώγωνα.... »

Ἀλλαχοῦ δὲ, συμπληρῶν τὸν παραλληλισμὸν μεταξὺ τοῦ πίθηκος καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ σοφὸς φυσιολόγος προσθέτει· « Τίς ποτε ἐσχημάτισεν ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀνθρώπου, διατελοῦντος ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ καταστάσει; Τίς ἐφαντάσθη αὐτὸν ἔχοντα τὴν μὲν κεφαλὴν πλήρη τριχῶν ἀνωρθωμένων ἢ ἐριωδῶν ὡς αἱ

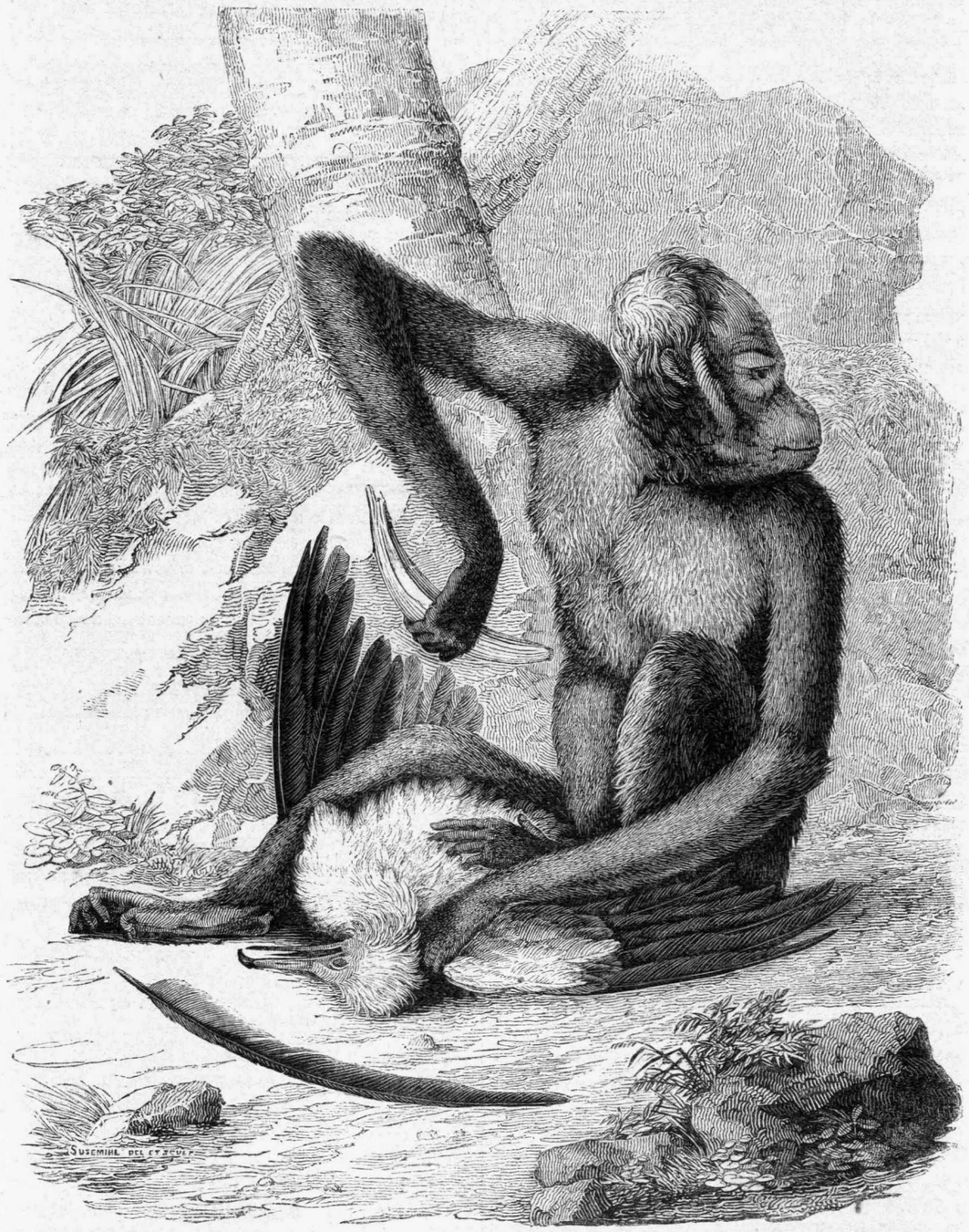

Ὁ πίθηξ Πόγγος, ἢ Τρωγλοδύτης, κατὰ Λινναῖον.

τῶν ἀρνίων, τὴν δὲ ὄψιν τεθαμμένην ἐντὸς γενείου μακροῦ καὶ δύο μηνοειδῶν τριχωμάτων ὑπὸ τὴν ῥῖνα, σμικρυνόντων διὰ τὸ μῆκος καὶ τὴν ἐξοχὴν αὐτῶν τὸ μέτωπον, ἀφαιρούντων τὸν εὐγενῆ αὐτοῦ χαρακτῆρα, καὶ ὄχι μόνον ἐπισκιαζόντων τὰ ὄμματα, ἀλλὰ καὶ βαθυνόντων καὶ στρογγυλούντων αὐτὰ ὡς τὰ τῶν θηρίων· τὰ χείλη παχέα καὶ προέχοντα· τὴν ῥῖνα πεπατημένην· τὸ βλέμμα βλακῶδες ἢ ἄγριον· τὰ ὦτα, τὸ σῶμα καὶ τὰ μέλη δασέα· τὴν ἐπιδερμίδα τραχεῖαν ὡς βύρσον μέλαιναν· τοὺς ὄνυχας μακροὺς, παχεῖς καὶ γαμψούς· τὸ πέλμα τυλῶδες ὡς κεράτινον... Πάλιν δὲ αὕτη ἡ εἰκὼν, γεγραμμένη καθ' ὃ σχῆμα ἔχουσιν οἱ

ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἀπαντώμενοι Ὀττεντότοι, δὲν παριστᾷ τὸν ἔσχατον βαθμὸν τῆς εἰδεχθείας. Ἐπιχύσατε χρώματα μελανώτερα, θέλοντες νὰ παραβάλετε τὸν πίθηκα πρὸς τὸν ἄνθρωπον· προσθέσατε τὰς σχέσεις τῶν ὀργάνων, τὰς ἰδιοκρασίας, κλπ., καὶ ἴδετε, ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὰ δύο ταῦτα γένη δὲν εἶναι τὰ αὐτά, πόσον δυσνόητος καθίσταται ἡ διαχωρίζουσα αὐτὰ ἀπόστασις. »

Ἡ πιστὴ αὕτη σύγκρισις μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ εἴδους τῶν πιθήκων τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει τῷ ἀνθρώπῳ περισσότερον, ἤτοι τῶν λεγομένων Ὀραγγουτάγγων, πολὺ μᾶλλον θὰ φανῇ ὀρθή, ἂν ῥίψωμεν τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ τερατώδους κτήνους τὸ ὁποῖον παριστᾷ ἡ ἡμετέρα εἰκών.

Ἐξ εἰδῶν ἀνθρωπόμορφοι πίθηκες ἀριθμοῦνται ἕως σήμερον· ὁ μέλας καὶ ὁ φαιὸς γιββῶν, ὁ μικρὸς γιββῶν τοῦ Δωβεντῶνος, ὅστις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη δὲν ἀπαντᾶται πλέον, ὁ πόγγος καὶ ὁ νιόκκος τοῦ Βυφφῶνος, καὶ ὁ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, μόλις τὸ 1851, ἀνακαλυφθεὶς εἰς τὴν νότιον Ἀφρικὴν γορίλλος.

Εἰς δύο μόνον μέρη τῆς γῆς, ἀπώτατα ἀπ' ἀλλήλων, ἀπαντῶνται σήμερον ὀραγγουτάγγοι· εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν νότιον Ἀφρικήν. Κατά τινας περιηγητὰς, εἰς τὴν Γουϊνέαν εὑρίσκονται δύο εἰδῶν μεγάλοι πίθηκες, ὁ μὲν προβαίνων μέχρις ἀνθρωπίνου ἀναστήματος καὶ ὀνομαζόμενος ὑπὸ τῶν Αἰθιόπων πόγγος, ὁ δὲ μικρότερος, νιόκκος· ἀλλὰ κατὰ τὸν Κυβιέρον, γράψαντα πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ γορίλλου, ἓν μόνον εἶδος μεγάλου πίθηκος εὑρίσκεται εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὁ κιμπάνσης λεγόμενος, ὅστις εἶναι ὁ τοῦ Αἰγυπτίου τρωγλοδύτης πίθηξ· αὐτὸν δὲ τοῦτον ἀποκαλεῖ ἕτερος φυσιολόγος (ὁ Audebert) πόγγον.

Εἰς ὅλα τὰ ὄντα ὅσα ἔχουσί τι νοητικὸν, ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῶν ἡλικίᾳ τὸ νοητικὸν τοῦτο εἶναι σχετικῶς ἀσθενέστατον· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἀναπτύσσεται, καὶ ἀποκτᾷ τὴν δύναμίν του ὅλην πρὸς τὸ τέλος τοῦ πρώτου τρίτου τῆς ζωῆς των· ἔπειτα δὲ διατηρεῖται μέχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατος, εἰς τὰ ἄγρια μάλιστα ζῶα καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς των· ἀλλ' εἰς τὸν ὀραγγουτάγγον συμβαίνει ἄλλως πως.

Τούτου, νέου ἔτι ὄντος, προέχει τὸ μέτωπον, ἡ δὲ κεφαλὴ εἶναι στρογγύλη ὡς ἡ τοῦ ἀνθρώπου· τότε φαίνεται πρᾶος, φρόνιμος, ὡς οὕτως εἰπεῖν, ἀπέχων τῆς προπετείας καὶ θηριωδίας τῶν ἄλλων πιθήκων. Συνοικειοῦται μετὰ τῶν ὅσοι τὸν θωπεύουσι καὶ καθίσταται φίλος τῶν τρεφόντων αὐτὸν σχεδὸν ὡς ὁ κύων, τοῦ ὁποίου ὅμως ποτὲ δὲν ὑπερβαίνει τὴν νοημοσύνην. Ὅσοι συνελήφθησαν ἔτι νέοι ἐξημερόνονται εὐκόλως· μανθάνουν νὰ βαδίζωσιν ἐπὶ τῶν δύο ποδῶν μεταχειριζόμενοι τὰς χεῖρας εἰς παντοῖα ἔργα, μάλιστα δὲ καὶ οἰκιακὰ, ὡς νὰ πλύνωσι ποτήρια, νὰ φέρωσι νερὸν, νὰ στρέφωσι τὸν μαγειρικὸν ὀβελὸν, κτλ. Διηγοῦνται ὅτι πίθηκός τις ἔστρωνε καθαρίως τὴν κλίνην του ὅτε ἤρχετο ἡ ὥρα νὰ κατακλινθῇ, καὶ ἀνέπαυε τὴν κεφαλήν του ἐπὶ προσκεφαλαίου σκεπαζόμενος· ὁσάκις δ' ἔπασχεν ὑπὸ κεφαλαλγίας, περιέδενεν εἰς τὴν κεφαλήν του μανδήλιον, καὶ τότε ἦτο ἀστειότατος.

Πολλάκις ὅμως ἐκλαμβάνονται ὡς νοημοσύνη καὶ πράξεις αἴτινες προέρχονται ἁπλῶς ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν πιθήκων, παρεμφέροντος πρὸς τὸν τοῦ ἀνθρώπου. Ὑπόθες ὅτι κύων τις ἀνατεθραμμένος ἐπιμελῶς εἶχε κεφαλὴν, πόδας καὶ χεῖρας ὀραγγουτάγγου· τὰ ἐλαχίστην προξενοῦντά σοι ἐντύπωσιν κινήματά του θὰ ἐφαίνοντο πολὺ νοημονέστερα τῶν τοῦ πίθηκος.

Ἀφοῦ ὑπερβῇ ὁ ὀραγγουτάγγος τὴν πρώτην νεότητά του, ἤτοι γίνῃ ἔφηβος, μεταμορφοῦται παραδόξως. Ἐνῷ ἡ γωνία τοῦ προσώπου του ἦτο μέχρι τοῦδε ἠνεωγμένη σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ τοῦ ἀνθρωπίνου, 70 βαθμῶν, ὀξύνεται μέχρι βαθμῶν 60· τὸ μέτωπόν του φεύγει πρὸς τὰ ὀπίσω ὡς τὸ τῶν ἠλιθίων, ἡ κεφαλή του μηκύνεται καὶ στενοῦται πρὸς τὴν κορυφὴν, ἡ ὄψις του πλατύνεται ὑπερμέτρως, ἀναπτυσσομένων μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὤτων του δύο μεγάλων ἐξογκωμάτων, ἀπὸ τῶν κροτάφων μέχρι τῆς βάσεως τῶν σιαγόνων· τὸ ῥύγχος του μηκύνεται, καὶ τέλος καθίσταται ὡς ὁ ἐν τῇ εἰκόνι ἣν ὁ ἀναγνώστης ἀπήντησεν εἰς τὴν πρὸ ταύτης σελίδα· αὕτη δὲ ἡ εἰκὼν εἶναι ἀκριβέστατον ὁμοίωμα πόγγου τινὸς εὑρισκομένου ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Μουσείῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας.

Καὶ εἰς τὸ νοητικὸν δὲ τοῦ ζώου συμβαίνει μεταβολή τις ἀνάλογος πρὸς τὴν τοῦ ἐγκεφάλου του· ἐντεῦθεν δὲ γεννῶνται αἱ περὶ τῶν ὀραγγουτάγγων διαφωνίαι τῶν περιηγητῶν, ἐκλαμβανόντων αὐτοὺς ὡς δύο εἰδῶν, ἐνῷ εἶναι καὶ οἱ δύο τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ὁ μὲν νεώτερος, ὁ δὲ πρεσβύτερος· καὶ ὁ νεώτερος μὲν πραότατος εἰς τὰς οἰκίας καὶ εὐάγωγος, ὁ δὲ ἡλικιωμένος, θηριώδης εἰς τὰ δάση, μέγας, θηρεύων ἀδιακόπως τὰ ἀσθενέστερα αὐτοῦ ἄλλα ζῶα, τρώγων ὄχι μόνον καρποὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ πτηνὰ ἅτινα συλλαμβάνει διὰ νυκτὸς ἐπὶ τῶν δένδρων, κυνηγῶν τὰς γυναῖκας, προσβάλλων τοὺς ἄνδρας διὰ πετρῶν καὶ ξύλων, φοβερὸς πρὸς τοὺς αὐτόχθονας τῶν τόπων ὅπου εὑρίσκεται, καὶ ὀνομαζόμενος ὑπ' αὐτῶν φέφης, κουκούρλακος, νυκτινόμος ἄνθρωπος τῶν δασῶν, κτλ.

Ἀλλ' ὁ κιμπάνσης λεγόμενος καὶ ὁ γορίλλος διαφέρουσι βεβαίως τοῦ πόγγου, ὡς πλησιέστεροι οὗτοι πρὸς τὸν ἄνθρωπον, κατά τε τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὴν νοημοσύνην. Γελῶσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος οἱ πίθηκες οὗτοι· ὁ κιμπάνσης, ὄχι μόνον συνοικειοῦται ὅταν ἀνατραφῇ, ἀλλὰ καθίσταται καὶ χρήσιμος. Φέρει ὕδωρ ἐκ τῆς πηγῆς, συνάγει ἐκ τοῦ δρυμοῦ ξύλα, περιστρέφει τὸν μαγειρικὸν ὀβελὸν, μαδεῖ τὰ πτερὰ τῶν κυνηγετικῶν πτηνῶν, κτλ· βαδίζει πάντοτε ὄρθιος, καθήμενος εἰς τὴν τράπεζαν μεταχειρίζεται τὰ πινάκια, μύστρον, περόνην, μαχαίριον· σπογγίζει τὸ στόμα του διὰ τοῦ χειρομάκτρου, πλύνει τὰς χεῖράς του, κατακλίνεται εἰς κλίνην, τείνει τὴν χεῖρά του πρὸς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτὸν, καὶ ἀπερχομένους τοὺς προπέμπει σοβαρῶς μέχρι τῆς θύρας. Ἀσθενὴς ὤν, δέχεται καὶ ἐννοεῖ τὴν λειτουργίαν τοῦ ἰατροῦ. Ὑπάρχει παράδειγμα θήλεος τοιούτου πίθηκος ὅστις, πάσχων ὑπὸ πλευρίτιδος, ἐφλεβοτομήθη. Ἀσθενήσας δὲ πάλιν μετά τινα καιρὸν, καὶ ἰδὼν τὸν ἰατρὸν, τὸν ἀνεγνώρισεν, ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὸν πρὶν ἢ ζητήσῃ αὐτὴν ὁ ἰατρὸς, καὶ τῷ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου τὸ μέρος ὅπου ἦτο χρεία νὰ φλεβοτομηθῇ ἐκ νέου. Τοῦ πόγγου ὅμως ὁ νοῦς δὲν προχωρεῖ μέχρι τοσούτου. Οὗτος ζῇ ὡς καὶ οἱ λοιποὶ πίθηκες, καὶ εἰς τὰ δάση μόνον κατὰ τὸ ἀνθρώπινον σχῆμά του διαφέρει τῶν ἄλλων ἀγρίων κτηνῶν.

Τοῦ γορίλλου τὰ ἤθη δὲν εἶναι εἰσέτι καλῶς γνωστά· ἀλλ' ὁ κιμπάνσης, ἐνῷ βαδίζει ὄρθιος, κρατεῖ καὶ ῥάβδον ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται, ἤτοι βακτηρίαν. Γινώσκει πῶς νὰ κατασκευάσῃ καλύβην ἐκ φύλλων, μάχεται δὲ καὶ πρὸς τοὺς αἰθίοπας ἀμυνόμενος διὰ ῥοπάλου καὶ διὰ λίθων. Ἐὰν συμβῇ νὰ εἰσελάσωσιν εἰς τὸν τόπον του ἐλέφαντες, ἐπεξέρχεται κατ' αὐτῶν συνεννοούμενος μετὰ τῶν ὁμοίων του καὶ συστρατεύων· ἐὰν δέ τις αὐτῶν τραυματισθῇ, οἱ ἄλλοι γινώσκουν πῶς ν' ἀποσπάσωσι τὸν μόλυβδον ἢ τὸ βέλος ἀπὸ τῆς πληγῆς, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπιθέτουσι χόρτα μεμασημένα, καὶ ἐπιδένουσιν αὐτὴν διὰ λωρίδων φλοιοῦ. Δὲν ἀφίνουσι δὲ τοὺς νεκρούς των νὰ σήπωνται ἄταφοι, ἀλλὰ τοὺς κατακαλύπτουσιν ὑπὸ σωρὸν πυκνῶν φύλλων, κλάδων καὶ χαλίκων. Ἐνίοτε κατοικοῦσιν οἰκογενειακῶς ἐντὸς σπηλαίου ἢ τρώγλης, ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν καὶ τρωγλοδύται ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτίου· ἀλλὰ συνθέστερον κατασκευάζουσι καλύβας ἐκ φύλλων, καὶ οὕτω σχηματίζουσιν ὥς τι χωρίον, ὅπου ζῶσι κοινωνικῶς. Κυνηγοῦσι δὲ καὶ οὗτοι τὰς αἰθιοπίσσας, καθὼς οἱ πόγγοι, ὡσαύτως ἁρπάζοντες καὶ παιδία ὅταν εὕρωσι· μεταφέροντες δὲ αὐτὰ εἰς τὰ δάση των δὲν τὰ κακοποιοῦσιν, ἀλλ' ἀγαποῦν, τίς οἶδε διατί, νὰ τὰ ἔχωσι πλησίον των. Ὁ περιηγητὴς Battel διηγεῖται, ὅτι παῖς τις αἰθίοψ τῶν τῆς ἀκολουθίας του, ἁρπαγεὶς μίαν ἡμέραν ὑπὸ κιμπάνσων, ἔζησεν ὅλον ἓν ἔτος μετ' αὐτῶν· ἐπέστρεψε δὲ ὑπερηυχαριστημένος, παχὺς, εὔρωστος, καὶ πολλὰ διηγούμενος καλὰ περὶ τῆς πρὸς αὐτὸν διαγωγῆς τῶν ἁρπάγων του. Ἕτερος περιηγητὴς (ὁ de la Brosse) λέγει ὅτι ἐγνώρισεν αἰθιόπισσάν τινα κρατηθεῖσαν τρία ἔτη μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὰ δάση, ὅπου τῇ εἶχον κατασκευάσει ἰδιαιτέραν καλύβην φυλλοσκεπῆ.

Ἐλαττοῦται ὅμως ὁσημέραι τὸ πλῆθος τῶν ὀραγγουτάγγων προϊόντος τοῦ χρόνου· φαίνεται ὅτι ἄλλοτέ ποτε ἦσαν πολυπληθέστεροι. Ὁ Στράβων (βιβλ. ιε') διηγεῖται ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὁ πρῶτος κατακτητὴς τῆς Ἀσίας, ἀπήντησεν ἐν τῇ Ἰνδικῇ μέγα τι στίφος κερκοπιθήκων, τοὺς ὁποίους ἐκλαβὼν ὡς ἀνθρώπους, ἔζησε τὴν μακεδονικὴν αὐτοῦ φάλαγγα, καὶ διέταξεν αὐτὴν νὰ ἑτοιμασθῇ εἰς προσβολήν· ἀλλ' ὁ ἰνδὸς βασιλεὺς Ταξίλης τὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς ἀπάτης, εἰπὼν ὅτι ἦσαν πίθηκες συναχθέντες ἐκ περιεργείας ἐπὶ τῶν λόφων.

Περὶ τὰ μέσα τῆς πέμπτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, οἱ Καρχηδόνιοι, ἀγόμενοι ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ των Ἄννωνος, πραγματικῶς ἦλθον εἰς μάχην πρὸς πίθηκας ἔν τινι τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς. Καὶ εἰς μὲν τὸ πεδίον οἱ πίθηκες δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιςῶσιν, ἀλλὰ τραπέντες εἰς φυγὴν ἀνέβησαν ἐπὶ τῶν βράχων, ὅπου ἀντιμαχόμενοι ἠνάγκασαν διὰ πετρῶν τοὺς Καρχηδονίους ν' ἀναχωρήσωσι, μόνον τρεῖς συλλαβόντες θηλείας· καὶ αὗται ὅμως ἀντεπάλαισαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν συλλαβόντων αὐτὰς τόσον ἀκαθέκτως, ὥστε ἠναγκάσθησαν νὰ τὰς φονεύσωσιν. Ὁ Ἄννων, ὅστις τὰς ἐξέλαβεν ὡς ἀγρίας δασυμάλλους γυναῖκας, τὰς ἐξέδειρε καὶ ἔφερε τὰ δέρματα αὐτῶν εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου κατετέθησαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας. Δύο δὲ ὅλους αἰῶνας διετηρήθησαν ἐκεῖ μετὰ τόσης ἐπιμελείας, ὥστε ἐσώζοντο μέχρι τῆς ἁλώσεως τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. (Ἄννωνος Περίπλους, σελ. 77, *Hagæ*, 1674.)

Εἰς τὰς ἐμφανίσεις τῶν πιθήκων ὀφείλονται ἄλλως τε οἱ θαυμάσιοι μῦθοι, τοὺς ὁποίους ἀφῆκαν ἡμῖν οἱ ἀρχαῖοι περὶ σατύρων καὶ φαύνων καὶ ἄλλων ἡμιθέων τῶν δασῶν. Ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος λέγει ὅτι εἶδεν ἐν Ῥώμῃ τὸ δέρμα σατύρου· ἐκ δὲ τῆς περιγραφῆς του καθίσταται προφανὲς ὅτι εἶδεν ὀραγγουτάγγου δοράν.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ.

Ἡ φιλανθρωπία ὑπερτερεῖ τῆς στρατιωτικῆς δόξης, ἐπειδὴ αὕτη μὲν διακρίνεται διὰ τῆς πράξεως τοῦ κακοῦ, ἐκείνη δὲ διὰ τῆς τοῦ καλοῦ. Ὁ φιλάνθρωπος παραιτεῖται τῶν δικαίων του, ἀπέχει τῶν λαφύρων χάριν τῶν ἄλλων, τείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸν ἡττηθέντα πολέμιον, καὶ ἀνεγείρει αὐτὸν ὡς ἴσον του, προσποιούμενος ὅτι ἔχει χρείαν τῶν συμβουλῶν αὐτοῦ· μεταχειρίζεται δὲ τὰ πλούτη του πρὸς τὸ εὖ εἶναι τοῦ πλησίον, καὶ, ἀντὶ νὰ τὰ κρύπτῃ, μᾶλλον φανερόνει αὐτά, ἐνθαῤῥύνων οὕτω τοὺς πάσχοντας ἵνα ἔρχωνται καὶ τῷ ζητῶσι· πράττει τὸ καλὸν, ὄχι ἀφορῶν εἰς ἀνταμοιβήν τινα· διψᾷ μόνον νὰ ὑποχρεώσῃ· εὐγνωμονεῖ πρὸς τοὺς ἐξαιτουμένους παρ' αὐτοῦ ὑπηρεσίαν τινὰ, καὶ συγκαταβαίνει εἰς τὰ τῶν ἄλλων παράπτώματα, διότι ἡ συγγνώμη εἶναι πρὸς τὸν ἔνοχον σωτηριωδεστέρα τῆς τιμωρίας.

Ταῦτα λέγει ὁ Ξενοφῶν, ὅστις ἦτο καὶ στρατιωτικὸς ἐκ τῶν περιφανεστάτων τῆς ἀρχαιότητος.

Οἱ ἀπεριεργώτατοι τῶν ἀνθρώπων εἶναι οἱ οὐδὲν γινώσκοντες.

—

Ὅσοι τῶν γερόντων διατηροῦσι τὰς ὀρέξεις τῆς νεανικῆς ἡλικίας, χάνουσιν ὑπόληψιν καὶ κερδαίνουσι γέλωτα ἀντ' αὐτῆς.

—

Ὁ ποθῶν τὸν παρελθόντα καιρὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μισεῖ τὸν παρόντα.

—

Ἀδύνατον νὰ πράξῃ τι ὁ ἄνθρωπος ἐξαίρετον, ἐὰν ἐπείγεται νὰ τὸ τελειώσῃ.

ΗΘΗ ΑΓΡΙΩΝ. — ΟΙ ΒΟΤΟΚΟΥΤΟΙ.

Οἱ Βοτόκουτοι εἶναι φυλὴ τῆς Βρασιλίας ὄχι μικρά· οὗτοι ἄλλοτέ ποτε ὠνομάζοντο Αἰγίμοροι (Aymores)· κατοικοῦσι μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δόκου (Rio-Doce) καὶ Πάρδου (Rio-Pardo), ἀπὸ τῆς 13 μέχρι τῆς $19\frac{1}{2}$ μοίρας βορείου πλάτους. Ἐν τῶν παραδόξων ἐθίμων τῶν ἀγρίων τούτων εἶναι ὅτι ἐμπήγουσιν εἰς τὸ κάτω χεῖλός των ξυλίνους δίσκους, ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων Βοτόκουτοι· διότι βοτόκιον, ἢ βατόκιον, λέγεται πορτογαλλιστὶ τὸ ἐπιστόμιον (κοινῶς λεγόμενον παρ' ἡμῖν τάπα), τὸ ὁποῖον φέρουσιν ὡς στολισμὸν τοῦ στόματος, ἐφαρμόζουσι δ' αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς λοβοὺς τῶν ὠτίων, οὓς ὡσαύτως σχίζουσιν. Ἀλλ' οἱ Βοτόκουτοι δὲν ἀνέχονται τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, θεωροῦντες αὐτὴν ὡς ὑβριστικήν· μεταξύ των δὲ καλοῦνται κρεκεμοῦγγοι ἢ ἐγγερεκμοῦγγοι· καὶ τὸ μὲν ἐπιστόμισμα καλοῦσιν εἰς τὴν γλῶσσάν των καρίματο, τὸ δὲ ἐνώτιον χοῦμα.

Οἱ ἄγριοι οὗτοι ἔχουσι τὸ μὲν στῆθος καὶ τοὺς ὤμους πλατέα, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς μεγάλους, τὴν δὲ

ρῖνα πεπατημένην, τοὺς δὲ πόδας μικροὺς καὶ τὰς κνήμας λειποσάρκους. Ἔχουσι τὰς κνήμας τοιαύτας ἐπειδὴ συσφίγγουσιν αὐτὰς νηπιόθεν, θεωροῦντες τοῦτο ὡς καλλονήν. Ἐν γένει ὁ τύπος τοῦ προσώπου των ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸν τῆς μογγολικῆς φυλῆς, ὥστε καὶ αὐτοὶ ὡμολόγησαν σχεδὸν τοῦτο ἐν ἀγνοίᾳ, πολλάκις ἐκλαβόντες Κινέζους ὡς ὁμοφύλους αὐτῶν. Τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου των συνήθως μὲν εἶναι αἰθὸν ὑπέρυθρον, ἀλλ' ἀπαντῶνται μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑποκίτριναι ὄψεις, ἐνίοτε δὲ καὶ σχεδὸν λευκαί. Τινὲς τῶν γυναικῶν των ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς γλαυκούς· τοῦτο ὅμως εἶναι παρ' αὐταῖς σπανιώτατον, καὶ θεωρεῖται ὡς μεγίστη καλλονή.

Τὰ ἄγρια φῦλα εἶναι ἔκδοτα εἰς τοὺς καλλωπισμοὺς, οἱ δὲ Βοτόκουτοι, καίτοι ἥττον τῶν ἄλλων Ἰνδῶν φροντίζουσι περὶ τοιούτων, ἀποσπῶσιν ὅμως τὰς βλεφαρίδας καὶ τὰς ὀφρῦς, ξυρίζουσι τὴν κεφαλήν των, ὥσε μόνον ἐπὶ τῆς κορυφῆς μένει στρογγύλη τις κόμη ὡς κάλυμμα, χρωματίζουσι τὸ σῶμά των διὰ βαφῶν φυτικῶν, καὶ οὕτω καθίστανται ἀληθῶς θηριώδεις καὶ ἀπαίσιοι. Εἴς τινας περιστάσεις κοσμοῦσι τὸ μέτωπον διὰ διαδήματος ἐκ πτερῶν καὶ ἄλλων τοιούτων κοσμημάτων. Ἀλλὰ καθόσον ἀπομακρύνονται τῆς ἀγρίας καὶ κτηνώδους καταστάσεως ἐν ᾗ διετέλουν πρὸ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος αἰῶνος, ἀποβάλλουσι τὴν πρὸς τὸ κατακοσμεῖσθαι ἔφεσιν.

Περιπλανώμενοι εἰς τὰς ἐρημίας καὶ τὰ δάση τῆς Βρασιλίας, ζῶσιν ἀγρεύοντες. Ὁ Βοτόκουτος ἑξακοντίζει θαυμασίως· σπανίως διαφεύγει τὸν θάνατον τὸ ζῶον πρὸς ὃ ἐσκόπευσε τὴν φονικὴν τοῦ καλάμου του αἰχμήν. Καὶ ὅλα τὰ θεωρεῖ ὡς καλὰ πρὸς βρῶσιν· τετράποδα καὶ πτηνὰ, ἰχθύας, ἔτι δὲ καὶ ἔντομα. Ἂν ἡ πεῖνα τὸν ἀναγκάσῃ, τρώγει καὶ αὐτοὺς τοὺς σκώληκας. Καὶ ὅσον ἔχῃ ἐσθίει, οὐδόλως φροντίζων περὶ τῆς αὔριον.

Ὁ πολιτισμὸς διώκει ὁσημέραι τοὺς Βοτοκούτους πρὸς τὰ ἐνδότερα τῶν ἀκατοικήτων τόπων. Ἐνίοτε ἀπαντᾶται καθ' ὁδὸν νομάς τις Βοτόκουτος μεταφέρων τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ ἀπὸ ἐρήμου εἰς ἔρημον. Ὁ πατὴρ προπορεύεται ὑπὸ τὸ ἄχθος τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν του· ὄπισθέν του ἀκολουθεῖ ἡ γυνὴ, σύρουσα κατόπιν αὐτῆς τὰ τέκνα, ὧν τὰ νεώτερα φέρει ἐπὶ τῶν ὤ-

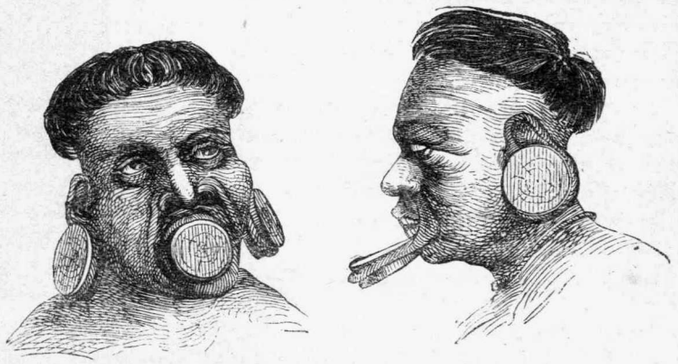

Βοτόκουτοι, ἄγριος λαὸς τῆς Βρασιλίας.

μων της. Εἰς τὸ φορτίον της τοῦτο προστίθεται μέγας σάκκος, ἢ δίκτυον πλῆρες σκευῶν οἰκιακῶν καὶ στολιδίων διὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας. Ὅλη ἡ οἰκογένεια βαδίζει τοσαύτην ἔχουσα ἐπικεχυμένην εἰς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ προσώπου λύπην, ὥστε βλέπει τις ὅτι οὔτε εἰς τὴν φυσικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου ὑπάρχει εὐδαιμονία· οὔτε ὁ ἄγριος ἀναισθητεῖ πρὸς τὰς ἀθλιότητας τῆς παρούσης ζωῆς.

Οἱ Βοτόκουτοι κατασκευάζουσι τὰς καλύβας των δι' ὀλίγων βαΐδων, ἤτοι φύλλων φοίνικος, κεκλιμένων εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσι στέγην· ἐὰν δὲ τὰς θελήσωσιν ἥττον ἐφημέρους, τότε συμπλέκουσι τὰς βαΐδας καὶ διὰ κληματίτιδων. Μόνον δ' ἔπιπλον ἔχουσι τὴν κοίτην των, δι' ἣν στρώνουσι τοὺς φλοιοὺς μυρτοειδῶν τινων φυτῶν, ἅτινα οἱ βοτανικοὶ ἀποκαλοῦσι ληκυθίδας.

Ἔρχονται δὲ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους εἰς μονομαχίας ἢ πολέμους, καὶ εἶναι ὡσαύτως ἐπιτηδειότατοι εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ῥοπάλου· συμβαίνει δὲ καὶ νὰ ἐκστρατεύωσι κατὰ τῶν εὐρωπαίων ἀποίκων, τοὺς ὁποίους θεωροῦσιν ὡς ἅρπαγας τῆς χώρας καὶ ὡς τυράννους των. Ἄλλως τε ἡ προτέρα θηριωδία τῶν φύλων τούτων ἐμετριάσθη ἀπό τινος ἤδη χρόνου· πρότερον ἔτρωγον τοὺς καταβαλλομένους ἐχθρούς των, συγκροτοῦντες πανδήμους ἐπὶ τῶν θηριωδῶν τούτων γευμάτων ἑορτάς· σήμερον τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι σπάνιον παρ' αὐτοῖς, μόνον δὲ φονεύουσι τοὺς αἰχμαλώτους ὅσοι περιπίπτουσιν εἰς τὰς χεῖράς των.

Ἡ θρησκεία των εἶναι δεισιδαιμονία τις μωροτάτη ἐν ταῖς τελεταῖς αὐτῆς. Ὡς ὑπέρτατον θεόν των λατρεύουσι τὸν ἥλιον, ὃν ὀνομάζουσι Ταροῦ, θεωροῦντες αὐτὸν ὡς ἀρχὴν τοῦ ἀγαθοῦ, ἐπειδὴ γονιμοποιεῖ τὴν γῆν ἀποφέρουσαν τοὺς καρπούς· τοὐναντίον δὲ τὴν σελήνην θεωροῦσιν ὡς ἀρχὴν τοῦ κακοῦ, παράγουσαν τὰς βροντὰς καὶ τοὺς κεραυνοὺς, καὶ κατακαίουσαν τὴν βλάστησιν τῆς γῆς. Ἐκτὸς δὲ τῆς συνωρίδος ταύτης, ἀπαντωμένης καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους λαοὺς, οἱ Βοτόκουτοι πιστεύουσι καὶ εἰς ἄλλα δαιμόνια, τὰ ὁποῖα φοβούμενοι ἀποφεύγουσι τὰ δάση ἐν ὥρᾳ νυκτός.

Ἡ γλῶσσά των σύγκειται ἐκ φθόγγων τινῶν ἐπιῤῥίνων καὶ βαρβάρων, ὧν δασύνουσιν ὅλα τὰ φωνήεντα συγχέοντες τὰ σύμφωνα. Παρ' αὐτοῖς ἀπαντᾶται ἡ ὀνοματοποιία, τεκμήριον τῶν ἀρχικῶν γλωσσῶν, ὡς καὶ ῥήματα ὑπερθετικὰ καὶ ὑποκοριστικά. Ἡ ποίησίς των εἶναι πτωχὴ ὡς ἡ γλῶσσά των, περιοριζομένη εἰς πολεμικά τινα ᾄσματα ἢ ἐλεγεῖα, ᾀδόμενα μετὰ μονοτόνου τινὸς μουσικῆς.

Οἱ Βοτόκουτοι εἶναι διῃρημένοι εἰς πατριὰς ἐκ τεσ-

σαράκοντα ἢ πεντήκοντα ψυχῶν· ἑκάστη ἔχει ἕνα ἀρχηγόν. Οἱ ἄνδρες νυμφεύονται νεώτατοι, ἵνα οὕτως ἀποβάλωσι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν· εἰς μόνους δὲ τοὺς φυλάρχους δίδεται νὰ ἔχωσι γυναῖκας πολλάς.

Αὕτη εἶναι ἐν συνόψει ἡ παροῦσα κατάστασις τῶν ἀξιοπεριέργων τούτων πλανοβίων τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, οἵτινες μετὰ τῶν Τουπινάμπων καὶ τῶν Γαιουκουξούων ἀπαρτίζουσι τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας βρασιλιανῆς ἐθνότητος, πεσούσης ὑπὸ τὸν ἐκπολιτιστικὸν μόλυβδον τῶν Εὐρωπαίων.

Η ΚΑΡΧΗΔΩΝ.

Ἡ Καρχηδών! Μεγάλας διεγείρει ἀναμνήσεις τὸ ὄνομα καὶ ταύτης τῆς ἱστορικωτάτης πόλεως. Ἀποικία Φοινίκων ἀγομένη ὑπὸ τῆς βασιλίσσης αὐτῶν Διδοῦς,

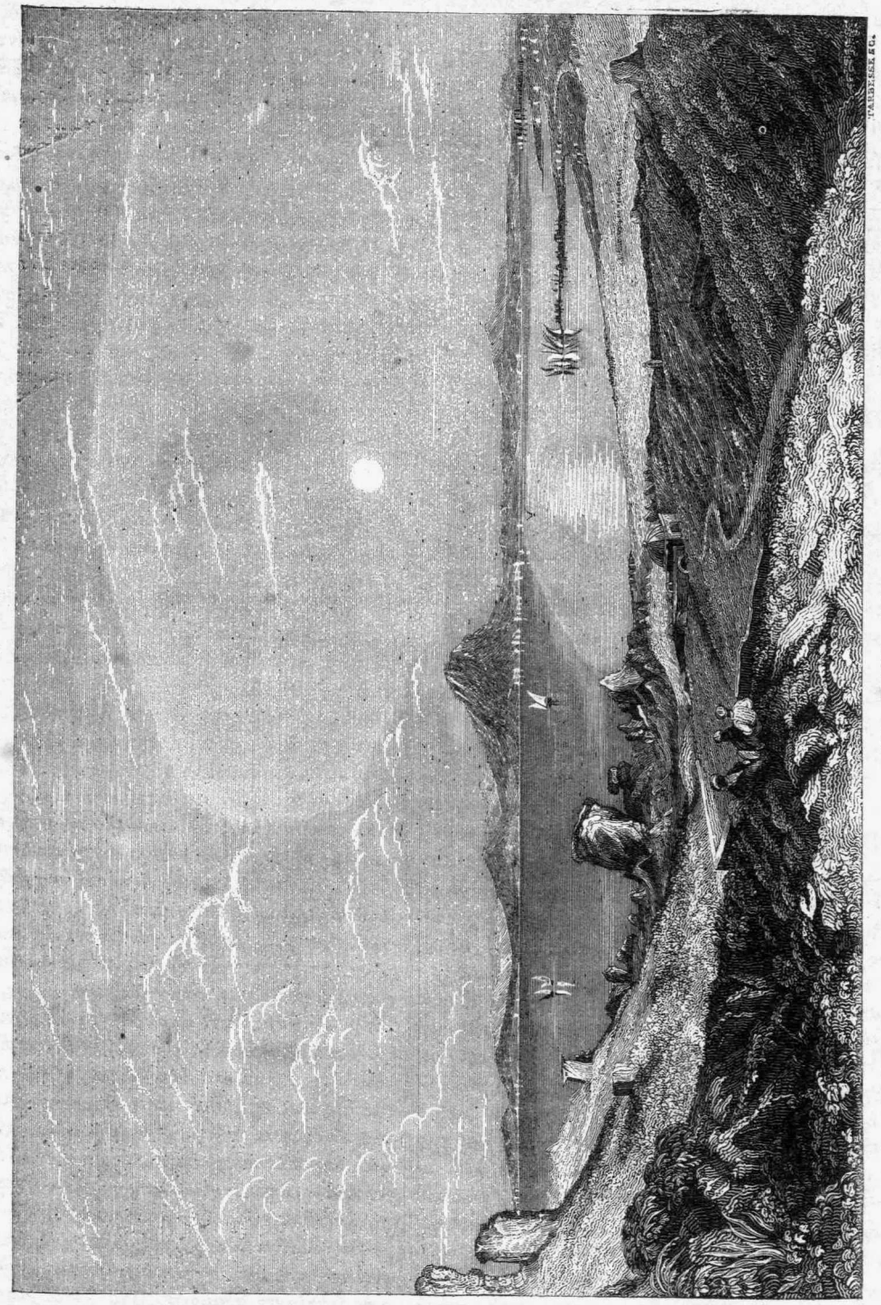

Ἔνθα ἦν ἡ Καρχηδών.

θυγατρὸς τοῦ Βήλου καὶ ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως τῆς Τύρου Πυγμαλίωνος, ἔκτισε τὴν πόλιν ταύτην ἐπὶ παραλίας τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν Λιβύαν, ἀπέναντι τῆς Σικελίας, ἐν ἔτει 883 π. Χ. Ὡς περικυκλουμένη δὲ ὑπὸ γῆς ἀμμώδους καὶ ἀκάρπου, ἐξεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον. Μὴ ζήτει ἐν τοῖς τείχεσι τῆς Καρχηδόνος τὰς τέχνας τῶν Ἀθηνῶν, ἢ τοὺς σοφοὺς θεσμοὺς τῶν ἱερέων τῆς Αἰγύπτου· τὸ ἐμπόριον εἶναι ἡ μόνη τῶν κατοίκων ἐνασχόλησις· ὁ χρηματισμὸς, ὁ μόνος αὐτῶν ζῆλος· ὁ πόλεμος παρ' αὐτοῖς εἶναι ἁπλῆ κερδοσκοπία,

ἀναγκαῖον μέσον πρὸς διατήρησιν τῶν πολλῶν ἐμπορείων ἅτινα εἶχον συστήσει πανταχοῦ· εἰς τὴν Ἱσπανίαν, τὴν Σικελίαν καὶ τὴν Σαρδώ. Τὰ πλοῖά των ἀναπλέουσι τὸν Ὠκεανὸν προσορμιζόμενα εἰς πᾶσαν παραλίαν, ἀποφέροντα καὶ κομίζοντα εἰς τὴν πόλιν των τοὺς θησαυροὺς ὅλων τῶν χωρῶν τῆς γῆς· οἱ τολμηρότατοι καὶ ἀξιώτατοι καρχηδόνιοι ναῦται, παρ' οὐδὲν τιθέμενοι τοὺς κινδύνους τῆς ποντοπορίας, πελαγίζουσι μέχρι τῶν τότε ἀγνώστων θαλασσῶν, αἵτινες περιῤῥαίνουσι τὰ κράσπεδα τῆς ἀρκτώας Εὐρώπης, προσπελάζοντα εἴς τε τὰς κατεψυγμένας ἀγγλικὰς καὶ γαλατικὰς ἀκτὰς, καὶ εἰς τὰς διακεκαυμένας τῆς ἀφρικανῆς ἐρήμου θίνας, ὅπου ῥίφη αἰθιόπων περιπλανώμενα πωλοῦσιν εἰς αὐτοὺς ἀντὶ τιμῆς εὐτελεστάτης χρυσὸν καὶ ἐλέφαντα. Τινὲς διατείνονται ὅτι οὐδ' ἡ Ἀμερικὴ ἦτο εἰς τοὺς Καρχηδονίους ἄγνωστος· τοὐλάχιστον εἶναι βέβαιον ὅτι κατὰ πᾶν ἔτος ἔπεμπον στόλους πολυαρίθμων πλοίων εἴς τινα γῆν, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζον Ἀτλαντίδα, κειμένην πολὺ πέραν τοῦ πορθμοῦ τῶν Γαδείρων.

Εἰς τὰ ἀπέναντι τῆς Καρχηδόνος, ἐκεῖθεν τῆς Σικελίας, τότε ἠγείρετο ἄλλη τις πόλις κραταιά· ἡ Ῥώμη. Αὕτη πάλιν εἶχε καθυποτάξει ὅλους τῆς Ἰταλίας τοὺς μικροὺς λαοὺς, καὶ ἡ χερσόνησος ὑπεῖκεν εἰς τοὺς νόμους τῶν Ῥωμαίων· ἤδη δὲ ἐπωφθαλμίων οὗτοι καὶ ἐπὶ τῆς Σικελίας, ἣν διεχώριζεν ὁ στενὸς τῆς Μεσσήνης πορθμὸς, ὅπου ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις. Καὶ μέχρι μέν τινος καιροῦ αἱ δύο πόλεις διετέλουν πρὸς ἀλλήλας ἄγνωστοι· ἀλλὰ νῦν ὅτε ἔχουσι τὰ μεθόρια κοινὰ, κατέστησαν ἀντίζηλοι, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ πολέμιαι. Ἦλθον εἰς ῥῆξιν· μετὰ μακρὸν δὲ καὶ πεισματώδη πόλεμον, ἡ Ἀφρικὴ ἠναγκάσθη τέλος νὰ προτείνῃ εἰρήνην, ἣν καὶ ἔλαβεν, ἀλλ' ὑπὸ ὅρους μεγάλως παρεμποδίζοντας τὸ ἐμπόριον αὐτῆς· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Καρχηδόνιοι ἐκαραδόκουν ἁρμοδίαν τινα εὐκαιρίαν, ὅπως διαῤῥήξωσι τὴν εἰρήνην ταύτην· ἅμα δὲ τοιαύτη τις παρουσιάσθη, τὴν διέῤῥηξαν.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐξῆλθεν ἐκ τῶν τειχῶν αὐτῶν γενναῖός τις ἀνὴρ· πρόσηθος ἔτι μετέβη οὗτος εἰς τὴν Ἱσπανίαν· ἐκεῖ δὲ καταπυροπολήσας καὶ ἀποτεφρώσας τὸ Σάγουντον, πόλιν σύμμαχον τῶν Ῥωμαίων, διῆλθε τὰ δάση τῆς Γαλατίας μεταξὺ λαῶν μαχίμων καὶ ὠμῶν, ὑπερέβη τὰς Ἄλπεις μετὰ εὐαρίθμων στρατιωτῶν, ἐνέσκηψεν εἰς τὰς καρποφόρους πεδιάδας τὰς ὁποίας ποτίζει ὁ Πάδος ποταμὸς, καὶ τρεῖς συνάψας αἱματωδεστάτας μάχας, κατετρόμαξε τὴν Ῥώμην. Ὁρμώμενος ὑπὸ μόνου τοῦ θανασίμου μίσους τὸ ὁποῖον ὤμοσεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ πατρὸς κατὰ τῆς ἀντιζήλου τῆς πατρίδος του, ὅλην δεκαπενταετίαν ἀντέσχε κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς Ἰταλίας ἁπάσης· ἀλλ' ἀναγκασθεὶς ἔπειτα νὰ ὑποχωρήσῃ, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὁπόθεν ἀποδιωχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀγνωμοσύνης τῶν συμπολιτῶν του, ἔδραμεν εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀναζητῶν ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ἐκεῖ ἀπέθανε σχεδὸν λησμονημένος ὑπὸ τῆς πατρίδος του, ὄχι δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐχθροπαθείας τῆς ἰταλικῆς γερουσίας, ἥτις ἀνέπνευσε μετὰ θάνατον αὐτοῦ. Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦν ὁ Ἀννίβας. Ὅτε δὲ τούτου ὁ κραταιὸς βραχίων δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Ἀφρικὴν, ἡ καταστροφὴ τῆς Καρχηδόνος ἀπέβη ἀμετάθετος· μεθ' ὅλην τὴν ἀνδρίαν καὶ καρτερίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς, ἡ Καρχηδὼν ἔπεσε προσβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σκιπίωνος. Οὗτος τὴν μετέβαλεν εἰς σωρὸν καπνιζόντων ἐρειπίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ φιλόσοφος ἤρχετο περὶ δυσμὰς ἡλίου καὶ ἐμελέτα τὸ ἄστατον τῆς τύχης.

Τοιοῦτο πέρας εἶχε λάβει ὁ τρεῖς αἰῶνας ὡς ἔγγιστα διαρκέσας ἀξιομνημόνευτος ἐκεῖνος πόλεμος, καθ' ὃν διέπρεψαν ἄνδρες πολλοὶ, περιφανεῖς ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὡς ὁ Ῥηγοῦλος, ὁ Ἀμίλκας, οἱ Σκιπίωνες, ὁ Φάβιος, ὁ Ἀννίβας, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀσδρούβα, ἡ διὰ τοῦ κάλλους αὐτῆς καταθέλξασα τὸν νουμιδὸν Σύφακα, καὶ ἄλλοι.

Χρόνῳ δὲ πολὺν μετὰ ταῦτα, ἁλιεῖς τινες ἀνήγειραν τὴν Καρχηδόνα ἐκ τῆς τέφρας αὐτῆς, καὶ, κατὰ διαταγὴν ἑνὸς τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων, πάλιν κατέστη πόλις μεγάλη. Ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος ἐγεννήθη ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ Καρχηδόνι, ἥτις οἱονεὶ κληρονομήσασα τὸ ἀρχαῖον κατὰ τῆς Ῥώμης μῖσος, ἔστειλε τοὺς υἱοὺς αὐτῆς καὶ κατηρήμωσαν τὰς ὄχθας τοῦ Τιβέριος. Ἡ πόλις τῶν Καισάρων ἔφριττε τότε ἀκούουσα τὸ ὄνομα τῆς Καρχηδόνος, διότι ὄπισθεν τῶν τειχῶν ἅτινα ἠγείροντο ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης τῆς θαλάσσης ἠγρύπνουν οἱ ἄγριοι Γότθοι, ὑπὸ τοῦ Ἀλαρίχου καὶ τοῦ Γενσερίχου στρατηγούμενοι, ἀνυπομονοῦντες νὰ καθεσθῶσιν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς οἰκουμένης, καὶ θραύοντες διὰ τοῦ βαρέος αὐτῶν παλτοῦ τὸ γεγηρακὸς ῥωμαϊκὸν κράτος, οὗτινος ἡ ἀγωνία τοῖς ἐφαίνετο ὡς ὑπερμέτρως παρατεινομένη.

Ἀλλ' ἀκολούθως καὶ ἡ Καρχηδὼν περιέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Μαυριτανῶν· ἐκεῖ δὲ ἦλθε καὶ ἀπέθανεν ἐπὶ τῶν σαυροφορικῶν πολέμων ἀθλίως ὁ τῆς Γαλλίας βασιλεὺς Λοδοβῖκος, ὁ ἐπιλεγόμενος Ἅγιος.

Πάλιν δὲ παρῆλθον ἑκατοντάδες τινὲς ἐτῶν, καὶ ἀχλὺς νέα κατεκάλυψε τὴν ἀρχαίαν μεγαλόπολιν· ἐξηφανίσθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ μὲν διὰ χειρὸς τῶν βαρβάρων, τὸ δὲ ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ πανδαμάτορος.

Ἡ ἀρχαία Καρχηδὼν, ἐπὶ μικρᾶς τινος χερσονήσου ἐγειρομένη, διῃρεῖτο εἰς τρεῖς συνοικίας. Σήμερον, εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς κεῖται κωμόπολίς τις καλουμένη Ἀλαλκὰτ, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος καὶ ἀπέναντι αὐτῆς, δεξιόθεν. Εἶχεν ἡ πόλις τῆς Διδοῦς περὶ αὐτὴν τείχη μετὰ πυργωμάτων, καὶ παρὰ τὸ τεῖχος οἰκοδομὴν ὅπου ἐτρέφοντο τριακόσιοι ἐλέφαντες καὶ τετρακισχίλιοι ἵπποι μετὰ τοῦ ἀπαιτουμένου χόρτου πρὸς τροφὴν αὐτῶν. Παρέκει ὑψοῦτο ῥατὼν ἱκανὸς νὰ περιλάβῃ εἰκοσακισχιλίους πεζοὺς καὶ τετρακισχιλίους ἱππεῖς. Εἶχε δύο λιμένας, συναπτομένους διὰ μικρᾶς τινος διώρυχος. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πολεμικοῦ λιμένος ἔκειτο νησίδιόν τι, ὅπου τὸ μέγαρον τοῦ ναυάρχου καὶ περὶ αὐτὸ στεγάσματα διὰ τὰς τριήρεις. Τὸ νησίδιον τοῦτο ἐκαλεῖτο Κώθων. Ἡ ἀκρόπολις, Βύρσα καλουμένη, ἔκειτο ἐπὶ λόφου, ὄχι μακρὰν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ὅπου ἡ γυνὴ τοῦ Ἀσδρούβα κυτοχειριάσθη μετὰ τῶν τέκνων της, μὴ ἀνεχομένη νὰ ἐπιζῇ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ ἀνάνδρου συζύγου της.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ σωζομένου ἀποσπάσματος μιᾶς τῶν κωμῳδιῶν τοῦ Τερεντίου, μόνου μνημείου τὸ ὁποῖον διέφυγε τὴν καταστροφὴν, ἡ γλῶσσα τῶν Καρχηδονίων φαίνεται ὅτι ἦτο διάλεκτος τῆς ἀρχαίας χαλδαϊκῆς γλώσσης. Ἐξ ἀνασκαφῶν γενομένων πρὸ ὀλίγου χρόνου ἐπὶ τῶν ἐρειπίων, εὑρέθησαν ἀγγεῖά τινα χαριέντως ἐπεξειργασμένα, νομίσματα, σαρκοφάγοι,

καὶ δακτυλιόλιθοι παριστῶντες τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ ἀστερισμοὺς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἵππον καὶ χεῖρα ἔχουσαν διεῳῶτας τοὺς δακτύλους. Ταῦτα τὰ λείψανα, ὡς καὶ τεμάχια ἀρκούντως ὡραῖα στηλῶν, εὑρίσκονται εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν Λεΰδῃ (Leyde) τῆς Ὁλλανδίας.

Σήμερον, ὁ ὁδοιπόρος ὃν ῥίπτει ἡ τρικυμία ἐπὶ τῶν ἐρήμων ἐκείνων παραλιῶν, ματαίως ζητεῖ ν' ἀνακαλύψῃ τὴν θέσιν, ὅπου ποτὲ ἠγείρετο τῆς Διδοῦς ἡ πόλις· τμήματά τινα τῶν προχωμαιῶν αἵτινες προεφύλαττον τοὺς νῦν πεπληρωμένους λιμένας, δεξαμεναί τινες, λείψανα ὑδραγωγείων ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς, εἶναι πᾶν ὅ,τι ἀπολείπεται ἐκ τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἄστεος, ὅθεν τοσαῦται διῆλθον γενεαί. Εἰς τὰ περὶ αὐτὸ ἄλμυρὰ ἕλη ἐπωάζων ὁ φοινικόπτερος, μακρόθεν φαίνεται ὡς γιγαντώδους τινὸς δένδρου ἄνθος φοινικοῦν· βόσκουσι δὲ τὰ πρόβατα ἐπὶ τῶν ἐρειπίων του, ἱππεῖς Μαυριτανοὶ καλπάζουσι μεταξὺ τῶν θλιβερῶν του καταπτωμάτων, τῆς ἐρήμου ὁ ἄνεμος οἰμώζει ἐν ταῖς διαῤῥωγαῖς τοίχων τινῶν ἑτοιμοῤῥόπων, καὶ ἡ θάλασσα, ἡ ἄλλοτέ ποτε πλήθουσα νηῶν αὐτοῦ, κυλίει τὰ γλαυκὰ κύματά της ἐπὶ ψάμμων ἀφόρων, ἔνθα σπάνιαί τινες καὶ αὐχμηραὶ κερατωνίαι ποῦ καὶ ποῦ βλαστάνουσιν. Ἰδοὺ ἡ Καρχηδών!...

Caddono le città, caddono i regni,
E l' uom d' esser mortal par che si sdegni.

Αἱ πόλεις καταῤῥέουσι, τὰ βασίλεια καταῤῥέουσι, καὶ ὁ ἄνθρωπος οἱονεὶ δυσχεραίνει ὅτι εἶναι θνητός!

ΣΗΡΙΚΟΤΡΟΦΙΑ.

Ὁ σοφὸς Pasteur ἐξέδωκε κατ' αὐτὰς καὶ ἄλλας πρὸς τοὺς σηρικοτρόφους πολυτίμους ὁδηγίας, τὰς ὁποίας σπεύδομεν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τὸ καθ' ἡμᾶς δημόσιον.

« Ἐὰν οἱ μεταξοσκώληκες οἱ ἐξελθόντες ἐκ σπόρων καθαρῶν, δηλαδὴ προφυλαχθέντων ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καθ' ὃν τρόπον ὑπέδειξα, φάγωσιν ἅπαξ μόνον φύλλα φέροντα λύμην, ὅλοι ἀνεξαιρέτως λυμαίνονται.

Ἐὰν ἡ δοκιμὴ γίνῃ μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας ἀποδερματώσεως, οἱ μὲν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν θὰ τελευτήσωσι πρὶν ἢ ἀναβῶσιν εἰς τὸ κλαδίον, οἱ δὲ λοιποὶ θὰ δώσωσιν ἀσθενεστάτους βόμβυκας.

Ἐὰν δὲ ὁ δεδοκιμασμένος σπόρος ἦναι προδιατεθειμένος εἰς νόσον, ὅλοι οἱ μεταξοσκώληκες τελευτῶσι πρὸ τῆς ἀναβάσεώς των εἰς τὸ κλαδίον· ἐὰν ὅμως ὁ σπόρος ἀνθέξῃ κατὰ τῆς νόσου, τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν μεταξοσκωλήκων προφθάνουν νὰ σχηματίσωσι τὸν βόμβυκα, καίτοι ἀσθενεῖς.

Καὶ ἡ ἀσφυξία εἰς ἣν ὑπόκειται ὁ σπόρος εἶναι ὀλεθρία· ὥστε πρέπει νὰ προφυλάττωσιν αὐτὸν οἱ σηρικοτρόφοι ἀπὸ τοῦ κακοῦ τούτου μετὰ πάσης ἐπιμελείας. Ὁ σπόρος ὅστις κατὰ τοὺς ἓξ μῆνας τοῦ ἔτους διατελεῖ ὡς τὰ ζῶα ἅτινα διαχειμάζουσιν ἐν ἀκινησίᾳ (ὁμοιάζων αὐτοῖς τῷ ὄντι, ἐπειδὴ ἀντέχει καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν ἀσφυξίαν, ἔχει βραδεῖαν τὴν ἀναπνοὴν, κτλ.), τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς ἐκκολάψεως ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ ζωὴν τακτικήν.

Ἔτι δὲ καὶ τότε ἀντέχει ἄνευ πολλοῦ κινδύνου πρὸς τὰς ἀμέσους τῆς θερμοκρασίας μεταβολὰς, τὰς ὁποίας πολλάκις ἐπωφελοῦνται οἱ θέλοντες ν' ἀναβάλωσι τὴν ἐκκόλαψίν του ἐπὶ ἕνα ἢ δύο μῆνας, ἢ καὶ ἐπ' ὀλίγας τινὰς ἡμέρας. Ἔχει δὲ καὶ τοῦτο ἀποτέλεσμα σημαντικὸν, κατὰ τὸ πολὺ ἢ ὀλίγον τῆς ἀναβολῆς, καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκετο προχωρημένος ὁ σπόρος.

Σπόρος ὅστις εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἐκκολάπτεται τὸν ἀπρίλιον, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκόλαψις διεκόπη διὰ τοῦ ψύχους ἐπὶ ἕνα καὶ ἥμισυν μῆνα, ἔδωκε μόνον 263 βόμβυκας ἐπὶ 1000 ὠῶν. Ἕτερος σπόρος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκκόλαψις ἀνεβλήθη ἐπὶ δέκα ἡμέρας μόνον, ἔδωκεν 810 βόμβυκας ἐπὶ 1000 ὠῶν. Σπόρος δὲ ἐκκολαφθεὶς ἀδιάστως ἔδωκεν 820 βόμβυκας. Ὥστε ἡ μικρὰ ἀναβολὴ ἀποβαίνει σχεδὸν ἀζήμιος. »

ΓΝΩΣΕΙΣ ΩΦΕΛΙΜΟΙ Η ΠΕΡΙΕΡΓΟΙ.

Η ΥΜΕΝΟΚΥΝΑΓΧΗ.

Εἶναι ἡ ἄλλως λεγομένη κοκκύτης βῆξ, ἀγγλιστὶ croup, νόσος προσβάλλουσα θανατηφόρως τὰ νήπια. Περὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς γράφει κατ' αὐτὰς ἰατρός τις γάλλος τὰ ἑπόμενα ἐν ταῖς ἐφημερίσι.

« Τρὶς μετεχειρίσθην τὸ ὄργανον ὃ παρὰ τοῖς ὁμοτέχνοις μου καλεῖται insufflateur (ἐμφυσητήρ;), καὶ τρὶς ἐνικήθη ὁ θάνατος. Ὁ πρῶτός μου ἀσθενὴς εἶναι παιδίον ἐννέα ἐτῶν, υἱὸς μυλωθροῦ· ὁ δεύτερος εἴκοσι μηνῶν, υἱὸς ἐργάτου· ὁ τρίτος, Παρισιανὸς τριετής. Ἀνωφελῆ θεωρῶ τὴν λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν συμπτωμάτων· ἡ διάγνωσις ἐγίνετο ἀδιστάκτως· ὁρμὴ πνιγμοῦ, ἀναπνοὴ συρίζουσα, φωνὴ ἐκλείπουσα, βῆξ βραγχώδης, ξηρὸς, παρουσία ψευδομεμβρανῶν εἰς τοὺς ἀμυγδαλοειδεῖς ἀδένας καὶ εἰς τὰς ἐμεσομένας ὕλας. Προσθετέον ὅτι ἡ νόσος εἶχε προοδεύσει πολὺ ὅτε προσεκλήθην εἰς τοὺς δύο πρώτους· τὸν τρίτον ἐπεσκέφθην τῇ ἐπαύριον τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐφανερώθησαν τὰ πρῶτα συμπτώματα. Οὐδὲν ἄλλο μετεχειρίσθην ἢ τὰ ἐμφυσήματα καὶ τὰ ἐμετικά. Καὶ δὲν διατείνομαι μὲν ὅτι θὰ ἐθεραπεύετο οὕτω πᾶς ἀσθενὴς πάσχων ὑπὸ ὑμενοκυνάγχης, ἀλλὰ τρεῖς θεραπεῖαι ἐπὶ τριῶν ἀσθενῶν εἶναι ἐνθαρρυντικώτατον, καὶ συστήνω αὐτὸ εἰς τοὺς ἐμοὺς συναδέλφους. »

ΚΟΚΚΙΝΗ ΒΑΦΗ ΠΡΟΣ ΣΗΜΕΙΩΣΙΝ ΟΘΟΝΙΩΝ.

Λάβε χλωρούχου λευκοχρύσου (chlorure de platine) μέρη 4, καὶ ὕδατος διεσταλαγμένου μέρη 60, ἀνάμιξον καὶ γράψον ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος· ἀφοῦ δὲ στεγνωθῇ ἡ γραφὴ, χρίσον ἕκαστον γράμμα δι' ἑτέρου κράματος ἐκ 4 μερῶν πρωτοχλωρούχου κασσιτέρου (protochlorure d'étain) εἰς 60 μέρη διεσταλαγμένου ὕδατος. Οὕτω τὰ γράμματα θὰ λάβωσι προφυροῦν τι χρῶμα ὡραῖον καὶ ἀνεξίτηλον.

ΚΗΛΙΔΕΣ ΕΠΙ ΜΕΤΑΞΗΣ.

Πρῶτον ξέσον ἐλαφρῶς διὰ τῆς ῥάχεως μαχαιριδίου τὸ λίπος, ἅπλωσον ἔπειτα καλῶς τὸ ὕφασμα ἐπὶ σανίδος περιτυλιγμένης εἰς ὕφασμά τι καθαρὸν, σκέπασον τὴν κηλῖδα ἁπλόνων ἐπ' αὐτῆς ὀλίγην κόνιν τάλκου (talc), καὶ ἐπὶ τῆς κόνεως θὲς χαρτίον μετάξινον, καὶ πάτησον τὸ χαρτίον διὰ σιδήρου θερμοῦ. Ἡ μὲν θέρμη ἀναλύει τὸ λίπος, τὸ δὲ τάλκον τὸ ἀποῤῥοφεῖ. Ἀποτίναξον πάραυτα τὸ ὕφασμα καὶ τρίψον αὐτὸ διὰ ψίχας ψωμίου. Ἂν ἡ κηλὶς δὲν ἐξηλείφθη ἐντελῶς, ἐπανάλαβε τὰ αὐτά.

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Ο ΜΙΣΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

— Ἐρρέτω, διδάσκαλε, ἡ ἑλληνική! μᾶς εἶναι βάρος περιττόν.

— Περιττὸν, ἄθλια παιδάρια, μέγιστον μέρος τῆς γλώσσης σας, τὸ ἄριστον μάλιστα, καὶ ὅλη σας ἡ καρδία!... (cœur, ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ κέαρ, κήρ.)

—

ΛΟΓΟΙ ΑΝΕΧΕΙΑΣ.

Ἡ ἐπιχείρησις, γνωρίζω, εἶναι λαμπρὰ, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται κεφάλαια· κ' ἐγὼ κεφάλαια... ἐξ ἑνὸς μέρους... ἐξ ἄλλου...

—

ΤΥΦΑΟΣ ΠΡΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ.

Λόγιός τις, πάντη ἀδαὴς τῶν τοῦ ἐμπορίου, καὶ λαβὼν συναλλαγματικὴν, ἵνα δι' αὐτῆς τῷ πληρωθῶσι χρήματά τινα ὀφειλόμενα εἰς αὐτὸν, ἠρώτα ἐὰν ὁ ἔμπορος εἰς βάρος τοῦ ὁποίου ἡ συναλλαγματικὴ ἦτο ἐκδεδομένη ὑπῆρχεν ἀξιόχρεως.

— Ὦ! τῷ εἶπαν, εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτάτων ἐμπόρων τῆς πόλεως, ἀλλὰ τυφλός.

— Τυφλός! ἀνακράζει ὁ λόγιος· καὶ λοιπὸν δὲν θὰ μοῦ πληρώσῃ τίποτε· ἡ συναλλαγματικὴ εἶναι ὄψεως τριῶν ἡμερῶν.

—

ΑΦΕΛΗΣ ΑΠΟΡΙΑ.

Τὴν νύκτα τῆς 2 πρὸς τὴν 3 σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1843, ὅτε ἐξεράγη ἐν Ἀθήναις ἡ ὑπὲρ καθιδρύσεως τοῦ Συντάγματος στάσις, οἱ φιλήσυχοι τῶν κατοίκων αἰφνιδίως εἶχον ἀκούσει φωνὰς μακρόθεν, καὶ βήματα ἀνθρώπων τρεχόντων εἰς τὰς ὁδούς. Ἦτο δὲ ὥρα μία μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Γραῖά τις Χία, κύψασα εἰς τὸ παράθυρόν της, ἐπρόσεχεν ὅπως διακρίνῃ γνώριμόν τινα μεταξὺ τῶν διαβαινόντων καὶ μάθῃ παρ' αὐτοῦ πόθεν ἡ ταραχὴ αὕτη καὶ ὁ θόρυβος. Βλέπει τέλος συμπολίτην τινά·

— Τί εἶναι; τί τρέχει, σιὸρ...;

— Ἐπανάστασις! τὴν ἀποκρίνεται οὗτος· ὁ λαὸς συνηθροίσθη τριγύρω τοῦ παλατιοῦ, καὶ ζητεῖ ἀπὸ τὸν βασιλέα Σύνταγμα.

Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ συνωφρυώθη ὀλίγον· ἔπειτα δ' ἐπηρώτησε. — Καὶ τέτοια ὥρα;...

Τί ν' ἀπαντήσῃ ὁ ἐρωτώμενος; ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του.

Ο ΕΝ ΠΕΡΟΥΒΙΑ ΣΕΙΣΜΟΣ.

Δὲν δίδομεν ὡς νέαν τὴν εἴδησιν τοῦ φοβεροῦ σεισμοῦ ὅστις κατὰ τὸν παρελθόντα αὔγουστον μῆνα (ἡμέρᾳ 1 (13) ἀνέτρεψε δέκα πόλεις τῆς Περουβίας, ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, θανατώσας ὑπὲρ τὰς τριάκοντα χιλιάδας ψυχῶν, καὶ ἐπενεγκὼν ζημίας ὑλικὰς χιλίων ἑκατομμυρίων περίπου φράγκων· ἀλλ' ὠφείλομεν μνείαν ἐν τοῖς Μυρίοις Ὅσοις καὶ τῆς τοιαύτης δεινῆς συμφορᾶς, συμβάσης ἐν τῷ ἔτει τούτῳ.

Αἱ δονήσεις τῆς γῆς διήρκεσαν τέσσαρας ὅλας ἡμέρας, ἀλλὰ διαλείπουσαι· ἡ πρώτη, εἰς τὰς πόλεις Ἀρεκουΐπην καὶ Ἀρίκαν, διήρκεσεν ἀδιάλειπτος ὀκτὼ λεπτά· τόσον δὲ ἦτο σφοδρὰ, ὥστε δυσκόλως ἵσταντο οἱ κάτοικοι ὄρθιοι. Τὸ ῥεῦμα τοῦ σεισμοῦ ἤρχετο ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, ἐκτεινόμενον εἰς μῆκος μὲν βαθμῶν 12, πλάτος δὲ 25· ἀπὸ Μεξιλλιονῶν τῆς Βολιβίας μέχρις Ἰβάρρας καὶ Ἀκούγγας, εἰς τὸν Ἰσημερινόν.

Εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων δονήσεων ἡ γῆ ἐσχίσθη καὶ διηνεώχθη πολλαχοῦ· τὸ ὕδωρ ἀνέβλυσεν ἐκ τῶν σχισμάτων, μάλιστα δὲ ἐν Ὕλῳ, ὅπου ἀνεπήδησεν εἰς ὕψος πολλῶν μέτρων κατὰ κάθετον. Οἱ ποταμοὶ ὅλοι καὶ αἱ πηγαὶ ἐπλημμύρησαν πάραυτα, καὶ τὸ ὕδωρ εἶχε χρῶμα ἀπαίσιον, ἐρυθρὸν ὡς αἵματος σχεδόν. Μετὰ τὸν κατακλυσμὸν δὲ τοῦτον αἱ πηγαὶ ἐστείρευσαν ἐντελῶς, καὶ οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι δὲν εἶχον νερὸν νὰ πίωσιν.

Αἱ ῥάβδοι τοῦ σιδηροδρόμου, ἀπὸ Τάκνας εἰς Ἀρίκαν, ἀνετινάσσοντο ἀπὸ τῆς γῆς ὑπὸ τῆς ὑπογείου δυνάμεως ὡς ὑπὸ ἐλάσματος. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ἠφανίσθη ἐν μέρει.

Παρετηρήθη ἐν τῇ πόλει Καλλάῳ, ὅτι τὸ βαρόμετρον καὶ τὸ θερμόμετρον οὐδεμίαν ὑπέστησαν μεταβολὴν πρὸ τῆς συμφορᾶς, καὶ οὔτε μετ' αὐτήν.

Ἐπὶ τῶν πρώτων δονήσεων τῆς (1) 13, ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶχε σκοτισθῆ, ὥςε ἐξ ἀποστάσεως μέτρων 6 οὐδὲν διεκρίνετο. Εἰς τὴν Τάκναν ἐφωτίσθησαν αἰφνιδίως οἱ κάτοικοι περὶ ὀγδόην ἑσπερινὴν ὥραν ὑπὸ ζωηροῦ τινος φωτὸς, διαρκέσαντος ἕως λεπτὸν τῆς ὥρας· ἔπειτα τὸ φῶς ἐξηλείφθη, καὶ πάλιν ἀνεφάνη βορειοδυτικῶς, ὡς καὶ πρὶν, ἀλλ' αὐχμηρόν· ἠγνόουν δὲ ἂν προήρχετο ἐξ ἡφαιστείου τινὸς ἢ ἦτο ἠλεκτρικόν.

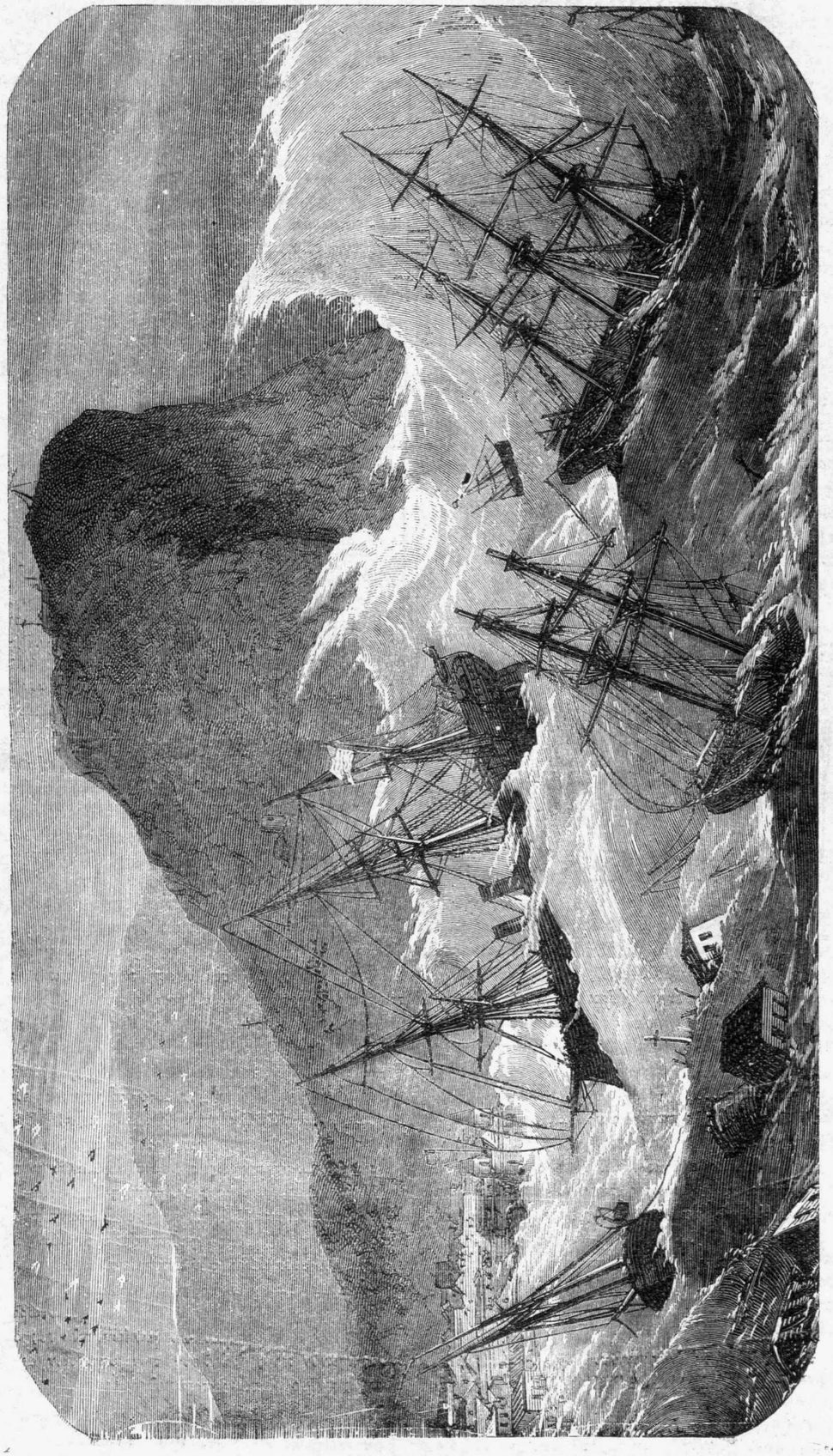

Ὀργὴ τῆς θαλάσσης ἀπέναντι τῆς πόλεως Ἀρίκας, ἐπὶ τοῦ σεισμοῦ τῆς (1) 13 αὐγούστου, 1868.

Τὸ πέλαγος ἐφάνη παράδοξον· κατὰ τὰς πρώτας καὶ ἰσχυροτέρας δονήσεις τῆς (1) 13, ἀνέβραζε· περιεδινίζετο εἰς μικροὺς κύκλους· διὰ μιᾶς δ' ἔπειτα, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀρίκας, ἐπῆλθε τρομερόν τι ῥεῦμα ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, κατὰ τοῦ ὁποίου μὴ δυνηθεῖσαι ν' ἀνθέξωσι συνετρίβησαν αἱ ἄγκυραι τῶν πλοίων, ταῦτα δ' ἐρρίφθησαν βιαίως ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ὡς κελύφη. Μετὰ εἴκοσι λεπτὰ, τὸ ῥεῦμα τοῦτο, ἀλλάξαν πάλιν διὰ μιᾶς διεύθυνσιν, ἐπέστρεψεν ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν. Συγχρόνως δὲ ἡ θάλασσα ἀπεχώρει, ὥστε ἐφάνη ξηρὸς ὁ πυθμὴν τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου συνήθως ἠγκυροβόλουν τὰ μέγιστα τῶν πλοίων. Εἰς τὰς νήσους Κιγκίας (Chinchas), τῶν πλοίων ἡ τρόπις πρῶτον ἤψατο τοῦ πυθμένος, ἔπειτα δ' αἴφνης ἡ θάλασσα ὁρμήσασα πρὸς τὴν ξηρὰν ἔρριψεν ἐπ' αὐτῆς τὰ ἀπὸ μιᾶς ἤδη ὥρας κλυδωνιζόμενα σκάφη καὶ κατέκλυσεν ἐντελῶς τὰς πόλεις, ἡμιπτώτους ἤδη ἐκ τοῦ σεισμοῦ.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦτο θολερὸν, ὡς πλῆρες τέφρας. Πεντάκις ἀπεχώρησε καὶ πεντάκις ἐπέστρεψεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· ἐπέφερε δὲ δεινοὺς ὀλέθρους· ὑψώθη ὑπὲρ τοὺς 40 πόδας ἄνω τῆς συνήθους ἐπιφανείας του.

Πρὸς τοὺς ἐχθρούς σου φέρου ὡς ἂν ἔμελλον νὰ γίνωσι μίαν ἡμέραν φίλοι σου.

ΝΕΩΤΕΡΑ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ.

Τὸ ἀνώτατον συμβούλιον τῆς ἐν ΠΡΩΣΣΙΑ Ἐκκλησίας τῶν ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΩΝ (Ober-Kirchenrath) ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον πρὸς τὸν κλῆρον περὶ τῆς προσκλήσεως ἣν ὁ ΠΑΠΑΣ ἀπηύθυνε καὶ πρὸς τοὺς διαμαρτυρομένους ἅπαντας, ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης. Καὶ πρῶτον τὸ ἀνώτατον συμβούλιον ἐκφράζει εὐαρέσκειαν, ὅτι ἡ παπικὴ βοῦλλα διαδηλοῖ ἔν τισι τῶν περικοπῶν αὐτῆς, παρὰ τὰς ἀδίκους αἰτιάσεις, τιμὴν πρὸς τοὺς διαμαρτυρομένους καὶ προαίρεσιν ἀγαθήν· ἀλλ' ὅμως ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινομένη παρὰ τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας πρόσκλησις, ὅπως ἀρνηθῶσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν πεποιθήσεις, κηρύττεται ὡς κατάχρησις ἀνοίκειος, καὶ ἀποκρούεται ἐντόνως. Ἡ ἐγκύκλιος διαλαμβάνει πρὸς τούτοις, ὅτι περιττὴ μὲν θεωρεῖται πᾶσα ἀποτροπὴ τῶν εὐαγγελικῶν ποιμνίων ἀπὸ τῆς παπικῆς προσκλήσεως, συμφέρει ὅμως, μετὰ τὰς ῥωμαϊκὰς μάλιστα ἀξιώσεις, νὰ ληφθῇ πρόνοια ὑπὲρ τῶν πολλῶν διαμαρτυρομένων ἐκείνων οἵτινες, τυγχάνοντες περιεστοιχισμένοι ὑπὸ παπιστῶν, συνεχῶς ὑπόκεινται εἰς τὰς προσηλυτιστικὰς αὐτῶν ἐπιβουλάς.

Ταῦτα οἱ διαμαρτυρόμενοι πρὸς τὴν τελευταίαν παπικὴν πρόσκλησιν. Ἡ δὲ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησία προσηνέχθη ἀξίως, μὴ δεχθεῖσα μὲν αὐτὴν, ἀπαντήσασα δὲ σεμνοπρεπέστατα.

Ἡ δυτικὴ Εὐρώπη ἐνόησεν ὅτι ζῶμεν.

— Εἰς πολλοὺς ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥΣ τῆς Ἀμερικῆς ἐφηρμόσθη πρὸ ὀλίγου μέσον τι πρὸς ΑΝΑΨΥΞΙΝ τῶν ἐπιβατῶν ἐν ὥρᾳ θέρους. Καθὼς ἐν ὥρᾳ χειμῶνος τίθενται εἰς τὰς ἁμάξας τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης πλατεῖς κύλινδροι μεταλλικοὶ, περιέχοντες ζέον ὕδωρ καὶ ἐνδεδυμένοι τάπητα, ἵνα πατῶντες ἐπ' αὐτῶν μὴ παγόνωνται οἱ πόδες τῶν ὁδοιπόρων, οὕτως αἱ θερναὶ ἅμαξαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσιν ἔδαφος διπλοῦν, μεταξὺ τοῦ ὁποίου τίθεται πάγος.

— Προσοχὴ μὴ παραθέτωμεν τοῦ λοιποῦ εἰς τὰς τραπέζας ἡμῶν ΑΛΑΑΝΤΑΣ προερχομένους ἐκ τῆς Γαλλίας, ὅπου ὄχι μόνον ἡ ἱπποφαγία καθίσταται ὁσημέραι κοινὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ ΟΝΟΦΑΓΙΑ, καὶ ἐν μέρει ἡ αἰλουροφαγία. Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκομεν κατ' αὐτὰς ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐφημερίδι τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἀρυσθείσῃ αὐτὰ ἐξ ἄλλης ἐφημερίδος, ἐκδιδομένης ἐν Τολώσῃ (Progrès liberal).

« Ὅσοι ἂν ἔφαγον ὄνειον κρέας ὀπτὸν ὁμολογοῦσιν ὅτι τὸ κρέας τοῦτο εἶναι ἐξαίρετον. Κατὰ μὲν τὴν γεῦσιν ὁμοιάζει τῷ τοῦ κούρκου, ἀλλὰ τὸ χρῶμά του εἶναι πολὺ βαθύτερον. Οἱ ἐρασταὶ τῶν καλῶν φαγητῶν ὅλοι (ἐν Γαλλίᾳ ἴσως) γινώσκουσιν ὅτι διὰ τοῦ κράτος τούτου κατὰ μέγα μέρος ὀνθυλεύονται οἱ ἄριστοι τῶν ἀλλάντων τοῦ κόσμου, τὰ λουκάνικα τοῦ Λυόν. Καὶ πῶς ὄχι; ὁ ὄνος τρώγει καθαρὰν τροφὴν, εἶναι εὐώνητος, χρησιμεύει εἰς τὰς χρείας τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, καὶ παρατίθεται εἰς τὰς τραπέζας τῶν πλουσίων. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐτίμων τὸ κρέας τοῦ ὄνου ὅσον καὶ τὸ τῶν ἀρίστων ἀγρευμάτων· ἀφοῦ δὲ σήμερον ἡ Γαλλία, ἡ Αὐστρία, ἡ Ῥωσσία, ἡ Δανία, καὶ πλῆθος ἄλλων χωρῶν, ἐκδίδονται εἰς τὴν ἱπποφαγίαν, ἀγνοοῦμεν διατί καὶ τὸ ὄνειον κρέας νὰ μὴ τυγχάνῃ τῆς αὐτῆς παρ' ἡμῖν ἐπιζητήσεως. Τὴν πρώτην ἀποστροφὴν ἀφοῦ νικήσῃ τις, ὁποίαν οἰκονομίαν θὰ ἔχῃ μετὰ τὴν ἀνδρείαν ταύτην καταπάτησιν μιᾶς προλήψεως, ὁποῖον δὲ νέον καὶ ἀνεξάντλητον ζοιγεῖον οὕτω θὰ προστεθῇ εἰς τὰ ἄλλα ἐδώδιμα! »

Πρόληψιν, ὡς παρατηρεῖτε, ἀποκαλεῖ ἡ γαλλικὴ αὕτη ἐφημερὶς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ ἐνίων τινῶν κρεάτων· δὲν ἀντιλέγομεν εἰς τοῦτο· ἀλλὰ τότε ἕπεται ὅτι πρέπει νὰ τρώγωμεν καὶ πᾶν ὅ,τι ἄλλο βδελυττώμεθα. Οἱ Γάλλοι τρώγουσιν ἐν τούτοις καὶ τοὺς βατράχους, καὶ τὰς χελώνας, καὶ μέχρι τῶν σκωλήκων τοῦ τυροῦ. Διατί ὄχι καὶ πάντας τοὺς σκώληκας τῆς γῆς, ἀφοῦ ἡ διάκρισις εἶναι πρόληψις! Ἂν εἰς τὴν μαγειρικὴν μόνον ἢ εἰς τὴν ταριχευτικὴν ἀπέκειτο τὰ πάντα νὰ καταστήσῃ ὀρεκτικὰ, θὰ τὰ καταστήσῃ.

Χαίρετε λοιπὸν διὰ παντὸς γαλλικοὶ ἀλλᾶντες! (Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἦσαν καλοί.)

— Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἐπανελήφθη σπουδαίως τὸ σχέδιον τῆς κατασκευῆς θαλασσίας ΔΙΩΡΥΓΟΣ εἰς τὸν ΙΣΘΜΟΝ τῆς ΠΑΝΑΜΑΣ. Ἤδη συνῆλθον οἱ κεφαλαιοῦχοι ἵνα καταβάλωσι τὰς βάσεις τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰς δὲ τὴν συνέλευσιν ταύτην παρῆσαν ὁ γραμματεὺς τοῦ Κράτους Κ. Σεβάρδος, εἷς ἀντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως, καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑταιρίας. Ὁ Σεβάρδος εἶπεν ὅτι ἡ Κυβέρνησις διατίθεται νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἐπιχείρησιν καὶ δι' ἐπιχορηγήσεως, ἀναλόγου πρὸς τὴν ἀπονεμηθεῖσαν εἰς τὸν σιδηρόδρομον τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ διώρυξ τοῦ ἰσθμοῦ θὰ ἔχῃ μῆκος μὲν 40 μιλίων, πλάτος δὲ καὶ βάθος ἱκανὸν πρὸς διάπλουν τῶν μεγίστων σκαφῶν. Ἡ πρὸς τοῦτο δαπάνη προϋπολογίζεται ὡς μέλλουσα νὰ ὑπερβῇ 100 ἑκατομμύρια ταλλήρων ἀμερικανικῶν.

— Ἐν τῇ ἐφημερίδι International ἀπαντῶμεν τὰ

ἑπόμενα περὶ τῶν γαστρονομικῶν ἕξεων τῶν συγχρόνων ἡμῶν ἡγεμόνων.

Ὁ Ναπόλεων Γ' εἶναι ὀλιγαρκὴς εἰς τὸ τρώγειν, οὔτε ποτὲ ἐπιφέρει παρατήρησίν τινα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν· πίνει δὲ καὶ μετρίως, ἀλλὰ καπνίζει πολύ.

Ἡ βασίλισσα Βικτωρία εἶναι λιτὴ εἰς τὸ τρώγειν, ἀγαπῶσα τὸ βόειον κρέας καὶ τὰ ζυμαρικά.

Ὁ Ἀλέξανδρος Β' τρώγει καλὰ, ὑπεραγαπῶν τὰ θηράματα· περὶ δὲ τῶν ποτῶν, ἔχει πάντοτε τὰ ἄριστα, μάλιστα δὲ τοὺς οἴνους τῆς Καμπανίας καὶ Βουργονίας.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας πίνει καλὰ, διδόμενος εἰς τὸ βόειον καὶ πρόβειον κρέας, εἰς τοὺς σακχαροπλάστους διπυρίτας καὶ εἰς τὰ παρεντιθέμενα ὀρεκτικὰ ἐδέσματα.

Ὁ τῆς Αὐστρίας αὐτοκράτωρ ἀπασχολεῖται εἰς ὅ,τι ἂν τρώγῃ, προκρίνει τὰ ἄγρια τῶν ἡμέρων κρεάτων, ὧν ἀγαπᾷ ὅμως τὸ πρόβειον. Προτιμᾷ δὲ τοὺς οὐγγρικοὺς οἴνους καὶ τοὺς βορδιγαλλικούς.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, κυνηγὸς μέγας καὶ πολὺς, ὑπεραγαπᾷ τὰ ἥμερα κρέατα καὶ τὰ μικρὰ τῶν θηραμάτων. Κάπρον δὲν τρώγει, ἐνῷ τὸν κυνηγεῖ. Οἴνους δὲ προκρίνει τοὺς γαλλικοὺς τῆς Νουερσίας (Côte-d'Or).

Ἡ τῆς Ἱσπανίας πρώην βασίλισσα τρώγει μετὰ πολλῆς ὀρέξεως τὰ ἥμερα καὶ νεαρὰ κρέατα, μετὰ οἴνων ἱσπανικῶν καὶ βορδιγαλλικῶν.

Ὁ Σουλτάνος κλίνει μᾶλλον πρὸς τὰς στερεὰς τροφὰς, τὸ ὀρύζιον, τὰ παρεντιθέμενα γλυκίσματα καὶ τὰς ἀσιατικὰς ὀπώρας.

ΤΑ

ΤΟΥ ΞΥΡΜΟΥ.

Ἐν Παρισίοις, 18 (30) Νοεμβρίου, 1868.

Ὁ πόθος τῆς ἀναγνώσεως διαδίδεται καθ' ἑκάστην εὐτυχῶς εἰς τὸ φῦλόν μας, ὦ Ἑλληνοδίκη μου, καὶ αἱ νέαι Ἑλληνίδες, εὑρισκόμεναι εἰς συναναστροφὴν, γινώσκουσι ν' ἀκούωσιν ἢ νὰ λαλῶσι καὶ περὶ πραγμάτων τοῦ κόσμου, ἄλλων παρὰ τὰ τῆς περιωρισμένης σφαίρας εἰς ἣν ἦσαν καταδεδικασμέναι αἱ προμήτορές μας, αἱ οὐδὲν ἄλλο γινώσκουσαι ἢ ὑφαντικὴν, ραπτικὴν, κεντήματα, μαγειρεύματα, καὶ τὰς μικρὰς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κακεντρεχεῖς εἰδήσεις τοῦ τόπου των. Βεβαίως ἔμαθες ἤδη ἐκ τῶν ἐφημερίδων ὅτι, ἐπειδὴ ἔληξεν ὁ καιρὸς τῆς προεδρείας τοῦ Ἰώνσωνος, εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς βορείου Ἀμερικῆς, ἐξελέχθη ἀντ' αὐτοῦ ὁ φιλέλλην στρατηγὸς Ὀδυσσεὺς Γράντ. — Ἄκουσε, καὶ δὲν θὰ μεταμεληθῆς.

Ὁ Γράντ, μετὰ τὰς ἀφθόνους δάφνας τὰς ὁποίας ἔδρεψεν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, κατὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐκραγέντα μεταξὺ τῶν νοτίων καὶ τῶν βορείων Ἡνωμένων Πολιτειῶν, διέτριβεν εἴς τινα πόλιν μικρὰν, Γαλέναν ὀνομαζομένην, ἀναπαυόμενος ἐκ τῶν κακοπαθειῶν τῆς ἐκστρατείας. Ἐκεῖ ἦλθον οἱ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀναδείξωσιν αὐτὸν πρόεδρον, καὶ τὸν παρεκίνουν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, εἰς τὴν Οὐασσιγκτῶνα, ἵνα συνεργήσῃ μετ' αὐτῶν πρὸς ἐξομάλυνσιν τῆς ὁδοῦ δι' ἧς ἐπρόκειτο ν' ἀναβῇ εἰς τὸ καπιτώλιον.

— Σᾶς παρακαλῶ, ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς, ἄφετέ με ἐδῶ ἀμέτοχον εἰς τὸν ἀγῶνα περὶ οὗ πρόκειται, ἀγῶνα ὃν ἐγὼ θεωρῶ ὡς βαρύτερον ἐκείνου τὸν ὁποῖον πρὸ τεσσάρων ἐτῶν εἶχον ἀναλάβει μαχόμενος. Ἀποστρέφομαι τὰς πολιτικὰς ῥαδιουργίας, καὶ ἡ παρουσία μου εἰς τὴν Οὐασσιγκτῶνα εἶναι ὅλως περιττή. Θὰ περιμείνω ἐν Γαλένᾳ τὴν ἔκβασιν τῶν ἐκλογῶν.

Οὕτω λαλοῦντος τοῦ στρατηγοῦ, εἰσῆλθεν ἡ σύζυγός του γελῶσα καὶ διηγουμένη εἰς τὸν ἄνδρα της, ὅτι ὁ υἱός των ὁ κὺρ Φρὴδ, (νέος ὑψηλὸς καὶ εὔρωστος, σπουδάζων τὰ στρατιωτικὰ, καὶ καταδικασθεὶς κατ' ἐκεῖνο τὸ πρωὶ ὑπὸ τοῦ πατρός του εἰς περίπατον ἀδιάκοπον εἴκοσι μιλίων, ἐπειδὴ προσηνέχθη βαναύσως πως πρὸς τὴν μικράν του ἀδελφὴν) προσεπικατεδικάσθη ὑπ' αὐτῆς εἰς ἕτερα τέσσαρα μίλια, ἐπειδὴ, ἐνῷ ἐπλησίαζε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν οἰκίαν, τὸν εἶδε μακρόθεν ἡ μήτηρ ὅτι ἐστάθη καθ' ὁδὸν, καὶ ὅτι λαβὼν ἀπὸ χαμαὶ τεμάχιόν τι ἐφημερίδος τὸ ἀνέγνωσε.

Τὸν προσεπικατεδίκασεν ἡ μήτηρ! Οὕτω σχηματίζονται οἱ ἄνδρες. Καὶ φανταζεσαι, Ἑλληνοδίκη μου, εἰκοσιτεσσάρων μιλίων δρόμον ἀδιάκοπον! Αὐτὸς δὰ, ἐὰν γίνῃ ἀξιωματικὸς μίαν ἡμέραν, δὲν θὰ φείδεται τῶν ὑποδημάτων τοῦ στρατεύματός του. Ἰδοὺ τίνες καρποῦνται ἀναγινώσκοντες τὴν ἱστορίαν τῶν προπατόρων μας. Ἰδοὺ τίνες μητέρες σήμερον ἀπομιμοῦνται τὰς ἀρχαίας Λακαίνας.

— Ὁ Φρὴδ, προσέθεσεν ἡ κυρία Γράντ στραφεῖσα πρὸς τοὺς ξένους, εἶναι ὀλίγον τι ζωηρός· ἡ εἰκὼν τοῦ πατρός του, ὅτε καὶ αὐτὸς ἦτο νέος...

— Καὶ πόθεν τὸ γνωρίζεις; ἠρώτησε μειδιῶν ὁ στρατηγός.

— Τὸ ἀνέγνωσα εἰς τὰς ἐφημερίδας· εἰς τὴν ἐφημερίδα Ledger, παραδείγματος χάριν, ὅπου ὁ πατήρ σου, μ' ὅλην τὴν πρὸς σὲ στοργήν του, οὐδενός σου φείδεται.

— Ὤ! ἂν ἀναγινώσκῃς τὰς ἐφημερίδας, ὡραῖα πράγματα θὰ μάθῃς περὶ ἐμοῦ.

— Ναὶ, ἀλλ' οὔτε πάλιν εἶσαι τόσον κακὸς, ὅσον λέγουν τὰ ἄκρατα δημοκρατικὰ φύλλα.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ κυρία Γράντ ἔπληξεν ἐλαφρῶς διὰ τῆς χειρὸς τὴν παρειὰν τοῦ συζύγου της, ὅστις ἠρυθρίασε τότε ὡς εἰκοσαετὴς ἐραστής.

Ἡ νέα προέδρεια βρύει χάριτος καὶ ἀξιοπρεπείας, εἶναι δὲ βέβαιον ὅτι θὰ ὑποδέχεται τὸν κόσμον μετὰ πολλῆς εὐτοχίας (tact) καὶ ἄνευ ἐπιτηδεύσεως· πρᾶγμα ὄχι εὔκολον εἰς πᾶσαν γυναῖκα· διότι φαντάσου νὰ παραιτήσῃς αἴφνης τὴν μετρίαν σου οἰκίαν, καὶ ν' ἀναβῇς εἰς τὰ δώματα ὅπου γίνονται αἱ δεξιώσεις τῆς ἀνωτάτης ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας· νὰ ὑποδέχεσαι τὰς ἐξοχωτάτας πρεσβυίας, αἵτινες φύσει εἶναι ἐπιῤῥεπεῖς εἰς τὰ σκώμματα, νὰ δίδῃς γεύματα διπλωματικὰ, τέλος, νὰ ὑψωθῇς ὑπεράνω τῶν ἐκλεκτῶν τῆς κοινωνίας! Ἀλλ' εὐτυχῶς αἱ Ἀμερικανίδες ἔχουσι τὸ προτέρημα νὰ συνυψοῦνται τάχιστα μετὰ τοῦ ὑπάτου τῶν βαθμῶν.

Καὶ ἐν τούτοις, μὴ νομίσῃς ὅτι ὁ σύζυγός της ἀφῆκε τὸν ἥσυχόν του βίον ἀναλγήτως. Ὅτε τὸν εἶχεν ἐρωτήσει τις τί θὰ ἔκαμνε μετὰ τὸν πόλεμον, — « Μετὰ τὸν πόλεμον, ἀπεκρίθη, θὰ προσεπάθουν νὰ κληθῶ δήμαρχος τῆς Γαλένης, καὶ τότε νὰ ἔβλεπες πόσον θὰ ἐξέτεινα τὸ κηπάριόν μου! Μέχρι τοῦ σταθμοῦ τοῦ σι-

δηροδρόμου θὰ τὸ ἐξέτεινα. Εἰκεῖ, θὰ ἐκαθήμην κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν καπνίζων ἐν ἡσυχίᾳ τὸ σιγάρον μου. »

Ἀλλ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἐμποδίζουν τὸν ἔρωτα πρὸς τὰ ὡραῖα τοῦ συρμοῦ. Λάβε ἐντὸς τῆς ἐπισυνημμένης εἰκονογραφίας τὸ σχῆμα μιᾶς ἐκ τῶν παντοίων τηβεννίδων, τὰς ὁποίας βλέπω φορουμένας ἐνταῦθα ἀφότου ἤρχισε τὸ ψῦχος· τὸ σχῆμα τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν σεμνοτέρων καὶ ἀξιοπρεπεστέρων. Εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον θὰ ἴδῃς καὶ τὸ σχῆμα τῶν καλυμματίων μας, τὰ ὁποῖα ἐξακολουθοῦν νὰ λέγωνται chapeaux (καπελλίνα), καίτοι σήμερον ἀπέχουσιν ἀπ' αὐτῶν πολλὰ μίλια. Τοῦ ἑτέρου προσώπου τῆς εἰκονογραφίας ἡ ἐνδυμασία εἶναι ὅλη ἐκ μαλλίνου ὑφάσματος ἔχοντος πλινθία, κατὰ τὸν σκωττικὸν ῥυθμὸν, ὅστις εἶναι τὴν ὥραν ταύτην ἐπικρατέστατος ἐν Παρισίοις. Ἀληθῶς, εἰς ὅλα τὰ ἐργαστήρια τὰ ὑφάσματα ταῦτα ἐπέχουσι τὴν πρώτην θέσιν· μετ' αὐτὰ δ' ἔρχονται τὰ σειραδωτὰ, παντοίων εἰδῶν καὶ χρωμάτων. Εἶναι δὲ τὰ μὲν ἐκ μετάξης καὶ μαλλίου (ἀξίας 4 ἕως 5 φράγκων τὸ μέτρον), τὰ δὲ ἐκ μαλλίου μόνου, τὰ δὲ ἐκ μαλλίου καὶ βαμβακίου, τὰ δὲ τέλος ἐκ βαμβακίου μόνου.

Ἓν ἄλλο ὕφασμα τοῦ συρμοῦ εἶναι τὸ λεγόμενον ἀτλαζώδης ποπλίνη (popeline satinée), ἀληθῶς ὡραῖον, Ἑλληνοδίκη μου, καὶ σερεώτατον, ἀξίας φράγκων 5 ἕως 6.50 τὸ μέτρον, καὶ ἔχει πλάτος πολὺ· ὥστε μ' ἐφάνη καὶ πλούσιον ἅμα καὶ οἰκονομικὸν, διότι μὲ 8 καὶ ἥμισυ μέτρα γίνεται μία ἐσθής. Εἵλκυσε τὴν προσοχήν μου ἓν τοιοῦτο ὕφασμα χρώματος φύλλου ἐλαίας, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπίσης ἐπιζήτητον, καθὼς καὶ τὸ κόκκινον τὸ βυσσινόχρουν. Τὸ ὕφασμα τοῦτο εἶναι ἁπλοῦν, ἄνευ σειράδων ἢ πλινθίων, ἢ ἄλλων ποικιλμάτων, ἀλλὰ τρέπεται εἰς δύο χροιὰς, κατὰ τὴν θέσιν του πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἔχει εὐγενῆ τὴν λάμψιν.

Εἰς τὰς ἑσπερινὰς συναστροφὰς φοροῦνται ἐσθῆτες ἀτράχηλοι (décolletées), ἀνασεσυρμέναι καὶ καλαθώδεις (à paniers) εἰς τὰ ὀπίσω. Ἡ δὲ κόμη ἀναδένεται ὡς καὶ πρὶν, ἄφθονος εἰς κόμβους καὶ βοστρύχους· προστίθεται δὲ συνήθως ἄνω τοῦ μετώπου τὸ ἐδῶ λεγόμενον γένειον (barbe)· εἶναι δὲ τοῦτο μακρόν τι ῥάκος τριγωνικὸν ἐκ μέλανος τριχάπτου, τοῦ ὁποίου ἡ μὲν μέση γωνία προέχει ἐπὶ τοῦ μετώπου, αἱ δὲ δύο ἄκραι σταυροῦνται ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως δὲ τίθεται κοσύμβη τις ἐκ ταινίας, ἢ ἓν ἄνθος.

Προσεχῶς θὰ σὲ στείλω ἐνδυμασίας τοῦ χοροῦ.

Κατ' αὐτὰς ἐπενοήθη καὶ πάραυτα ἐφηρμόσθη εἰς τὰ γυναικεῖα καὶ ἄλλα ἐργόχειρα ἡ ἐπὶ μετάξης φωτογραφία. Τῳόντι, ἐφηῦρέ τις τρόπον τοῦ ἐκτυπόνειν ἐπὶ μεταξίνου ὑφάσματος τὰ φωτογραφήματα, καὶ στερεώτερα μάλιστα ἢ ἐπὶ τοῦ χαρτίου. Εἶδα τοιαῦτα ἐπὶ προσκεφαλαίων περικεντήτων, ἀλλὰ προσεχῶς θὰ φανῶσι καὶ ἐπὶ ἐπίπλων· ἐπὶ καθεδρῶν, παραδείγματος χάριν. Εἶναι ὡραῖα· περικοσμοῦνται διὰ χρυσῶν κεντημάτων ἢ πλαισίων· εἶναι, σὲ λέγω, χαριέστατα. Τὰ δὲ παριστώμενα διὰ τῆς φωτογραφίας εἶναι, ἢ τοποθεσίαι ἀγροτικαὶ, ἢ μνημεῖα περίφημα, ἢ τέλος πρόσωπα προσφιλῆ, ὡς εἶναι τὸ σὸν τὸ γλυκὺ πρὸς ἐμὲ τὴν

Ζωὴν Π.

ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΝ.

Συνεπληρώσαμεν τὸ πρῶτον ἔτος· ἂν συνεπληρώσαμεν αὐτὸ κατὰ τὰς κοινὰς προσδοκίας, δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀλλὰ τὸ συνεπληρώσαμεν εὐσυνειδήτως. Ἐλάβομεν 43 ἐπιστολὰς συγχαρητηρίους, θαῤῥυνούσας ἡμᾶς καὶ ἐπαινούσας τὴν ἐκλογὴν ἡμῶν, καὶ παραινούσας νὰ μὴ μεταβάλωμεν σύστημα· ἐλάβομεν δὲ καὶ 9 ἐπιστολὰς, τὰς μὲν 6 συμβουλευούσας νὰ ἐπιφέρωμεν τροποποιήσεις εἰς τὸ σύστημα τοῦτο, τὰς δὲ 2 νὰ μεταβάλωμεν αὐτὸ ἄρδην· μίαν δὲ ἐκ Σμύρνης ἀνώνυμον, καθυβρίζουσαν ἡμᾶς.

Εὐχαριστοῦντες διὰ τὰς πρώτας, ὑποσχόμεθα εἰς τοὺς φίλους οἵτινες ἀπηύθυνον ἡμῖν τὰς δευτέρας νὰ μεριμνῶμεν ἀδιαλείπτως περὶ βελτιώσεων· ἀλλὰ τίς κατώρθωσέ ποτε νὰ ἱκανοποιήσῃ τοὺς πάντας, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ ἐδυσωποῦμεν τοὺς γράψαντας ἡμῖν τὰς τρίτας;

Ἐδόσαμεν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις καὶ ὑπὲρ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῶν, νοερῶς μὲν, ὅ,τι ἠδυνάμεθα ἐν τῇ προθέσει τοῦ νὰ διδάσκωμεν τέρποντες, ὑλικῶς δὲ, δαπανῶντες ἀφειδῶς πρὸς πλουτισμὸν τοῦ κειμένου δι' εἰκονογραφιῶν διπλασίων τῶν ὑποσχομένων. Ἀντὶ 70, καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐξεδώκαμεν ὑπερδιπλασίας, ὡς καὶ ἀσμάτια ἀντὶ τεσσάρων ἑπτά. Ἀληθῶς δὲ εἶναι βαρυτάτη τῶν εἰκονογραφιῶν ἡ δαπάνη· αὕτη καὶ ἡ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ἧς δὲν εἴχομεν κατ' ἀρχὰς ἀκριβῆ γνῶσιν[1], καὶ τὸ ἀναξιόχρεων μιᾶς ἢ δύο Ἐπιφασιῶν ἡμῶν, τέλος δὲ καὶ ἡ κράτησις τοῦ 9 φυλλαδίου ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει λογοκρισίας, ἀπέβησαν ἡμῖν κατὰ τὸ πρῶτον τοῦτο ἔτος ἐπαχθέστατα. Ἀλλὰ βαίνομεν ἐπὶ τὰ πρόσω πολλοὺς ἔχοντες καὶ γενναίους ἀλείπτας, καθεκάστην δὲ καὶ νέους φίλους ἀγαθούς. Χάρις αὐτοῖς, τὰ ΜΥΡΙΑ ΟΣΑ κατέχησαν εὐπρόσδεκτα ἐν πάσῃ ἑλληνικῇ οἰκογενείᾳ χωρούσῃ εἰς τὴν πρόοδον.

Ἐν τῇ ἑσπερίᾳ Εὐρώπῃ, περιοδικὰ ὁποῖον τὸ παρὸν εἶναι μετὰ τὰ σχολικὰ βιβλία τὰ μᾶλλον ἐπιζήτητα. Τὸ ἐν Παρισίοις ἐκδιδόμενον Magasin Pittoresque, ἡ ὕλη τοῦ ὁποίου εἶναι ἐν μέρει οἷα καὶ ἡ τῶν ΜΥΡΙΩΝ ΟΣΩΝ, ἀριθμεῖ 40,000 συνδρομητῶν· καὶ ἐνῷ τὸ σπουδαιότατον πάντων, ἡ « Ἀναθεώρησις τῶν Δύο Κόσμων », ἔχει μόνον 16,000, ὧν οἱ πολλοὶ εὑρίσκονται ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, τὸ Petit Journal, μόνον μυθιστορήματα διαλαμβάνον καὶ τὰ ἰδιωτικὰ συμβάντα τῆς ἡμέρας, ἀριθμεῖ 200,000 συνδρομητῶν, τοὺς πλείστους ἐντὸς τῶν Παρισίων.

Ἐφροντίσαμεν ἵνα κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ὁ χάρτης ἡμῶν ἦναι λευκότερος, ὁ τύπος καθαρώτερος, εἰ δυνατόν. Θὰ ἐκδώσωμεν τὴν εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου περιοδείαν τῶν ΚΚ. Grant καὶ Speke, μετὰ εἰκόνων λίαν ἀξιοπεριέργων· τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα τῆς Κοπεννάγης, πρωτευούσης τῆς Δανίας· σειρὰν πραγμάτων διὰ τοῦ μικροσκοπίου παρατηρουμένων, ὑπὸ τὸν τίτλον « τεράστια τοῦ ἀθεωρήτου κόσμου »· τὰς εἰκόνας προσώπων θρυλλουμένων· ἠθικὰ διηγήματα τερπνά· σειρὰν μαθημάτων φυσικῆς μετὰ σχημάτων· ἀσμάτια μετὰ μουσικῆς ἐκλεκτῆς· ὄψεις τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἄθωνος· τὰ μᾶλλον ἀξιοθέατα τῶν Παρισίων, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων, τὰ ὁποῖα δὲν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ προσδιορίσωμεν· ἑνὶ λόγῳ, πᾶν ὅ,τι ἄξιον λόγου ἢ θέας, φιλοτιμούμενοι ὅπως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον φαινώμεθα ἄξιοι συνδρομῆς καὶ ὑπολήψεως.

(1) Οὕτω; ἠναγκάσθημεν ν' αὐξήσωμεν εἰς 30 φράγκα κατ' ἔτος τὴν συνδρομὴν τῶν ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις, καὶ εἰς 28 τὴν τῶν ἐν μεσογείοις πόλεσι τῆς Τουρκίας.

Imp. Gilquin, r. du Pot de Fer St Sulpice.

ΜΥΡΙΑ ΟΣΑ

Δεκέμβριος, 1868